ၵပ်ႉလၢႆးၵႂၢမ်း

တီႈပိုင်းၶေႃးၼၶေၵၶ

ၵၢမ်းၵႂၢမ်းၽိူင်ႉလၢမ်

ၵၢမ်းလူင်မိူင်းသေႃမိင်း

လုင်းတၢင်းငဝ်း ၶူမ်တႃမ်လေႃ

ပေႃးၵွင်ႇမိူင်ႈပီ 2005

လၢႆးၶိူဝ်းလိၵ်ႈ ၸူၼ်းဝၼ်း

ၶိုၼ်းတူၼ်ႈတီး

ႁူမ်းၶေႃမ်း ၶဝိတၢၼ်း

ပူၼ်ႉမႃး ႁူၵ်းပီလိူဝ်လိူဝ်ၼၼ်ႉ လုင်းတၢင်းငၢႆး လႆႈႁူႉႁူပ်ႉထူပ်း ႁူၼ်းလူင် ၽႅၢႆ,လိၵ်ႈလၢႆး တီႈၶိုင်ႈ ႁူၼ်းလူင်ၸဝ် မီးၶႄႈႁူမ်းလီ ၵၼ်ထုၵ်ႇလႆႈ ႁူဝ်ႇ ၽၢင်ႇဝႆႉ ၵွၼ်တၢင်း ၸိူဝ်းၵႅတ်ႇၵၢၼ်ၽႅၢႆ,လိၵ်ႈၽႅၢႆ,လၢႆး ယေႈၼ်ၶၼ်းလူဝ်ႇ,ႁူဝ်ႇ မေႃဝ်ႇႁူႈၵေႃႉယဝ်ႉ ၶႄႈႁူမ်းႁူၼ်းလူင်ၸဝ်လၢတ်ႈၶၼ်ႉဝႃႈ လုင်းတၢင်းငၢႆးၵေႃ ၵပျူႉလင်ႇၵႃႉတၢႆး မီးလၢႆးမဵဝ်း လုင်းၵွဝ်းၸွင်ႇလႆႈၵျဝ်ႇယဝ်ႉႁိူဝ် ? လုင်းတၢင်းငၢႆး တွပ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ ၵႆႇပႆႇလႆႈၵျဝ်ႇငတေ ၵိူဝ်းၶၼ်ႉ ႁူၼ်းလူင်ၸဝ်သုံႇဝႃႈ ပေႃးပႆႇလႆႈၵျဝ်ႇၵေႃႈ ၵျူမ်တွမ်လူဝ်ႇလေးလေးၶႃႈငလႈ ဝၢႆးၶၼ်ႉငၶႃးငၶႃးတေမီးၵေႃႉမႃးထႃမ်လုင်းၵွဝ်းယူႉ ၸဝ်လင်ႇၸံႈငၶ ပိူၼ်းတူဝ်ထုပ်းၸဝ် မူဝ်ႈ ပူၼ်ႉမႃး ပႆႇပေႃးႁူင်ၶၼ်ႉ မီးၶိုင်းၵၢင်းၵလိတ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ မႃးထႃမ်ၵွဝ်း (ၵပျူႉလင်ႇၵႃႉ တၢႆး မီးလၢႆးမဵဝ်း ?) ၸိူဝ်းၵွဝ်းၶႃႈ သီႇၵျူႈၵေႃႉ ၽွၼ်ႉၵေႃႈၵိုင်ႇၵၢင်ႇၵႆႇ,ၸၢင်ႈၶိုၼ်းတွပ်ႇ ႁူမ်းမၶၼ်း မၶၼ်းသုံႇဝႃႈ ၵၼ်ၵဝ်ႁူငတေ ႁူဝ်ႇပ်ႅတ်ႇမဵဝ်းၵိူဝ်ႈ လင်ႇၵႃႉလဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ် လင်ႇၵႃႉလဝ်ႈၵေႃႈလီ, လင်ႇၵႃႉလဝ်ႈၶေႃႉၸံး လင်ႇၵႃႉၵႃမ်းဝၵ်း ၵႃမ်းလၶၼ်ႉတၢင်ႇ ၵႃမ်း ယွပ်ႇယွၼ်ႈ ၵႃမ်းလွင်ႈၸူင်း ၵႃမ်းပိၼ်းသွင် ၸိူဝ်းၶၼ်ႉငတေႁူယဝ်ႉ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ မီးၵပျူႉ လင်ႇၵႃႉသင်ထိင်ႈလၢႆလၢႆၶေႃ ၶၼ်ငလႈ ၵွဝ်းၶႃႈ ၶႄႈလိူဝ်ႉ လီၵၢႆမၶၼ်းသေငလႈတွပ်ႇ ဝႃႈ ပေႃးလဝ်ႈၵဝ်ႇ, ၼ်ိူဝ်ႈႁူလေးလေး ႁူႉလူးတီႈလုင်းတၢင်းငၢႆး ဝူင်းဝၼ်း (တွင်ႇၵျိူး) ဝိင်းတူၼ်ႈတီးၶၼ်ႉၶႃႈငလႈ ၵႅတ်ႇၶၵီးယဝ်ႈ ၵဝ်ၵျိူႈမၶၼ်းႁူႉၵျလုင်းၵွဝ်း ႁွပ်ႈၶႆ လင်ႇဝႃႈ လုင်းၵွဝ်းလူဝ်ႇ,တွပ်ႇ,ငၢႆး လွင်ႈလၢႆးၵပျူႉလင်ႇၵႃႉ တဵမ်ႈပိၼ်ပပ်ႉၵၢတ်းသုံႇ,ၶၼ်း ၼ်ပ်ႉသိင်ဝ်ႇ လိူဝ်သေၶၼ်ႉသုံႇသူင်ႇမႃးပၼ်ၵွဝ်းၶႃႈ ၵျိူႈလႆႈၽၢင်ႇဝႆႉၵွၼ်တၢင်း လင်ႇတေ လွတ်ႈၶေႃႈမႆႈ ၵႆႇလႆႈၵၢႆပိူၼ်ႈၶႃႈယဝ်ႉၶၼ်ငလႈ –

လုင်းတၢင်းငၢႆးလင်ႇၵျူမ်တွမ်လူဝ်ႇ ၵပျူႉလင်ႇၵႃႉပပ်ႉၶၼ်ႉဝႆႉပိၼ်ပၢႆးႁူ ပၢႆးၵျၼ် ပၢႆးဝူၼ်ႉ လွၼ်ႉၵ်ၼ်တပ်ႉမွၼ်း ၵရသႃႉႁူမ်းတၢႆး ၵၼ်လဝ်ႈမေႃလိၵ်ႈလူင်ၸဝ် မူဝ်ႈႁွၼ်,

ၸလႄးယၢမ်းလိၵ်ႈ ႁဵပ်းတွမ်ၵႂၢမ်ဝႆႉ ယေးလဝ်းယေးၵိတ်းယေးၵီး ၶင်ႇၶိူဝ် ၵႃႈပီးၵႃးၶွင်ႉ ၶႆႈႁဝ်းယူႇသဝ်းတၢင်းလွင်ႈၵႃႉ ဝႃး ပေႃးပိူၼ်ႈထၢမ်မႃး ယႃႉပေႃႉလႆးၶႅၼ်း ထၢင်ႇလိၵ်ႈ လူထုၵ်ႇၶိူဝ်းလိူဝ်ႈ ၼိူင်ႈႁဝ်းၶႃႈယဝ်ႉ ။ သင်ႁဝ်းၵႃႇၸၢင်ႈ တွပ်ႇၸၢႈၵႂၢမ်းပိူၼ်ႈထၢမ်မႃး ၶၼ်ႈ ၶိုၼ်းလွၵ်ႈပိူၼ်ႈ တေထၢင်ႇဝႃႈ တႆးၶဝ်မႃးၵၼ်ဢဝ်ၸီႇယူႇမိူင်းလိၵ်ႈ ပိၼ်မႃးလီး မႃး ၼေႃး မႃးပေႃး မႃးၸမ်ႈ ၶိူဝ်ၶၼ်ၼႃႈ ဢဝ်ၵႃႇၵႂၢင်းၶၢႆႈ ၶၼ်လိူင် သိူင်တီႈမႃးတိုၵ်ႉသိုၵ်ႉ ၼိူဝ်ႁဝ်း တၢင်းတိုၶၼ်း တၢင်းၼိူဝ်းယဝ်ႉ ဢၼ်ႇဝႃႈ ၵပျူႉလင်ႇၵျႉပပ်ႉၶၼ်ႈ ဝႆႉပုၶၼ်ႈ ႁူၶၼ်းသိူဝ်း ၶိုးၽိုၵ်း ၶွႆႈမေႃ လွႆႈၶိူင်းၵွၵ်းၵေႃ ၶွႆႈမေႃဝႆႉပိၼ်သရေႉၶႅၼ်ႈတႃၼိူဝ်းတႆးသိုၶၼ်းယႂ်ႉမႂ်ႇ သုင်မႃးထိင်ႈယဝ်ႉ ။

တိူမ်းယဝ်ႉ (22.1.05)
လုင်းတၢင်းၸၢႆး
တီးလႆႈယႃႈယႃၸလႄးလိၵ်ႈတႆး
ၸိုင်းတူၶၼ်းတီး

မႃႇတိၵႃႇ

မၢႆၶပ်ႉ	လွင်ႈတၢင်း	ၼႃႈလိၵ်ႈ
1.	ၵပျႃႇ သၢမ်တူဝ် ၵၢမ်းၵွင်ႈ … … … … (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	2
2.	ၵပျႃႇ သီႇတူဝ် ၵၢမ်းၵွင်ႈ/ၵၢမ်းႁူပ်း … … (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	3
3.	ၵပျႃႇ ႁႃႈတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း သွင်ၵိဝ် … … (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	4
4.	လင်ႇၵႃႇ ႁႃႈတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း သွင်ၵိဝ် … … (လိၵ်ႈလူ)	5
5.	လင်ႇၵႃႇ ႁႃႈတူဝ် ၵၢမ်းဝွၵ်ႈ … … … … (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)	6
6.	လင်ႇၵႃႇ ႁူၵ်းတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း … … … … (လိၵ်ႈလူ)	7
7.	ၵပျႃႇ ႁူၵ်းတူဝ် ၵၢမ်းၵွင်ႈ … … … … (လၢတ်ႈ/ႁွင်ႉ)	8
8.	ၵပျႃႇ ၸဵတ်းတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း သွင်ၵိဝ် … … (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	9
9.	ၵပျႃႇ သၢမ် သီႇ ႁႃႈ ႁူၵ်း ၸဵတ်း ပႅတ်ႇတူဝ်လေႃးၵၼ် (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	10
10.	ၵပျႃႇ ပႅတ်ႇတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်းႁႃႈႁူပ်းလူပ်းသၢမ် (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)	11
11.	ၵၢမ်းလၼ်ႇတၢင်ႇပွတ်း ၼူၵ်ႉသဵဝ်းယွၼ်းၼီး … (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)	12
12.	ၵၢမ်းလၼ်ႇတၢင်ႇ မေႃတႃႇတၼ်မူဝ်ႈႁွၼ်ႇ … … (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)	12
13.	ၵၢမ်းယွပ်ႇယွၼ်ႈပွတ်း ၵႃႇလီလိုၼ်ႈႁူၵ်းပိုင် … (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)	13
14.	ၵၢမ်းယွပ်ႇယွၼ်ႈ လၵ်ႉရေးၸိူဝ်းသိုပ်ႇမူဝ်ႈႁွၼ်ႇ(ၵတ်ႉၵႃႈၼၼ်ၸၼ်ႈ) (လိၵ်ႈလူ)	14
15.	ၵၢမ်းလွင်ႈၸူင်းပွတ်းႁွင်ႉ (ပပ်ႉၶႅၼ်းသုၶႄၼ်ႇတရီႇ) (လိၵ်ႈလူ)	15
16.	ၵၢမ်းလွင်ႈၸူင်းယၢဝ်း ပွတ်းၸၢၼ်း (လၵ်ႉရေးပၢင်မူႇ)	16
17.	ၵၢမ်းတၢႆးမၢဝ်း (ပပ်ႉၵၢမ်းတၢႆးထုင်ႉမူင်းႁွင်ႉ) (လိၵ်ႁွင်ႉ)	17
18.	လင်ႇၵႃႇမေႃတႃႇတၼ်မူဝ်ႈႁွၼ်ႇ မေႃၵျၼ်ႇၼၼ်ႉၵတ်း (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)	18
19.	လင်ႇၵႃႇမေႃတႃႇတၼ် ၵၢႆႇဝႆႉၵိဝ် … … … … (လိၵ်ႈလူ)	19
20.	ၵၢမ်းႁွင်ႉလွမ်းတရျေးမၢၵ်ႇပၢဝ်ႉ … … (ပပ်ႉၶႅၼ်းသုၶႄၼ်ႇတရီႇ)	21
21.	ၵၢမ်းဝွၵ်ႈပွတ်း ၵုတုသၢမ်ၸၢဝ်း … … (ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၵုၢမ်း)	22

22. ၵၢမ်းဝွၵ်းယၢဝ်း ပီႈၶုၵ်ႉၶွင်ႇ ... ... (ပပ်ႉၵၢမ်းမၢဴလဵဝ်တႃး) 23
23. ၵၢမ်းႁွင်ႉလွမ်း လီးၶိုင်ႈ ... ... (ပပ်ႉၵၢမ်းမၢဴလဵဝ်တႃး) 24
24. ၵၢမ်းႁွင်ႉလွမ်း လီးသွင် ၵုင်ႇၸိုၼ်းၶေႃ ... (ပပ်ႉၸိုၼ်းၸိုၼ်း) 25
25. ၵၢမ်းမေႃၶူၺ်ႉၵိုဝ်း မူဝ်ႈႁွၶ်ႇ ... ... (လိၵ်ႈႁွင်ႉ) 26
26. ၵၢမ်းပူႇတီးတုတ်ႈ ... ... (ပပ်ႉၵၢမ်းမၢဴလဵဝ်တႃး) 27
27. ၵၢမ်းႁွင်ႉလွမ်းပီႇၶွႆႉတဝ်ႈ 29
28. ၵၢမ်းပီႇတွင်ႈလိတ်ႈ 30
29. ၵၢမ်းမေႃပၢၶၼ်းသိၼ်း ... ... (ၶၢင်းယိင်းလၢင်ႈတိင်းၶၶ်) 31
30. ၵၢမ်းၵိုၶ်းလုၵ်ႈၵွၶ်ႇၶွၶ်း 33
31. ၵၢမ်းသွမ်ႈၶေး (ၽူၶ်ၶၢႆးမႃးမႃး) 35
32. ၵၢမ်းဝွၵ်းႁၢႆးတူဝ် (ယူႇၼ်မ်လ်ပ်ႈၵိၼ်းသွႆ) 36

တွၼ်ႈလင်ႇၵႃႉလူင်

1. လင်ႇၵႃႉတဝၶ်း သွင်ၵိဝ် မူဝ်ႈႁွၶ်ႇ (ပပ်ႉၽြႃးႁၢႆးတူၶ်) 36
2. လင်ႇၵႃႉပွတ်း သွင်ၵိဝ် ၸၢင်းၼၢင်းသိူဝ် (ပပ်ႉၵႃႉတိသၵူႉၸႃးၶၼ်ႇ) 38
3. လင်ႇၵႃႉၽိူႇလႃႉ သၢမ်ၵိဝ် ၸဝ်ႈၵေႃးလီႇ (1) 39
4. လင်ႇၵႃႉၽိူႇလႃႉ သၢမ်ၵိဝ် ၸဝ်ႈၵေႃးလီႇ (2) (လွင်းသထေးဝေႃးတိၵ) 40
5. လင်ႇၵႃႉပျူဝ်းပွတ်း သၢမ်ၵိဝ် တၢင်ႇၶႅ ၸဝ်ႈလွႆၶိုး 42
6. လင်ႇၵႃႉပျူဝ်းယၢဝ်း သၢမ်ၵိဝ် တၢင်ႇၶႅ ၸဝ်ႈၶေႃႇၶိုး 44
7. လင်ႇၵႃႉပျူဝ်းယၢဝ်း သၢမ်ၵိဝ် တၢင်ႇၶႅ ၸဝ်ႈဝေႃးၵၶွ 46
8. လင်ႇၵႃႉ သွင်ၵိဝ် ၸဝ်ႈသၢင်ႇလူင် မၢၶ်းၵၢႆႇ ၶျွင်းၶွၵ်း 48

ၵပျႃႉ လင်ႉၵႃႉတႃး (လုင်းတၢင်းငဢးတၢမ်ႈ)

“ ငဝ်ႈၶႃမ်း ”

☆ ပႃႉလိဝႃႈ ၵပျႃႉ – တႃးဝႃႈ “ ၵႃမ်းလၢပ်ႈလိပ်ႈ ”

☆ ပႃႉလိဝႃႈ လင်ႉၵႃႉ = လင်ႉၵႃႉရ တႃးဝႃႈ “ ၵႃမ်းၺၢင်ႈၼိူင်ႈ ”

☆ ၶႃမ်းလၢတ်ႈ – ဢၶ်ၵူၶ်းၺဝ်းလၢတ်ႈတေႃႉၵၶ်ၶ် – လၢတ်ႈၶႃမ်း ။

☆ ဢဝ်ၶေႃႈၶႃမ်း – မႃးၵႃမ်းၼပ်ႉလပ်းၵၶ်သေငလႈႁၼ်ႇၶ် – ႁၼ်ႇၵႃမ်း ။

☆ ၵူၶ်းလိူဝ်းဢၶ်မေႃ ဢဝ်ၶေႃႈၶႃမ်း – မႃးၵႃမ်းၼပ်ႉလပ်းၵၶ်ၶ် – လံႈလိူဝ်း မေႃၵႃမ်း ။

လိူဝ်းမေႃဢဝ်တူဝ်လိၵ်ႈတၢမ်ႈပၶ်ၵပျႃႉ လင်ႉၵႃႉၶၶ် သႂ်ႇလံႈႁၼ်ႇဝႃႈမေႃလိၵ်ႈ

☆ မေႃလိၵ်ႈၼဝ်သႂ်ႇၺႃးလွမ်း လိၵ်ႈလၢတ်ႈ လိၵ်ႈႁၼ်ႇ လိၵ်ႈလူ လိူဝ်းၶ်ယဝ်ႉ ။

ၶ်ႈၵပျႃႉ လင်ႉၵႃႉ လိူဝ်းၶ် သႂ်ႇမီး “ ၵႃမ်းဢွၶ်ႉ ” ၵႃမ်းလူင် ။

☆ ၵႃႈပၶ် ၵပျႃႉ သၢမ်တူဝ် တေႃႉထိုင် ၸိတ်းတူဝ် ပိတ်ႉတူဝ်ငလႈ ၵႃမ်းဝွၵ်း ၵႃမ်းႁွင်ႇ ၵႃမ်းႁူပ်း ၵႃမ်းလၶ်ႉတၢင်ႇ ယွပ်ႉယွၶ်ႈ လွင်ႈၼူင်း လိူဝ်းၶ် ႁၼ်ႇဝႃႈ “ ၵႃမ်းဢွၶ်ႉ ” ။ ၵႃမ်းလင်ႉၵႃႉ ၽိႉလႃႉ တဝၶ်း ၺႃးၶေႃႈ သွင်ၵိဝ် သၢမ်ၵိဝ် ဢံပႃးၵိဝ် ပျူဝ်းပွတ်း ပျူဝ်းယၢဝ်း လိူဝ်းၶ် သႂ်ႇႁၼ်ႇဝႃႈ “ ၵႃမ်းလူင် ”

☆ ၶ်ႈၵႃမ်းဢွၶ်ႉ ၵႃမ်းလူင် လိူဝ်းၶ် ၵႃမ်းဢွၶ်ႉငတႉ ႁွင်ႇၵၶ်ႁူႉ ႁူပ်းၵၶ်ႁူႉ တေႃႉပေႃးယဝ်ႉ ဢံႉၶၶ်ၵေႃႈ ဢဝ်ၵႃမ်းယွပ်ႉယွၶ်ႈ လွင်ႈၼူင်း လူပ်းလင်သေ ငလႈယဝ်ႉႁူႉ သုတ်းႁူႉ၊ လင်ႉၵႃႉၵႃမ်းလူင် သႂ်ႇမီးၶေႃႈတင်ႈ ၶေႃႈႁူပ်း ၶေႃႈလူပ်း ၶေႃႈသင်ႇ ၶေႃႈလိၶ်ႈ ၶေႃႈယိုတ်ႈ ၶေႃႈသုတ်း လိူဝ်းၶ်လူႁွၶ်ႉ ၊ ၽေႃႉလင်ၶ် ပေႃးထိုင်တွၶ်ႈ ၵႃမ်းလူင်မႃး လင်ႉပႂ်ႉလူတူလႆး လူလႆႉဝူၶ်ဢဝ် ပွင်ႉလွႆလံးယူႉ။

ၵွၼ်းၵႂၢမ်းၵွၼ်ႈ ၵၼ်လုင်းတၢင်းၼေႃး ၵျွမ်တွမ်ၶိုၼ်ႈ ။ (ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၵႂၢမ်း)

1. ၵပျႃႉ သၢမ်တူဝ် ၵႂၢမ်းၶွင်ႉ (လိၵ်ႈလၢတ်း)

ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၵႂၢမ်း

☆ ဝၼ်းလီလီ ပီးၼွင်ႉတႆး ၼႂ်းငိုၼ်းလိၵ်ႈ ႁိုဝ်ဝႃးတိုၼ်းၵႃႈ ယႃႉၶိုၼ်ႈၸႃႉ ၽႃႉၵေႃႉၽႂ် သႂ်ႇၵေႃႉလပ်ႉ ပပ်ႉလိၵ်ႈတႆး တႆးၵေႃႉၵႂၢမ်း ၵႂၢမ်းတႆးႁဵၼ်း ႁဵၼ်းၵေႃႉလၢတ်ႈ လၢတ်ႈတႆး ႁဵၼ်း ႁဵၼ်းၵေႃႉယွင်ႈ ၶွပ်ႈလွင်ႈၼမ် ႁဵၼ်းဝႆႉမၼ် ႁဵၼ်းလႅင်ႉငိူၼ်ႈ သိုဝ်ႈလႅင်ႉယွၵ်း ၵွၵ်း လႅင်ႉတိုၼ်း ၵေႃႉၶိုၼ်းသင် ၶိုၼ်းၽင်ႈမွတ်ႈ ယွတ်ႈသဝ်ၼၢတ်ႉ ၵၢတ်ႉလိူဝ်ၵၼ်ႈ မႃးၼၼ်း မိူင်းၶိုၵ်း ၼၢမ်လူၺ်ႉတပ်း ၼွၼ်းလပ်းယၢပ်ႉ ႁၢပ်ႉတၢင်းၼီ လႆႈပီၼႃႉ ၵေႃႉသႃႉမႃး ပႃး ၵၼ်ဝတ်ႈ ၼွတ်ႈၵုၼ်ႈၵွၵ်း ၼွၵ်းၼီးယႃႈ ၼႃးလႆႈပၼ် ၼၼ်တေႃႇတေႃႇ ပႃႇလိူဝ်ၵူဝ် ၼင်ႇၶူဝ် ပွၵ်ႉ ပိုၼ်းလွၵ်ႉႁဵၼ်း ၵဝ်းၵၼ်လူ ဝႆႉလူလႆႈ ၵႂၢမ်းၼမ်ၼႃႉ ၵဝ်ယႃႉမွၼ်း မွၼ်းယႃႉၵဝ် ၵၢဝ် တႆးလုၼ်ႈ ၼိုဝ်ႈငၼ်းၼႃႈ ၵူႉၵႂၢမ်းပိုၼ်း သိုၼ်းဝူၼ်ႈသိုၼ်း ...... တေႃႇၵိုဝ်ႈတႆးၵျ ဝ်ႈၶၢႆး ။

☛ သၢမ်တူဝ် သၢမ်တူဝ် ၵွင်ႉၵၼ်ၵူႉ လၢတ်ႈမိူၼ်ႁဵၼ်း လၢတ်ႈၵႂၢမ်း သၢင်ၶိုၼ်ႈႁွင်ႉ မိူၼ်ႁဵၼ်းႁွင်ႉၵႂၢမ်းၼၼ်ႉၵေႃႈလႆႈ ၊ မိူၼ်ၼင်ႉၵႂၢမ်းတႆးလႆၼဝ် ၵေႃႈဝိသိတ်ႉ ႁွင်ႉ ၵႂၢမ်း သိပ်းႁႃႈပီၼၼ်ႉ သၢမ်တူဝ် သီႉတူဝ်း ၵွႆးၼင်ႉၵဝ်ႉ ။

ၵႂၢမ်းသိပ်းႁႃႈပီ တႆးလႆ ၵေႃႈဝိသိတ်ႉႁွင်ႉ

သိပ်းႁႃႈပီ ... တီႈတႆးႁဵၼ်း ၵျႃင်ႇလိၼ်လိၼ် လူင်ၵၢၼ်လူ မူႉၼႃးၼွႆႉ ထိုင်ၽွႆး ၽၵ်းမၢၼ်ႈ ... ႁဵၼ်းမူၼ်းတႆး ယႃႈၵၼ်ပႆ ... ထုၵ်ႇထိုၼ်ႉထုၵ်ႇထၢၼ် လူင်ႁၵ်ႉၵၼ် ၼူဝ် တႆးလႆႁဵၼ်းၼေႃး ။ ႁိုတ်းၼွင်ႉပိုၼ်သိုင်ၵႂၢမ်းၵူႉ ။

☛ ပေႃးလၢတ်းလွႆးလွႆး – ပဵၼ်ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ ။
☛ ပေႃးယိုတ်းသိင်ၵွင်ႈၶွမ်း – ပဵၼ်သိင်ၵွင်ႈၵႂၢမ်း ။

2. ၶပျႃႉ သီႇတူဝ် ၵႂၢမ်းၼွင်ႈ (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)
ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၵႂၢမ်း

☆ ပီးၼွင်ႉတႆးႁဝ်း သဝ်းၸွင်းမိူင်းလွႆ လီၶွႆလူဝ်ႈၵွၼ်ႇ ပူႇမွၼ်ႇၸိင်းၶေႃး ၵေႃႉၶႃးပဵၼ်ၸုၼ် မီးမုၼ်ၵႂၢမ်ႇယွင်ႈ မွင်ႇသုင်ၵတေႃႉၵတေႃႉ ၵပုၸိုၼ်ႈလႆႈမိူင်း ႁိူင်းႁုဝ်ႁူးတႆး ၽဵၼ်းလႅင်းၶိူဝ်ႁိူ မေႃပွင်ၽွင်းငႅင်း ၵျေႃၶႃး လီးဝၼ်း ၽၼ်းၸုၼ်လႆးလူး ထူးမႃးလီမ် ႁူဝ် ၸိုင်ပႆ ၸိုင်မႃး ႁဝ်းႁႃးၽိတ်းၵၼ် ႁိမ်ၵၼ်ၵိၼ်မိူင်း ၵႆႇႁိူင်းႁူးၽွႆ ၵဝ်လွႆလႅဝ် ပွင် ၸွင်ၵဝ်ၸွင်မွႆး ၵႂၢမ်းယွႆးသူပ်းၶႆ လွႆလႆၽိတ်းမေႃး တေႃးသႃးပဵၼ်သိူၵ်း တိူၵ်းၵၼ် ၽၼ်းတႅင်း မႅင်းမူၼ်းမႃးလီမ် ႁိမ်ႁွမ်ၽိုတ်ႈသဝ်း ၵဝ်းၵၼ်ႁိတ်းၸုၼ် မုၼ်တႆးယွမ်း လူင်း ဝႆသူင်းပဵၼ်ၸႃး ၵူမ်းၶႃးႁိတ်းၵၢၼ် ၵွတ်းၽႃၼ်ၶေႃႉၶႃႉ သွႆႇၶုႃႉသွႆႇမႃး ၵလႃး သွႆၸဝ်း ပဵၼ်လဝ်းႁိတ်းၶွမ် လွမ်လူထိင်းယိပ်း ႁူၵ်းသိပ်းသီႇပီ လီလီ ငမ်းငမ်း ယၢမ်းၶၼ်ပၢင်တိုၵ်း သိုၵ်းလူင်ၵႂႃႉၽျေႃႉ ၵျူႇပၢၼ်ႇသွႆထႃႉ ယႃႉမၢၼ်းႁိမ်မိူင်း လႆးႁိူင်း ႁူဝ်ပၼ် လၼ်ယွႆးပေႃႉၶႃး ႁိတ်းၸႃးႁၢပ်ႇၽၵ်း ယေးၶၵ်းယေးထိင်း သၢမ်ႁိင်းသၢမ် ၽူၼ် မိူင်းၵူၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႇၶႃႉ ၵျူႇပၢၼ်ႇသွႆပႆး ၵႆးၵၸႇၸဝ်းမႃး ၵလႃးမေႉရိၵၢၼ်ႇ မေ ရၢၼ်ႇတၢင်းၵတ်ႉ ၵွင်းဝတ်ႉမျၵ်းတူပ်ႇ ၶွၼ်းမူပ်ႇယိုဝ်းသွႆႉ သိင်ယွႆႇၵွင်းႁူၺ်း ၵိၵ်ႇ လူၺ်းမေႃႉထႃႉ ၵႃႇပိင်ႇမၢၵ်ႉၽၼ်း လေးဝႆးႁိူဝ်းမိၼ် ၶၼ်လိၼ်ပေႃးသၼ်ႇ ၵွၼ်းပၼ်ႇ ပွႆႉမၢၵ်ႇ ပိၼ်းတၢၵ်ႇယိုဝ်းၶၢၵ်း ၵွင်းလၢၵ်း မၢၵ်ႇပုင်း ၶၼ်းၵုင်းၵိုၵ်းၵိုၵ်း ပၢင်သိုၵ်း မိူင်းတႆး ၵၼ်းၽၼ်းပေႃးတႅမ် လီမ်လဝ်းၵိၵ်ႇၸႃး ႁူမ်းၶေႃးတႅတ်ႇယွမ်ႇ ထွမ်ႇသႆႇထွမ်ႇ ၸူ လွမ်ႁႃတၢင်းပႆး ၵႆးလွႆႁူၼ်းႁႆႈ ယေးၸၼ်းပႆးႁဵ ပဵၼ်ၶပူၼ်ႉၵူ မိူင်းသႃႇၸိုၼ်း လီ သိပ်းပီတႅမ်မႃး ႁဝ်းႁႃးလဝ်းၸႃး ၵဝ်ၶႃးၵၼ်လႆ မွႆးၶႃးၵၼ်လႅင် သူပ်းၸႅင်ၵႂၢမ်း

ၵၢၼ်း ... ၶၢၼ်း ၶၢၼ်ၶၢၼ်း ... ၶၢၼ်း တေႃႇၸၢတ်းၵၢၼ်ၶႃး … ႁွင်ႉႁၢဝ်းငိဝ်းယဝ့်
တႆးၵျႃ တႆးၶေႃး ။

☛ ၵႂၢမ်းႁွင့်သီႇတူဝ် ဢၵ်ႈတူဝ်ဝၼ်ႈ ႁွင့်တူဝ်ပႆႇ ဢမ်ႇၶၢၼ် ဢၵ်ႈတူဝ်သွင် ႁွင့်တူဝ်ပႆႇ
မိူၼ်ၶၢင်ႇဢၶၢၼ်ဝႃး ပီးၶွင့်တႆး "ႁဝ်း" "သဝ်း" ၶိုင်းမိူင်း "လွႆ" … သႂ်ႇဢၵ်ႈတူဝ်သွင်
ဢၶၢၼ်ဝႃး "လီၵ်ႈ" ၶႂ်ႇမႃးႁွင့်ယဝ့် ။

ၵပျႃႉ ႁႃးတူဝ် ၵႂၢမ်းႁူပ်း ။ (သႂ်ႇမီးလိၵ်ႈလၢတ်ႈ လိၵ်ႈလူ လိၵ်ႈႁွင့်)
သၢမ်မိဝ်းယဝ့် ။

3. ၵပျႃႉ ႁႃးတူဝ် ၵႂၢမ်းႁူပ်း သွင်ၼိဝ် (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)

ပပ့်လွၶ်ႇမွၶ်းၵႂၢမ်း

☆ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇႁဝ်း မိူင်းတႆး … ႁဵၼ်းဝႆးဝႆးလွင်ႈလၢင်ႈ
မိူင်းတႆး ဢိုင်းလုၵ်ႈဢွၼ်ႇ … ၽႂ်ယႃႇသွၼ်ႇယိုၵ်ႈႁဵၼ်း
လုၵ်ႈဢွၼ်ႇၽွမ့်တွၼ်ႈၵၼ် … ပုၼ်ႈၽွၼ်ႈႁၼ်မိူဝ်းၼႃႈ
ႁဵၼ်းလိၵ်ႈလႆးၵူႈတူဝ်ႉ … ပၺႃႇပူင်ႉလိူဝ်မႃး
ၵူးတူင်ႉ ၵူးသွၼ်လႆး … ဢွၼ်ႇယိင်းၸၢႆးၵတ်ႉလိၵ်ႈ
ပေႃးဝႆးလိၼ်းႁိူင်ၵျႃႉ … ႁူတိၼ်းသႃႉႁူင်တွၼ်း
မၢၼ်းသႃႉယဝ့်မိူင်းလီ … ယၢၼ်ၸီၵူးလွင်ႈလွင်ႈ
လိၵ်ႈလႆး မိူဝ်းမိၼ်းယႂ်ႉ … မၢၼ်ႈမိူင်းမွႆႉသုင်မႃး
မိၼ်းယႂ်ႉႁိူဝ်ႈမီးၽုင်း … ပူႉၵူပ်းလုင်းလႆႈၶေႈ
မုၼ်ၽုင်းတႆးႁူင်ၵျႃႉ … ထွတ်ႉၵႂႃႉၽျႃႉၵူၼ်းဢၢမ်း
ၵႂႃႉၽျႃႉႁူၸၵ်းတႆး … ၶင်ႇသၢႆၽႆး ထွင်ႇႁိုဝ်ႈ
မိူင်းတႆးၶွၼ်းၼိုင်းပျႃႉ … ႁူသၢင်ႉၶေႃႉလီၸမ်း

ၵႃႇၵႂၢၼ်ႇယၢၵ်ႈၶၼ်ၸဵ ... ႁူႈဝၼ်းၶၼ် လႆႈမုၼ်ႈ
ၼတေႃႇယဝ်ႉတႃႈၵျ တႃႈၶေႃး ။

☛ ၵၢမ်းၵွင်ႉ = ၵၢဝ်တူဝ်ငဝ်းတွၼ်ႈသွင် – ၵွင်ႉၵၢဝ်တူဝ်ပႅ တွၼ်ႈငဝ်း ။
☛ ၵၢမ်းႁူပ်း = ၵၢဝ်တူဝ်ပႅ တွၼ်ႈငဝ်းတင်းဝႆႉ – သႂ်ႇၵၢဝ်တူဝ်ၵၢင်တွၼ်ႈသွင်မၢႆးႁူပ်း။
ၵႃႈပမႄႈ – လုၵ်းၵွၼ်ႇၵဝ်းမိူင်း "တႃႈ" ၶဝ်ႈတင်းဝႆႉ ၊ ၵုၼ်း "ဝႆးဝႆး" လွင်းလၢင်း ၵုတ်းၶဝ်ႈႁူပ်းယဝ်ႉ ။

4. လင်ၼၢႆႇ ၵုၵ်းတူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း သွင်ၼိဝ် (လိၼ်ႈလူ)
ပပ်ႉၵၢမ်းမႅလိၵ်ႈတႃး

☆ ပိုၼ်းမိူဝ်းလဝ်းပုတ်ႉထႃႇ ... လူင်းႁိုင်ၶေႃႇတူၼ်လွင်း
ယူႇသၢင်းၼၼ်ႉမူင်းၽီ ... မူၼ်းသိူဝ်းလီ ႁူႈမိူဝ်ႈ
ၽီသၢင်ႁူမ်းၵၼ်ႁူႈ ... ဝၼ်ႇတၢၶေႃႇ ပၢင်းလူင်း
လင်ႇၽၵ်းလိုင်းမူင်းၶိူဝ် ... ႁွတ်းၵိုးၽိူဝ် ၵပိလဝၢတ်း
သဝ်းလီမုင်းသၼ်ႇထေႇ ... တႃႈလၢႆသေႇ ဝၼ်းၶူ
မ်ၶၼ်းလိူၼ်ပ်တ်ႇဝၼ်းမူၼ်း ... ၽၼ်ႇႁုၼ်ႁူၼ်း သၼ်ႇႁွၼ်းဝႆႉယဝ်ႉ ။
☆ ၵေႃႇမုင်းဝၢင်းလၢႆၵျၢင်း ... လွႆႉသိင်ၶၢင်းၼ်ပ်ႇလုမ်း
သိပ်းလိူၼ်ထူၼ်းတိမ်ႁူႈ ... ၼမ်းမႄႇတၢႇယၢၼ်ၵျေ
သူႇႁွတ်းတႃႈလူင်ပဝ်း ... လဝ်းလွင်းၵဝ်းၽၵ်းမုင်း
လၵ်းၶီးႁူၵ်းသိပ်းပ်တ်ႇ ... ႁိုင်းသႃလိတ်ႇ ဝၼ်းပူး
မ်ၶၼ်းလိူၼ်မျိုတ်းႁူၵ်းမူၼ်း ... ၽၼ်ႇႁုၼ်ႁူၼ်းသၼ်ႇႁွၼ်းဝႆႉယဝ်ႉ ။
ၽီလႆႈတဝ်းလူင်းသူႇ ... ထၢၼ်းပ်ၼ်မူႇလုမ်းလႃး
လဝ်းယၢင်းႁူႈလိတ်းတိၼ် ... ၵႃႇတူၵ်းလိၼ်သေယၢင်း
မူဝ်ၶႃးၵီးတုင်းၽေႇ ... လဝ်းပႆႁူႈၶိူဝ်မူဝ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ ။

☆ လႃႈငၢႆးလဝ်းသီႇၶိုမ်ႉယႃႉ … ပေႃးလဝ်းသုတ်ႉထေႃႉတၼႃႉၶျွမ်ႈ
ၵၢဝ်ႇထူၼ်းၼေႃႉၵွၼ်းၵႅဝ် … ၶူးၸၼ်းၶၢင်ႈၶၢပ်ႉၵုမ်း
သိပ်းႁူၵ်းပီထူၼ်းယွႆႉ … ပုတ်ႉၶျွမ်ႉၵိၼ်မိူင်း
လၢမ်ႉဝၢင်းလွႆႉတၢင်းလႅ … ၵူႉဝၼ်းသႅပျႃႉထူၼ်ႉ
ၼၢင်းလူင်ယသေႃႉထရႃႉ … လုၵ်ႉလဝ်ႉရႃႉႁူလႃႉ လၢႆးလီ
ႁူမ်ႉမူၼ်ႉသိပ်းသၢမ်ပီ … သၵျႃးၽီလင်ႉတဝ်ႉ
ငၼပၼ်ၼမိၵ်ႉလၢၵ်ႉ … ၽူႉၵိမၢၵ်ႉရႃႇၼ်း
ၽူးထဝ်ႉသၼ်ႉတိၼ်းတိၼ်း … ၽူႉပိၼ်ၵိၼ်းၵိူဝ်ႉၵိူင်ႉ
ၽူးတႃႇဝႃးၼွႆႉတူႉ … လိႉၵၼ်ယူႉတၢၼ်းတႃ
ၵိမ်ႉလၢၼ်းဝၢင်ႉလွႆမႃး … လဝ်ႉလွင်းၽြႃးၵွၵ်ႉပႃႉ
မိၼ်ႉဝၼ်းသိုဝ်လုမ်ႉယွႆႉ … လိုၼ်ပိတ်ႉမူႆႉတိမ်မူၼ်း
ၵႃးသၼ်ႉၼလၵ်းၼွၼ်း … ႁွႆႉၵၢင်ၵွၼ်း မႃႉမျႃတ်းငတေႃႉယဝ့် ။

☛ လိၵ်ႉလူၼ့် – ယိုတ်ႉသိင်လူၵွၵ်ႉၵျႃႉၵိူင်းၵိူင်း – မူၼ်သိင်လိၵ်ႉၽြႃးယဝ့် ။

5. လင်ၵႃႉ ၵႃးတူဝ် ၵၢမ်းၵွၵ်း (လိၵ်ႉႁူဝ့်)
ပပ့်တႃႉၼသၢမ်ပိူင်

☆ တႃႉၼသဝ်ႉဝဝ်းလႆ … ယၢမ်းမိူဝ်ႉၵၼ်းတၢၼ်းၼၼ့်
သူပ်းယၢၼ်းပွင့်ငၼးၵၼ် … ၵုသူလ်ႉလင်ႉမႃးပၼ် – မီးလုၵ်ႉမီးမေးၵေႃႉ
ၵႆႉႁူၼေႃႉႁိူၼ်းယေး … သႂ့်ပေႃးယုင်ႉၵွင်ယွင်
ၵႆႉလၢင်ႉလၢတ်းၼၢင်းပွင် … ၵႆ့မေႃးမီးမေႃးငမး
ၵေႃႉၽူဝ်မေႃငၼးၵေႃႉ … ၵေႃႉမေးသႂ့်မေႃထိင်

မွိဝ်ႈၽူဝ်ၵၢႆႇ,တၢၵ်းသိူင် ... မေးၶေႃႈသုံႇယဵၼ်ဝၢပ်း
ပေႃးမေးသိၵ်ႇ,ၽေႃးၵွပ်း ... ၽူဝ်လၢၵ်ႈလိူဝ်းၽဵဝ်ႇမွၼ်ႈႁူဝ်
ၽူႈထၢႆးၵၢႆႇ,ၵၢၼ်းၵူဝ် ... ၽူႈယိင်းႁၢၼ်ႉ,ႁိူဝ်ယွမ်း
လႆးတႅၼ်ႉ,ၽၼ်ႈၵိၼ်ႁွမ်း ... တီႈပေႃႉပူၶိုၼ်းၵၼ်ယဝ်ႉ
ဝၼ်းလၼ်ထၢၼ်ႈပေႃးၽူင်ႉၶၢႆးၶၢႆး ... ၽူႈထၢႆးဝႃႈမႃပၵ်း
ၽူႈယိင်းဝႃႈမႃသႆ ... လေႃႈၸၼ်ႉ,တိုဝ်ႉႁုင်းၶႆ
သုံႇပေႃးတႅၼ်ႈလိုဝ်းလိုဝ်း ... ပီႈၶႂၢင်ႉၽွမ်ႉၵၼ်ႁိုဝ်း
ယင်းဝႃႈမႃးၶလႈၽိူင်ႈႁႃးၵိၼ်ၶဝ်ႈဝႃႈ ။

☛ လိၵ်ႈႁွင်ႉၶႅၼ်ႇ – လႆႈတႅင်ႈ,သိူင် ယိုတ်ႈလူမ်းသေၶလႈ ႁွင်ႉသိူင်ၶိုင်းယဝ်ႉ ။

6. လင်ႉၶႃ, ႁူၵ်းတူဝ် ၶၢမ်းႁူပ်း (လိၵ်ႈလူ)
ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၼၢမ်း

☆ လွတ်ႈလိူဝ်းၵုၼ်းၶေႃမူင်းတၢႆး – ၵဝ်ႈၶႆးပိၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ၵၼ်
လီလႆႈတူၶိုၼ်းၶၼ်မူဝ်းၶဝ်း – ၵႂႆႈၽွင်ႈၼူတ်းသဝ်းမူၵ်းယုမ်း
ၵႂႆႈၽွင်ႈၶွၼ်းတုမ်းၶိုၼ်းၶေး – မၢင်လူဝ်းပၢတ်ႉ,ၼႃးၼႂၢတွင်
မၢင်တီႈမေႃပွင်သၢၼ်ၵုပ်း – မၢင်လုမ်းသၢၼ်ၵုပ်းသၢၼ်ႁူၶိုၼ်
ၵႂႆႈၽွင်ႈၼႂၢတူၶိုၼ်ၼႂၢသွင်း – မၢင်ႁူၼ်းၼႂၢငွင်း ၼႂၢထႂ်
မၢင်ၶေႃႉၼႂၢၶႂ် ၼႂၢၵိုင် – မၢင်တီႈမေႃၼိုင်မေႈလိၼ်
မၢင်လူဝ်းၼႂၢၵိၼ်မၼ်းမုၵ်း – သူဝ်ႈၼူဝ်းပေႃးၶုၵ်းလိၼ်လိူင်
ၵတ်းၵၢဝ်မုဝ်းၼိူင်ပေႃးလီပ်း – သင်ၶိုၼ်းပႃ,ၶိပ်းၶေႃတွင်
လူမ်းပေႃးၵျၵ်းႁွင်ၼီတ်းပူၵ်း – ၵၢ,ယုၶႃႈႁူၵ်းလီတ်းပီ
လိုင်လႆႈ ထူပ်းၼီၶိုၼ်းၽၢၼ် – ၶိတ်းၵၢၼ်လိူင်ႉလူၵႂၢႆးဝူဝ်း

ၸူဝ်းၵၼ်ၸႃတွင်ၸႃၽိုၼ်း – ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၽၢၼ်ငိုၼ်းႁွတ်းၶမ်း
ၸင်ႉလႆႈသွမ်းလမ်းဝူဝ်းႁိူဝ်း – ၵႂႃႇလႆႈၸဵၼ်းလိၵ်ႈၸဵၼ်းလၢႆး
ၵိတ်းလူ သိူဝ်းၶဝ်ပၢၼ်ၸၢႆး – ယိင်းၸၢႆးၵႂၼ်ႇတင်းလၢႆၵေႃႈ ...
ၶႂၼ်ႈပေႃးၶိုၼ်ႈယွၼ်ႇမွၼ်ႇမႃး – ၵၢႆႈၸႃးဝူၼ်ႉသွမ်းၵႂႃႇၸၼ်
တိူၵ်ႉတၼ်တိူၵ်ႉမဝ်း – တိူၵ်ႉသဝ်း – တီႈတၼ်းတေမ်ႇ, တိၼ်တွင်ႉၼႃးတေႃႈ
ယၼ်းပႆႇၸၼ်သေႃႉၸၼ်ငိုၼ်ႈ – ပေႃးၶိူင်ႈၼမ်းၽၢၼ်ႇပၼ်ၶႂၼ်ႈ ႁွႆးၵိူဝ်ႈတႆးၵေႃႈ တႆးၶေႃး ။

7. ၵပျႃႉ ၶူၼ်းတူဝ် ၵၢမ်းႁွင်ႉ (လၢတ်ႈ/ ၶွင်ႉၶေႃႈလႆး)
ပပ်ႉလွမ်ႉမွၼ်းၵႂၢမ်း

☆ လူၼ်ၶၼ်ႉလူၼ်တႆးၸဝ်းလီ ... ပီၼ်ႉပီတႆးၸဝ်းတၼ်း
ဝၼ်းၶၼ်ႉဝၼ်းတႆးၸဝ်းသႂ် ... လိူၼ်ႉလိူၼ်တႆးသိူဝ်ႈယူဝ်း
ၼုင်းတႆးမီးၽွင်းၸၢႆးၸၢၼ် ... သၢၼ်လၢႆးၸဝ်းၶဝ်ပေႃၢင်း
လၢၼ်ၶၢင်းၸဝ်းၶဝ်ပေသၢၼ်း ... ၶၢၼ်းတႆးတၵ်းၶူင်းလီလူင်
ၶူင်ၶိူဝ်ႁူၼ်ၵၢင်မိူင်းႁူၼ်း ... လူၼ်းသိူဝ်းႁူႈဝၼ်းပီၼ်
ၽွႆၸၼ်ၶေႃႈ ပူၼ်ႈလူမ်းၵၢမ်း ... ႁၢမ်းတႆးလိၵ်ႈတႆးတေၶူင်း
မိူင်းတႆးဝိင်းတႆးတေႁိူၼ်း ... မေႃႉငိူၼ်းမီးမိူင်းပၢင်ယူင်း
ႁုင်းသၵ်းၸၵ်ႉပဝ်းၵိင်းတွင်း ... ၶွင်းလိၼ်ၶွင်းၽွင်းမီးသိူင်
မေႃႉၼၸႃႈၸိူၼ်ၶိူင် ... တိမ်ဝၢၼ်ႈတိမ်မိူင်း ... ၶေႃးၽိူင်းသတ်ႉသွၼ်းၶႅလိူဝ်
တူဝ်သိူဝ်တူတႆးၶွင်းလူင်လိူင်း ... လိမ်ပိူင်းတိူၼ်းပိၼ်မိူင်းလီ
ပေႃးမိူၼ်ၶူင်းၽိဝိင်းၵိၼ်း ... ႁူၼ်းငိၼ်းၶၢဝ်, ၸဝ်းၶူၼ်ႈလိုဝ်းလင်
ပေႃးတူဝ်ႈသွတ်ႉတူင်ႉယဝ်ႉ တႆးၵေႃႈ တႆးၶေႃး ။

☛ မၢင်တီႈပိၼ်ၵၢမ်းၵွင်ႉ – မၢင်တီႈပိၼ်ၵၢမ်းႁူပ်း – ၵွင်ႉၵၼ် – ႁူပ်းၵၼ်ၼႆ, –
လင်ႇၵႃႈႁူဝ်ၶေႃႈလၢတ်ႈၵေႃႈလႆႈ + ႁွင်ႉၵေႃႈလႆႈယဝ်ႉ ။

၈. ၵပ်ႉထႅဝ်တူဝ် ၵၢမ်းႁူပ်း သွၼ်ၵိုၵ် (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)
ပပ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၼႃမ်း

☆ လွင်ႈယၢပ်ႇလွင်ႈငၢႆႈ – လွင်ႈၶၢၼ်ၽႅဝ် – ၽႂ်ထူပ်းမိူဝ်ႈဝၼ်းလႂ်ၵေႃႈ ၸၢင်ႈ
ပေႃးထူပ်း ၽႂ်ႁၼ်တိုဝ်ႉၼိူဝ်လူႉ – ၵေႃႈၵေႃႈမီးပၼ်ႁႃ ၶၢၼ်ၽႅဝ်ယဝ်ႉ ၊
ပၼ်ႁႃၼၼ်ႉဝိရိယသွၼ်ပိုၼ်ႈ – ၽိုၵ်ႇၵေႃႈႁူတ်ႉၵပ်းမႃးသေၽူႈ
ၵေႃႉမီးပၼ်ႁႃဢွၼ်ႇလႆႇလႆႇ – ၵိၼ်လွမ်းတေႃႉပေႃးတႃႇ – ၵေႃႇလုတ်ႈ
သၼ်မီးဝိရိယ ႁၢင်းမၼ်း – ႁၼ်ႁိုဝ်သၼ်ၵေႃႈပေႃးတၼ်းၶၼ်ႈပူၼ်ႈ
သွၼ်ပိုၼ်ႈႁူမ်ႁွမ်းၵၼ်မီးၵုမ်ႇ – လင်ႇတေႃႇထူၼ်ႈယဝ်ႉ ထဝ်ႈတင်းၶုမ်ႇၸဝ်ႈ ။
ၵူၼ်းၺႃမ်ႉၽူႈလႅဝ်တႆႇ – လႅဝ်မိူဝ် – ယၢမ်းထူပ်းပေႃးမႃးၸဝ်ႈႁႅင်း
ပူၼ်ႈလၢတ်ႈလေႃႉၵေႃး ၵိုင်ႉၵၢင်ႉၸီ – ပူၼ်ႈလၢတ်ႈလီၵေႃး ၶၼ်တ်ႈလိဝ်းလူမ်း
ၽူႈမီးပၼ်ႁႃ ထူၼ်ႈတၼ်ႇတၼ်း – ပိၼ်သၼ်ၵေႃးလႅဝ်မၼ်းၵေႃႇပိုင်ႈ
ပူၼ်ႈလၢတ်ႈလေႃႉၵေႃႇ ၶၼ်တ်ႈလိဝ်းၸီ – ပူၼ်ႈလၢတ်ႈလီ ၵေႃႇမိုင်ႉလိဝ်းယုမ်ႇ
ထၢတ်ႈလႅဝ်ဝ်ႉပိုင်ႇ ၶၼ်ၶၼ်ႈတၼ်ႇၵုမ်ႇ – ၶိမ်းတိင်ႈလွၼ်းလွၼ်းယဝ်ႉ တီႈၵျၢတ်ႈၶေႃး။

☛ လင်ႇၵႃႈၵၢမ်းလၢတ်ႈ – ၵၢဝ်လၢတ်ႈၼၶၵၶၼ်ၶၼ်ႈ ၼမ်ႉလိုဝ်သေႁဝ်းလၢတ်ႈ ၵၢမ်း
ယူဝ်းယူဝ်းၼၶၵၶၼ် – သိပ်းပုၼ်ႈယဝ်ႉ ။ ပွင်ႇလႅဝ်လီၶၵေႃးလီၼတေႃႉၼတေႃႉ ။

9. ၵပျႃႉ သွင်ၶိဝ် (သၢမ် သီႇ ႁႃႈ ႁူၵ်း ၸဵတ်း ပႅတ်ႇတူဝ် လေႃးၼၼ်ႉ)
ပပ်ႉမင်ႈၶထတႆး (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)

☆ ၵၢမ်ႇလီၵေႃး – ပေႃးၵျၢမ်ႇၵႂႃႇလီ – ႁွတ်းမိူၼ်မေႃၽိူဝ်ႉတေႃႇလူင်း
ၶိူဝ်ႉပႃႇၵေႃႈ ပေႃးၵႂႃႇမေႃႁူဝ်ႈ – ယင်းသုမ်းၽၵ်းၶဵဝ် ၊ ႁူၼ်းမိူဝ်းလႅင်
ပေႃးၵႂႃႇမေႃႁွၵ်ႈၵၢၼ် ပၼ်လၢၼ်ႇသူ – တီႈယူႇ ပေႃးၵႂႃႇမေႃၸႃႉမေႃၶၢင်း
မိူၼ်ထိင်ၼႄး – ႁဵတ်းပွႆးၽြႃး – ပေႃးၵႂႃႇမေႃပွင် – ပၼ်ပၢင်မေႃးႁႃ
ႁဵတ်းတၢင်းၶႃႉ – ပေႃးၵႂႃႇမေႃသွၼ်ႉမေႃၼပ်ႉ – လၢင်ႈၵၢဝ်ငိုၼ်းႁၢႆ
ႁဵတ်းၼႄး – ပေႃးၵႂႃႇမီးႁႅင်းမီးၽၢၼ် – တေပၼ်ပႃႈယိူင်း
တႃႇၽိူင်း – ပေႃးၵႂႃႇမီးမၢၼ်ႇ – ၵႂႃႇလၢင်ႈလူလိၵ်ႈတူၺ်းလႆး
ႁူၼ်းလၢႆး – ပေႃးၵႂႃႇမီးပၺ်ႃႉသင် – လၢင်ႈပၼ်ၵႂၢႆးသိူၼ်ႈ
လိူဝ်ႈငိုၼ်း – ပေႃးၵႂႃႇၶမ်း – ၵႂႃႇၵျႃၵၢၼ် – ပၼ်ပိုၼ်ႈလုမ်းလုမ်း
ႁူၼ်းလွင်းသုမ်း – ပေႃးၵႂႃႇပၼ်ၵူၼ် – လၢင်းပၼ်ၽူၼ်းလၵ်ႉ
ပီႈၼွင်ႉၵၢၼ်ပေႃးၵႂႃႇမေႃႁွၵ်ႉ – မိူၼ်မႄႈလႆႈမႅဝ်း
မိူင်းလွတ်ႈလႅဝ်း – ပေႃးၵႂႃႇၽွမ်ႉၵၢၼ် – ၵႂႃႇလွတ်ႈႁွင်ႈ
ပေႃးတေယွင်ႈ – ယႃႇယွင်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇလႃးလႃး ။

☛ လင်ႇၵႃႉႁူဝ်ၶေႃႈ ၶႂၢင်းသၢင်ႇထုၵ်ႇ – တင်ႈၵၢဝ်သွင်တူဝ် – တေႃႇပဵၼ်ႇတူဝ် – သုၵ်ႇ
မၼ်ႈတီႈလႂ် – ႁူပ်းတီႈၶၼ်ႈ – ၵူပမႃႉ – တေပၼ်ပႃႈ "ယိူင်း" တႃႇ "ၽိူင်း"
ၵူႈထိင်းသွင်တူဝ် – ႁူပ်းၵႂၢမ်းလႅဝ်ယဝ်ႉ ။

10. ၶပျႃႉ ပဵတ်ႉတူဝ် ၶၢမ်းႁူပ်း ၵျႃးႁူပ်း လူပ်းသၢမ်
ပပ်ႉမၢင်ႇၶထတႃး (လိၵ်ႈလၢတ်ႈ)

☆ ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈသိုဝ်ႈတိုဝ်ႈၸွႆႈ – ပဵၼ်ႁူၼ်းလီ

ၵႂၢမ်းယႃႉလွင်ႈမႂ်ႈၶိ – ပဵၼ်ႁူၼ်းၶျ – ၵႂၢမ်းဝူၼ်ႇလီၵိူၵ်ႉၸေႃႉ – ႁူၼ်းၸွႆႈလႅင်း

ၵႂၢမ်းမေႃႇၵၢၵ်ႇၸူမ်းပႅင်း – ႁူၼ်းလၵ်းလႅမ် – ၵႂၢမ်းၸၢင်ႈသွႆႈမေႃထႅမ် – ႁူၼ်းၵၢၵ်ႇၸၢတ်ႈ

ၵႂၢမ်းၸၢင်ႈၵုပ်ႉမေႃလၢတ်ႈ – ႁူၼ်းၸွႆႈၵျတ်း – ၵႂၢမ်းၸၢင်ႈတွပ်ႉထႅင်ၶတ်း –

ႁူၼ်းၸွႆႈတိုဝ် –

ၵႂၢမ်းတူၵ်ႉၵၢမ်ႉပဵၼ်ႁိုဝ် – ႁူၼ်းၸွႆႈၶူၵ်ႉ – ၵႂၢမ်းဝဝ်ငိုဝ်ႈတူၵ်ႉသူၵ်ႉ – ႁူၼ်းပႅတ်ႈလႆ

ၵႂၢမ်းသေႃႉယူင်းၶျႃႉၶၢ – ပဵၼ်ႁူၼ်းၵႅၵ်း – ၵႂၢမ်းယုမ်ႉပူၼ်ႈမႅၵ်းမႅၵ်း – ပဵၼ်ႁူၼ်းငိုဝ်ႈ

ၵႂၢမ်းႁူင်းလူဝ်းႁိူၼ်ႉႁိုဝ်ႈ – ပဵၼ်ႁူၼ်းမဝ် – ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈၽေႃႉယႃႉတၢဝ် – ပဵၼ်ႁူၼ်းလူၺ်ႈ

ၵႂၢမ်းၸၢင်ႈၶိင်ႈၸၢင်ႈသူၺ်ႈ – ႁူၼ်းၸွႆႈယွၵ်း – ၵႂၢမ်းၶေႃႈတူႉႁူတ်ႉငွၵ်း – ႁူၼ်းၸွႆႈႁူတ်ႉ

ၵႂၢမ်းၸွႆႈလၢႆလိူတ်ႉၽူတ်ႉ – ႁူၼ်းပိင်းတရိင်း – ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈလိူမ်ႈလၵ်းလိင်း –

ႁူၼ်းသၢင်းလႅၼ်

ၵႂၢမ်းၵုပ်ႉပူၼ်ႇလၢတ်ႈပႅၼ် – ႁူၼ်းထူင်လူမ်း – ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈယုမ်ႇၶူဝ်ၸူမ်း –

ႁူၼ်းၸွႆႈပျႃႉ

ၵႂၢမ်းဢသႉယဝ်ႈတၢမ်သေႃႉ – ႁူၼ်းၶတ်းပူၼ်ႈ – ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈလပ်ႇသူင်ႉငူၼ်ႈ –

ႁူၼ်းၸၢင်ႈၵဝ်း

ၵႂၢမ်းၶျႃႉၶူဝ်ႈႁူၼ်းၵျဝ်း – ႁူၼ်းလိူမ်းတူဝ် – ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈႁိူၺ်ႉၵျၼ်ႇၶူဝ် – ႁူၼ်းသေႃႉလေႃႉ

ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈယၵ်းတွႆႉပေႃႉ – ပဵၼ်ႁူၼ်းမူဝ်းလူၼ်း မူဝ်းၶၼ်းယဝ်ႉ

ၼွႆးပဵၼ်ႁူၼ်းသၢင်ၵေႃး ၽိူၵ်းၵၢဝ်တူဝ်ၽွႆၵိူၵ်ႉတူဝ်မၼ်းတႃႉ ပိုၼ်ႈၶွင်ႇတၢမ်းၶဝ်ၵျ ။

☛ ၶေႃးငဝ်ႈတၢင်းဝွႆႈ "လိ" ၵျႃႉထႅင်းၵျႃးတူဝ်ႁူပ်း "ၶိ" ၵျႃႉထႅင်းသၢမ်တူဝ်သုတ်း ။ ၸၢင်ႉဝႃးၵျႃးႁူပ်း လူပ်းသၢမ်ယဝ်ႉ ။ ၶပျႃႉ လၢတ်ႈၵၢဝ်ၵၢမ်းၶမ်ၶမ် လၢင်ႉၵႃးသမ် ႁွင်ႈၵၢဝ်ၵၢမ်း ၶမ်ၶမ်ယဝ်ႉ ။

11. ၵၢမ်းလၶၼ်ႇတၢင့်ပွတ်း (ၶူၼ်ႉသိူဝ်းယွၼ်းၶိုး)
ပပ့်လွၶၼ့်မွၶၼ်းၼၢမ်း

☆ ၵၢထုၵ်ႇၶိုးမၶၼ်းၶူၵ်ႉသိူဝ်းၶျၢင်သိၵ်ႇမွင့် သိူဝ်းၵွၶၼ်ႇသိတ်းလႆးၵၢသိူၼ်ႇၷွင့် –
ၸိပ်းယဝ့် ၸိပ်းယဝ့် ၸေးပၶၼ်ၵုမ်ႇၵုမ်ႇ သိူဝ်းၵွၶၼ်ႇဝၢႆးမွႆးၶၼ့်ၷဝ်းၷိုဝ်ၷွၶၼ်ႇယုမ်ႇ
တိူၶၼ်းမူဝ်းလိူဝ်ငလႆး ပေးၶ်ပၢၵ်ႇၸွႆႉ ၵၢပၢၵ်ႇဝၢႆး ၷဝ်းၵူႆးငိုၶၼ်းသူသိႇၷွႆႉ
ၸိုင်ငပ့္မႆးဝၢႆးတွၶၼ်းလိူဝ်မၢပ်ႇတိူၶၼ်ႇ သိူဝ်းၵွၶၼ်ႇဝၢႆးမွႆးၵူႆးမူဝ်းၷိုင်ၶေႇၶိူၶၼ်ႇ –
တိူၶၼ်းငလႆးတၢင်းၶိုးတၢင်းၶျၢင်ပၢၵ်ႇပုၶၼ်း ပေးၵႆႇသႆႇမႆးၸႆးၷႆးၷူဝ်လၢင်ႇလုၶၼ်း –
သၵ်းၷွႆးပေးၽွၵ်းၵွၵ်းၶေႃၽိူၵ်ႇၽၵ်ႇ – မူဝ်းၶၼ့်သႆႇမႆးၷႆးပၶၼ်းပႆႇသိႇပၢၵ်ႇ –
မူဝ်းၷိုဝ်းသႆ့တိူၶၼ်း ၷႆးၵူမ်းပႆႇသိႇၸွႆႉ – ဝႆ့ထိူင်းလိူၶ် ၊ တိူၶၼ်းသၢမ်ပၢၵ်ႇတွင်ႇ–
ၵပူႉထဝ်း ပေးဝူၶၼ့်ၶွႆးၸွႆၵႆႇပွင်ႇ ... ယွၶၼ်းၷွႆးယွမ်းသၢမ်ပၢၵ်ႇၷွင်း –
ၵပၢၵ်ႇဝၢႆးယူၶၼ့်ထႆး ပိၶေးမႆးၽွင်း – ပိူင်လွင်းတိူၶၼ်းၶိုး – ၸေၷွႆးမၶၼ်းၵုမ်ႇ –
ၸေၷွႆးမၶၼ်းၵုမ်ႇ ။

12. ၵၢမ်းလၶၼ်ႇတၢင့်မေတၢတၶၼ် မူဝ်းၵွၶၼ်ႉ(ၵၢမ်းၷွင့်)

☆ ပိူၶၼ်းဝၢႆးလိူင်ငၵႇငယႇၵျမ်း ၶၢင်းၶျၢမ်းမွႆ့ၷွင်းၽိူဝ်ၵိုင်ႇၵွမ့်ၶၼ့် –
ယိူင်းယွမ့်ယိူင်းမၶၼ်းထိူင်းတၢင်းၵႆႇ – ပိူၶၼ်းဝၢႆးသရေႇငၸးလိူမ်တႆႇ – ပိုင်းယူႇတွႆး
မုၶ်တွႆးငဝ်း တွႆးလၢင်းထႆႇ ... ၶူၶၼ်းဝႉၶတ့်တၢႇယွတ်းလိူင်ၵႆႇ – လႆႇၸွႆမၵ့်မၶၼ်း
ယွတ်းၶၶၼ်း မွၶၼ်ၽင်ႉၶႆ့ ... မွႆလွၵ်ႇမွၵ်ႇၶိူဝ်ယွတ်းၸိူင်းၸွႆႉ – တူႇတူႇၷယူႇ
ယွတ်းၶၶၼ်းမၵ်ႇမၶၼ်း လိူဝ်ၶေႇလွႆႉ ... တိူင်းၵွႆ့ၵႆးမၶၼ်းၵွၵ်ႇ ... ၸိူင်းၸွႆ့သပေႇ
မွၵ်ႉ .... ပိူၶၼ်းဝၢႆးလႉတၢင်ႇသၢင်းလိူၶ်ၶွၵ်ႇ .... လႉတၢင်ႇသၢင်းၷိုမ်း ၶၢင်းၵုင်း
လုၵ်းၽိူၵ်းၶွၵ်ႉ ... ဝၶၼ်းၵွၵ်ႇၸိူင်ႇၶူဝ်ၶၼ့်ၵတ်း ဝႆးတတ်းလိူပ်းလတ်းၸႆလႆႇ
မၶၼ်း ... သၢဝ်သိုဝ်ႉ ငမႆးၶျၢင့် ငမႆးၷူၶၼ်း ၸၢင်ၵိူမ်ႉၸၢၶၼ်း ... ပိူၶၼ်းဝၢႆးၵၢင်

ဂါခ်ႈၼူဝ်ႈမွၵ်ႇလူင်ႇ ... သူင်းသူင်ႇၸွတ်ႇတူင်ႇ သိုင်ႇလိုမ်ဂဝ်ႈႁူဝ်းမိူဝ်ႉ ..... ႁၢႆႈပၢၵ်ႇသၢဝ်းပႅတ်ႇမိတ်ႈလိုပ်ႇလႆပူဝ်ႉ ... ၶိူင်းသီ ၵီႈဂၢပ်ႇယူဝ်ႉ ... ႁူဝ်းမိူဝ်ႉ သတၢင်းၽူႉၽေႃႇၽဝ်ႇ ... မၢင်သႅတ်ႇ ႁၢတ်ႈႁတ်းႁၢဝ်ႇ ... မၢင်ထၢဝ်ႇၸၢဝ်ႉယိုၵ်း တိုၵ်ႉမိုၵ်းတူဝ်ပုင်ႇၸိုၵ်ႉ ... လွမ်ထၢင်ႇမၢင်ႇၸူႇၵၢင်ႈလူင်း ၶၼ်ႈၼူင်းသဵဝ်သွမ်ႇလိုၵ်ႉ ... ၽၶဵင်းထီႇသူၺ်ႇၽီႇလုပ်ႈလုၶ်း ၸၢႉမုၶ်းၽွႆးပႆႇပိုၵ်ႉ ... သိၶ်းတိုၵ်ႉမူႈၶုတ်းၸၢႉ ၽုတ်းပိၶ်ပေႃႇၵွၵ်ႇ ... မွၵ်ႇၽိူၵ်ႇတိူၵ်ႇသူၶ်ႁႆႈႁၢမ်း – ၵႂႆႈၸၢမ်းဝူၶ်ႉႁၶ်လႅင်ႈ ၸေးၸေးတႃႉ ။

☛ ၶၼ်ႉပိၶ်ဂၢမ်းလၶ်ႇတၢင်ႉ မေႃတႃတၶ်ႁွင်ႉဝႆႉမူဝ်ႈၵွၶ်ႇ ။ ၵွပ်ႈပူဝ်ႈသိူင်မၶ်းလၶ်ႇ လူင်းသွင်ႉပိၶ်တၢင်ႉ ပိၶ်တၢင်ႉဝႆႉၼလႈ ၸင်ႇႁွင်ႉဝႃႈဂၢမ်းလၶ်ႇတၢင်ႉ ၊ ၵႂၢမ်ႇမီးသိူင်ၶိုၶ်ႈ မူဝ်ႈတေသုတ်း ၸင်ႇၶိုၶ်ႈယဝ်ႉ ။

13. ဂၢမ်းယွပ်ႇယွၶ်ႈပွတ်း ၵႂၢမ်ႇလီလိုၶ်ႈႁူၵ်းပူင် (လိၵ်ႈႁွင်ႉ)

☆ ၶၼ်ႉၶွင်ၶၼ်ႉၼႃး – ၽွင်ႇယႃႇလိုၶ်ႈ
ပေႃးထၢင်ႇဝႃႈမၶ်း ၵွႆႈၵိၶ်ႇတိုၶ်ႈ
ၼၼးလၢင်းတူၵ်းတၢႆႇၶၵ်ႇဂဝ်ႉ ၊

☆ သူႇရူႇလဝ်ႈမဝ်းမိၶ်ၶိုၶ်ႇၸၢၶ်ႇ
ပေႃးမၵ်ႉမၶ်း
လၢင်ႈၽိတ်းဂၶ်ၵႂၢမ်ႇၸေႃႈ –

☆ ၽႅမ်းၵွၶ်ႇလုၵ်ႉလိၼ်းလိၼ်ၵွၵ်ႇၽဝ်ႇ
ပေႃးလိုၶ်ႈမၶ်း
လၢင်းၼၼးၽဝ်ႁူပ်ႇလိူင်ႈ

☆ ယႃႈၽိူၵ်ႇယႃႈလႆ ယႃႈမဝ်းၵေႃႈ
ပေႃးလိၶ်ႈမၶ်း
လၢင်ႈၼၼးယွမ်ႁိူဝ်ႇႁၢဝ်ႇ

☆ ငူးၵွၶ်ႇသၢင်ႈၶိုၶ်းႁူင်ယူႇပိူင်ႈ
ပေႃးလိုၶ်ႈမၶ်း
လၢင်ႈသၵ်းတၢႆႇၵေႃႇဂၢၶ်ႇ

☆ ႁၢမ်းမၢပ်ႇ–ငိူတ်ႈ–ဂဝ်း–လိၶ်–ၵုပ်ႇၽဝ်ႇ
ပေႃးလၢတ်ႈမၶ်းၶၶွၶ်ႉတိုၶ်း
ပူၶ်ႈတေလင်းယဝ်ႉ ။

14. ၼၢမ်းယွပ်ႇယွၼ်း လၡေးၶႆးသၢႆမူဝ်းၵွၼ်ႇ (လိၵ်ႈလူ)
ပပ်ႉၵတ်ႉၵၢႆးၶဵၼ်ၶေး

☆ ၶူႇၵေႃႈၶူႇငလႈ ငမႈဝျႈ ... ပေႁွၼ်ႈမီးလွင်ႈပေသၢင်ယၢပ်ႇယုင်ႈၶျႈ ... ၶဵၼ်းႁွႈမုၼ်ၵုင်ႇလွင်ႈသီႇလ ၸွမ်းၵုမ်ႉႁွင်းထႅမ်ဝႆႇမုင်ႈ ... ငၼငၡႉပေလၢၼ်ႇ ... ပူၼ်ႈၵေႃႈမတ်ႉၸွင်ႇလၢၵ်ႈၶူႇ ႁွတ်ႈၡေႃလဝ်ႈႁူၼ်းၸွမ်ၸိႇမၢၼ်ႇ ... ထၢမ်လွင်ႈ တၢင်းယၵ်ႉႁိုတ်းသိင်ယွႆႇၶူင်ႈ ။ မူဝ်းလိဝ်ပူၼ်ႈသၢႆႇ ၵူႈႁူးၼ်း ၵူႈပေယၵ်ႉ ၵိုတ်းဝွႆ မွၼ်းၶွႈႁိုတ်းႁိုဝ်ၵျမ်ႇၵၢင်ႈ ... ၶတ်းလဝ်ႈၶတ်းၸွမ်ၵၢႉၵျႉ ။ ၽၢၼ်ႇၶျႉတၢၼ်ႇ လွႆၵေႃႈလႆး ၵေႃႉလႆး ၵႆႈႁွင်းလူင်ယွႆႇၶျႉ ... ၡျငၼႈၽိုၼ်းလႆႈပိုၼ်း ၵူႈဝၼ်း ၵိၼ်ၵႆႇသိင်ႈ ။ သဝ်းယူႇၵျႈၶွၼ်းၶၼ်ႉလိၼ်လဝ်ႈၡဝ်းယၵ်ႉ ယင်းၶွႈၶတ်းၶိင်တိင်ႇ လၢတ်ႈၵူမ်း ႁွႆပႈငိင်ႈ ... ပိုၼ်းၵွၼ်ႇ ပေးပီၡျႈႁူၵ်း မၢတ်ႈၵွႆးၵေႃႈ ... မွၼ်းထိင် ၵႆႇသၢႆႇ ။ မူဝ်ႈၶွႆ လဝ်ႈပူင်ၶေႃႈၶၵ်း ႁွတၵ်းလွႆႉမွၼ်း ၶဝ်ႈၶွၼ်း ၡျႉႁိုၵ်းႁူၺ်ႈၡျင်း လူင်ထိုၼ်ႇယွႆႇ ... ၡျလိမ်းပေးလၢင်ႉမၢးသၢၵ်ႈလူးၶုၼ်မိင်ႉလဝ်ႈ ။ ပေႃးၵႆႇလႆးမၢး ထၢးၡျႈမၢၵ်ႈလိဝ်းၽၵ်ႉၽၼ်းတၢႆတူႇၶဝ်း ... ၵွႆသိၼ်ႈလေႃးတေႃႉမူၵ်းၶင်ႈၶွၼ်း လိၼ်ၵေႃႇၵၢၼ်ႇ ။ တင်ႈၵၢဝ်မူဝ်းၽုၵ်ႈၶွႆ တေႃႇႁွတ်ႈလိတ်းမိုဝ်ႉဝၼ်းၶိင်မၢၼ်ႇ မၢၼ်ႇ ... တေလႆႈမၢးသၢၵ်ႈပေးလၢင်ႉယၢဝ်းလူင်လုမ်ႇ ႞ ။ ၵႆႇလူဝ်ႇလၢတ်ႈၵူမ်း ၼၢမ်းလႆး ၼွႆႉလွၵ်းယၵ်ႉ မွၼ်းႁွတေလႆႈ ပႈၶဝ်ႈသၢၼ်မတ်ႉလပ်းၵိဝ်ၵိၼ်ႇလိုင်ႈ ... ပႆၶဝ်ႈၶွၼ်းႁူၺ်ႈလွႆလိုၵ်ႉႁိုၵ်းထိုၼ်ႇ ။ ပႆၶဝ်ႈၶွၼ်းႁူၺ်ႈလွႆလိုၵ်ႉႁိုၵ်းထိုၼ်ႇ ။

☛ သိင်မၼ်း ၵႆႇသွင်ႉလူင်း မူၼ်ၵၢမ်းလၼ်ႇတၢင်ႉငလႈ – ယွပ်ႇယွၼ်ႈ – ယွပ်ႇယွၼ်ႈၶူႇ – လင်ႇႁွင်ႉၵၢမ်း ယွပ်ႇယွၼ်ႈၶၼ်ယၵ်ႉ ။

15. ၵၢမ်းလွင်ႈၼူင်း ပွတ်းႁွင်ႇ (ပပ်ႉၶေႃင်းသုၶၼ်ႇတရိႇ)

☆ မၼ်းၵေႃႈလေႃႈၵၼ်ႇလၼ်ႈဝႆး ပႆႈတႆႇၸိူင်ႈပေႃးပူၼ်ႇ မူၼ်ႇႁူၵ်ႉယုမ်းႁူႈ ႁူဝ်ထၢၼ်ႈ တံတွၵ်ႈလံးမႂ်ႉလံးတွၵ်ႇ ။ ၶၼ်တၢ်ႈၵၼ်ႇၵလီးၵတီး လၼ်ႈသီးႁူၵ်ႉယုမ်းၶေႃမ် ၽေႇၽၢင်ႈ ယၢင်ႈတွတ်းယၢင်ႈတၢ်တၢ်ႈ မႂ်ႉၽၼ်တ်ႈသွမ်းႁွင်ႉတိၼ်ၽေႈ မၼ်းဝေႈတၢႆယွႉ ၵႂ်းၶၼ်ႇ ၵဝ်သဝ်ႈသွႆထၢၼ်ႈ ပၢၶၼ်ႈပေႃးၵွၵ်ႇ ... မၢင်ပွၵ်ႈပေႃးလူမ်ႉၶွၼ်းထူဝ်းယွႉ ။ ပေႃး လူမ်ႉၶၼ်တ်ႈလုၵ်ႉ ယုၵ်ႉတိၼ်ၶိၼ်ပႆ ၵႆၶၼ်ႈၶေႃး ၵၢင်းပေႃးတၢၼ်ႇမူၼ်ဝူဝ်း ...... သူဝ် ၵႆႈလႆးလိုပ်ႈလံးၵၼ်ၵၼ်ႇပိုဝ်ႈ ၊ ႁူဝ်ၶေႇမၢင်ထေႇႁူဝ်ႉၶၼ်ၶၼ်ႇ ၵၼ်ႇၵၼ်ႇ ၵႆႇၼပ်ႉ ၵၼ်ႇ လၼ်ႈမလၼ်ႈၽၢၼ်း လႆႈၵၢၼ်းသီႇတိၼ် လႆးၶိၼ်ယူၼ်ႉသွႆ ယူၼ်ႉၶေႃး ပႆႈပေႃး ၵႆႇၵတ်းလိုဝ်ႈ ... သွပ်ႉသၢင်းလႆႈငိၼ်းတွင်ၵွၼ်ႇႁူင်ႈလူင်းလိၼ်ထၢင်ႇသိုဝ်ႈ ... သိုဝ်း ပူၼ်ႈလံးၶၼ်ႉမေးယွႉ ႁူဝ်ပူၼ်ႉတွၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႇ ၊ ၵူႇၵူႇယွႉတၢၵ်းတွင်ႉမၼ်းၵၢၵ်ႈ တွင် ယၢတ်ႇႁူင်ႈလူင်း ပႈတၢင်းလင်လၼ်ႇၸႃၵ်ႈမေးသူႈ ၵူဝ်းဝေႈပိၼ်ပူၼ်ႈလံးတၢ်ၼ်ႇ ၶိုင်ၵျမ်ႇ ႁူပ်ႈၽူတ်းၽေႈၵၢၼ်း ပတ်ႉၶပ်းၶဝ်ႈဝမ်ႈၵူၼ်ႈ ၵိဝ်ၵလီး ၵတီးသွင်ႉဝႆးၶၼ်ၶၼ်ႇ ... သင်ႇ ဝေႈၽျင်ႇ ၵေႃႈၽၢၼ်ႈတေႃႉ ႁွၼ်းၵူလျ်ႇဝူလျ်ႇလႃႇမႃႉလွတ်ႈထၢၼ်ႈ ပႈၵၼ်ႇ ... ၶၢႆး သၢင်ႈၵွၼ် တူဝ်ႉလျေးၽေးယွႉ ။ သင်ႇဝေႈလႆႈတူၼ် ၶမုၼ်သဝ်းၵျင်းၽွင်းၶိၼ်ၵႆႈလႆ ယေႇပၵ်ႈတ်း မူၼ်သၢင်ႇယသေး ... ၵဝ်မေႈၶႃး ၵႆႈၵူၼ်းၽေႃၼ် သူင်ႇပၵ်တ်ႈ ... သွႆမၢင်ႇထၢင်ႇၵူဝ်း ဝေႈတေလႆႈတၢင်း လိၵ်ႉၶေႃင်းသၢဝ်ၵွၼ်ႇၵေႃႉၵိတ်ႈလိၵ်ႈ ... သွႆႇသွႆႇ လႆႈသိုင်း ထုၵ်ႈလႆးတိၼ် ၵျမ်ႇၶၼ်တ်ႈ လၼ်ပႆႈၵဝ်ၶေႈ ပေႃးလွၵ်ႈ လေႃးၵသံႇမုတ္တိ သင်ႇၶျ၊ သျႇသၶေႇထၢမ်းသဝ်ႈတၢင်းလႆ ထုၵ်ႇလႆႈမေႃဝူၼ်ႉ သွႆထွၵ်ႈ ... ပေလၢတ်ႈၵျမ်း သုၼ်ႉ တီးပုၼ်ႉတီးၶၼ်ႈ လီပၼ်ႈသိၼ်ၸိူင်ႈလႆႈလႆႈ လီၵ်ႉၶင်မေႉၵွၼ်းၵူလျ်ႇ ... ပေၸိူင်ႈ မၼ်းလၼ်ႈ ဝိင်းလၼ်ႈဝၢင်း ၽေႃင်ႈထူဝ်း ႁူဝ်ႉသူၼ်ပူၼ်ႈ ၶေႃမ်ၶၢတ်ႈ ၶိုမ်းၶူလျ်ႇ ... ၶေႃမ်ၶၢတ်ႈၶိုမ်းၶူလျ်ႇ ။

16. ၶၢမ်းလွင်ႈၼူင်းယၢဝ်း (လရေးပၢင်မူ) (ပပ်ႇပိုၼ်းၶျမ်းလေႃး)

☆ ၵႆႈၶၼ့်ၼပ်းၼိုၼ်းၼၢၼ်ယဝ့် တူဝ်မေႃၽႄးၵေႃယုမ်းမူၼ်း ႁူၼ်းသူင်သေပ်းတွႆး ပွႆးမွင်း ပွႆႇတွင်းၼွႆးငိၼ်းလုၵ်ႈသိင်လိုၵ်ႇလိမ်းဝၢၼ်ၶေႃ ... ၼုၼ်ၼဝ်လေႃးၶေႃင်းလွႆးၶျင်း ၼွႆႈထူပ်း ႁူပ့်ႁုဝ်း လရေးၵေႃႉမေႃလိၵ်ႈလႆးလၢပ်ႈၵၢမ်းၼၢၼ် ... တၵ်းလိတ်ႈၽုၺ်ႉ ႁုၺ့်လိမ်ႉဢသႈ လင်ႉၵႃႉ ။ ၸွႆးၵၢၼ်လိၵ့်ယွႆႉၶုမ်ႉဢၵႉ ႁၢတ်ႈႁႆး ၽူႈယိင်းၽူးလႆး လႆးငိၼ်းဢၼ်ထွမ်ႉသႃႉ ... ပိၼ်ၶင်ႉမွိဝ်ႈၶၼ့် ပေႃးဝူႈၵႃႉယု လုၵ်ႈယိင်းလႆးသိပ်းသိ ႉ သိပ်းႁၢႈ သေၸွႆႈ ပေႃႈဢမႈလဝ်ႈ မႃႉတႃႉပိႉတႃႉ ... သုတ်းသိင်ႈ ပၢၼ်ဝၢင်းယဝ့် ၊ ၵႆး ၶၼ့် တင်းႁူၼ်း တင်းယေး ပလွ့်လေးၶၼ်လူင်ၵေႃႉႁွင်ၼၢင်း ... ၶေႃင်းလႆးႁွၼ်းၶေႃ လၢမ်ႉပူၺ်ႈ ။ မိးယူႉၵေႃႉလိဝ်ၶိုင်ႈႁူၺ်း ၽွႆပႆႉႁူမ်ႈလွမ်းလူၺ်ႈ ... တူၺ်းၶေႃႈၶေႃင်း ၵႃသၢင်းႁၢင်ႈၽေႃင်ၼိုၵ့်မိးႁၢၼ်ႉ ။

ဝွႆႇႁွႆႈၶၼ်ၶေႃႉ ပူႉရိသမၢဝ်ႉႁၢတ်ႈ ၵၢတ်ႈလၢတ်ႈလိုဝ်းလၢႉသိၼ်းမွၵ်ႈပၢၼ်တၢၼ်ႉ မူဝ်းလိၼ်ႈ ႁုမ်ၶေႃင်းယဝ့်၊ ႁွႆးၵႃးႁူဝ်လွႆမၼ်းၶေႃင်း ၵႆႉမိးလပ်းလွႆးမၢင်ႉသေတၢင်း ... ၶေႃင်းႁၵ့်တင်းသိင်ႈတင်းၽေႃင်ယုမ်ႉမၢတ်ႈ ။ ၵိုင်ႉတၢၼ်ႉညျႃႉတၢင်ႉပၼ် လိုဝ်ႈမၼ်းဝႃႈ ၶေႃင်းၵၢတ်ႉ ... တၢင်းလၢတ်ႈလိမ်းဝွႆႇလွႆႈလွႆး ... ႁွႆးတေႃႈယင်းပႆႉမိးၵေႃႉၵိုင်ပၢင်ႈ ၼၢင်းႁွမ်ႉ ။

ႁွပ်ႈပိုင်ႈ ၵုပႃႉတၢၼ်ႉၵႆႉႁွႆႈ ႁွႆႈယူႉႁွႆႈပႆႉလၢင်ႈလိုၵ်ႈလႆႈယူႉပွႆႇလွမ်ထွမ်ႉ ... ၶေႃင်းႁၵ့်ၵၢဝ်ႁူႈလေးႁူၼ်းယဝ့် ။ ဝွႆႇၵိုတ်းလိုဝ်းၵၢၼ်ယုပ်းယုပ်းယၢပ်းယၢပ်း တုပ်း တၢပ်းသႃးလႆ ၸၼ်းၼႆသွမ်မူၼ်ႁူၼ်း ... ႁူၼ်းၵႃႉ ႁူၼ်းယွင်ႉ ႁူၼ်းတုတ်ႈ ႁူၼ်းႁုဝ်ႈ ႁူၺ်းယဝ့် ။ ၶွၵ်ႈသေၶၼ့် ပေႃးဝူႈမိးႁၢင်ႈမိးၽေႃင်တၢၼ်ႉတၢၼ်ႉ ၶေႃင်းလၢတ်ႈမႃး ဝူးၼုၼ်လဝ်ႈ ၼႆးလဝ်ႈ သဝ်းမၢတ်ႈၵိုဝ်း လွင်ႈၼိုဝ်းႁၵ့်ႁူမ်တၢၼ်ႈလူမ်းတေႃႉ ။

ပေႃးတေၵၢဝ်ၵေႃႉ ႞ ႁွႆး လႆႈယူႉႁူမ်ႈၶူမ်ၵိမ်းၵၢင်း လွင်ႈတၢင်းပျႃႉ ... လိုဝ်းၶၼ့် တေလုတ်ႈလႆးပ်တ်ႈလုမ်းလုမ်းယဝ့် ။ ပေႃးလိုင်ပိၼ်းၶေႃင်း ၼၢင်းၵိုင်ႁူၼ်း

လိၵ်ႈ သုမ်ႇတေႁၢမ်းသေတင်းလႆႈမၢဝ်ႇ,ပဵၼ်လုမ်း ... သုမ်းလွင်ႈၵႆႉတၢမ်းလုလူဝ်းၵၼ် ၵၢမ်ႇ,ၶဝ်ႈ လႆႈလွင်ႈ ။ တႃႇၶမ်,ထၢမ်းႁၢပ်, ၵၢၼ်ယၢပ်,ပွႆႇ,ႁေႃပွႆႇ,ႁိူၼ်း ပိူၼ်ႈတေမီၼ်ႈမႃးလၢတ်ႈ မႃးႁုမ် ၵုပ်,ယွင်ႈၽွင်းမိူဝ်ႈပဵၼ်လုလူဝ်းၶႂ် ဝႆႉၸႂ်ႈမၢဝ်,ၵႂၢၼ်,မၢဝ်,လူင် ၽူင်ႉၵၼ်မီၼ်ႈ မႃးၶင်ႈသုမ်မုၵ်ႉၽဵဝ်းၵႂမ်, မႃးၶင်ႈသုမ်မုၵ်ႉၽဵဝ်းၵႂမ်, ။

17. ၵၢမ်းတႆးမၢဝ်း (ၶႄးပပ်ႉၵၢမ်းတႆးထုင်ႉမိူင်းႁွင်,)
ႁၢင်ႈလီတႆးၼဝ်,ၼဝ်,

☆ ႁၢင်ႈလီတၢင်,ၵေႃ, ႁၢင်ႈလီၽေႃ,ၶႂ်ႈယႃႈ တႃးၵမ်ႈသူပ်းၼွင်, ၶုင်ႈတင်း သိုဝ်ႈၼုဝ်း သွင်,သုၵ်ႉႁိုဝ်ႈသၢင်းဝၢင်းၶၼ်ၶဵဝ်ႉၼႆ တေႃႈၵမ်,မိုတ်းတင်း ႁၢင်ႈလီယူဝ်းယူဝ်း ၼုဝ်းတႆး မၶၼ်ႈတေႃးတမ်,သူၶၢင်းၼႆ ... ၼူၶ်တႃလမ်လီပဵၼ်ၸတႃးၵႂၢၼ်,ယႆၼၢင်း ... ၶေႃႈၶၢင်း သုမ်ႇပေႃးတၢၼ်,မူၼ်ယူင်းၼမ်းပွတ်းၶေႃႈ ... ၼၢဝ်လွတ်းၵေႃ,ၵႂၢၼ်, ႁၢင်ႈသၢင်,တေႃ, မူၼ် လူၼ်မူၼ်းမိုၼ်ႈသိပ်းႁႃႈ ၸပ်ႉမႃးထုၵ်,သႆႈတႃႁူဝ်းယၵ်ႉတူလ်းၶေႃႈသူၶွင်ႉၼႆ ။

ပိူၼ်ႈဝႃႈႁၢင်ႈလီတႃးၼႆ ႁၢင်ႈလီယွမ်ႉ ပေႃးတၢၼ်,လွႆႈၵၢၼ်ႉထႃယႃးၼႆ တေႃႈ ၵမ်းမိုတ်းတင်းႁၢင်ႈလီၵိုတ်,ပႃးမႃး ... ပဵၼ်ဝႆႉၵဝ်,ၵဝ်, ၊ ပေႃးဝႃႈၶႂ်ႈယႃႈလူၼ်,ၸလႈ သိုဝ်ႈၼုဝ်းသဝ်ႈဝဝ်းမူၼ်, ... ပဵၼ်ႁူတ်းလွမ်းၼၢင်းၼႆ သုမ်ႇပေႃးလႆႈတုၵ်းတဝ်, ယွၼ်း ပေႃးလေႃးၸမႈလႃၸၽႄး တိုၵ်းၸွႆႈၼႃၼဝ်ႈၶႂ်းယေႃး တိုၵ်းၸွႆႈၼႃပဵတ်း ပေႃးၸပႈယဝ်ႉ ၊ ၸၽႄး သိၼ်ႈႁွၵ်, သိၼ်ႈၸၽႄးလွၵ်, လဝ်ႈမၶၼ်းယင်ႈႁတ်းၵႂၵ်,ၸၶပိူၼ်ႈတင်းမၢၼ်ႈ သင် ၸပ်ႉမႃးၵၢၼ်,လီလၢၼ်ႈ သုတ်းတီႈယဝ်ႉ ။

ၵပ်ႈလင်,ၶၼ်ႈၼႆ ပိူၼ်ႈၵမ်,ႁၵ်ႉၸွမ်ႈလႆႈ လိူဝ်းမိူင်ႈၼုဝ်းမႂ်ႇ, သၢၼ်းပူၶ်ႉသေပိူၼ်ႈ တင်းတိူင်းၶၼ်ၶဵဝ်ႉၼႆ ႁူၼ်းလႆႈတင်းလႆႈ သႆႈလွႆႉမူၼ်ၵၼ်ၵၢၼ်လိၵ်ႈၵႂႃးၵႂႃး ၵမ်,ၼွႆႈလပ်းလွႆႈ ႁွမ်းၽဵင် လိူဝ်းၵၢၼ်သူပ်းလိၵ်ႈႁွၼ်ၶူင်း ၵၢမ်းပူင်းၽၵ်ၸ်သုင် ပဵၼ်ၽုင်ပဵၼ်လိူဝ်း ၵိဝ်, ၵၢင်မူင်းၼႆ ... ပိူၼ်ႈၵႂႃးႁၵ်ႉလိူဝ်းႁၢင်ႈယူဝ်းၵႂၢၼ်, မေလၢတ်ႈၵၢမ်းၵူၼ်ႈ ပိူၼ်ႈၵႂႃးႁၵ်ႉ

ၸိူဝ်းငိုၼ်းၼိူဝ်းၵဝ်ႉႁဝ်းလုၵ်ႈတႃးႁၢင်ႈလီထူၼ်ႈ တူလုၺ်းထုၵ်ႉႁူဝ်လၢႆ ၸႂ်းမူၼ်ႈ မေႃၶုင်ႈ ၼူဝ်းမၼ်း တႃးတႃႉသဵမ်ယဵပ်ႇမိုင်းလူၼ်းၶၼ်ႇယဝ်ႉ ။

18. လင်ႉၵႃႉမေႃတႃတၼ် မေႃၵျၼ်ႉၶၼ်ႇၵတ်း လႆႈႁူဝ်ႈ ပဵၼ်ၸြႃႉလဝ်ႈၶေႃႉၶႃး မိူင်းၶဵမ်ၶႆယဝ်ႉ ။

☆ သိူဝ်းသုင်း ၼိူဝ်လေႃႉ " လိူဝ်း " ၶႃးၼုၼ်ပိူၼ်ႈလူင်းၶွင်ႇၶၢင်း " မိူဝ်း " ၼိၼ်းႁႃလိူဝ်ႈတိၼ်းငိူၼ်းသႆ " ၼိူဝ်း " ..... ႁဝ်းမိူဝ်ႈဝၼ်း " ၵွၼ် " ၵြူးၵိူဝ်း ၵြူး " မွၼ်မွၼ် " တႃႉ လၵ်းၶိူဝ်းလႆတေႃ " ထွၼ် " ယဝ်ႉၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ ။ ၵြူး မွၼ်မွၼ်ၼလႈမႃးဝႆးဝႆး ၼူဝ်းယွၵ်းလွၼ်ႈထုၵ်းပဵတ်ႈ ၶိုင်းလွၵ်ႇႁေႃးၽဵ ၼႃဝ်းတၢင်းႁူင်ႈ ပေႃး ပူၼ်ႇလိုမ်တႃး မိူင်းၵဝ်ႈႁႆးႁေႃ ။ မႃးဝႆးဝႆးၼလႈၶီၽြေႃ ၽြေႃတႃႉ သမႆးပႆၼတႃသေႃ ဝႃး ၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ ... ။ ၶီၽြေႃၽြေႃ မယူမ်ၶေႃၼ်း ။ သရေႃးရုၼ်သျႃၼ်း ၶၼႃတ်ႈ လေႃးပႃတ်ႈၼႃၼ်း ... ၵြိုင်းလတုယႃၼ်း ၶိုင်းၵုၵ်ႉၵပျႃၼ် ၵၼႃၼ်းလႃမျႃၼ်မျႃၼ် သၢၵ်းတႃၼ်းထိူင်လျႃၼ်လျႃၼ်ယဝ်ႉၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ လႃမျႃၼ်မျႃၼ် ႁိုင်ႈလိူဝ်းမႃး ႁူဝ်းမူးၼူၺ်ႉ တၽျႃး ႁဵၼ်းၼူဝ်းယဵတ်ႈထုင်ပႃးၼလႈ လွၼ်းမိူင်မိူင် ။ ၼႃၼ်းၽျႃးလႆတေႃထိုင် ... ပူး ၽေးလႆတေႃၶိုင်ယဝ်ႉ ၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ ... ။ ႁူင်ၵိုင်သတႃင်းၵုင်း ... ႁူဝ်းၼသတၵ်းႁူဝ်း လုင်း တထွင်ႇၶယေႃၼလႈၼသသုင်း တိင်းၵႃး ၵၶေႃၼ်းၶၼူၵ်ႉတူဝ်ယုင်း သုင်ႇၼသႂ်းတႃ ၵိင်းသုင်းလႆတေႃပယဝ်ႉၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ ... ။ ၵၶေႃၼ်းၼူႉတိၼ်ၵ တၵ်းႁူၼ်ႈပေႃးၼိၼ်း လၵ်းသဝ်လယႃးယိၼ်း ... ၵၶေႃၼ်းၶီပ်ႇပူၵိၼ်း တၵ်းၼႆႇမႃးႁ ၵၶေႃၼ်းလုၵ်ႈလိူၼ် ငိၼ်း တၵ်းၼလုမိူဝ်းၼူယဝ်ႉၶွင်ႇယိုင်ႈၵျ ... ။ ယုင်းၶႆးၶၼူၵ်ႉမေႃးၵျ တၵ်းၼႆႇႁႃတႃင်း ... ၵျူဝ်ႉၵိင်ႉႁူဝ်းၶဝၢင်း ... ၵုပျႅင်း ... ၶၼူၵ်ႉတူဝ်ယႃင်း ... တၵ်းပုတ်ႈတိၼ်းတႃင် ... ၶွၼ်သိင်းၶၼူၵ်ႉမူလႆႁၢင်း ... တၵ်းၼဝ်ႈလုၵ်းၵင် ... ၶႆးလဝ်ႈၶေႃႈတႃမၢင် ... ၶုတ်း ၵၼ်းႁူမ်ယိင်း ... ၵွပ်းၵၼ်ၼမႈၶေႃင်း ႁႃမ်ႉသီးႁႃမ်းၼိၼ်ႁိင်းၶႆးၼုၼ်ပိႈငိၼ်းႁၵ်ႉငိၼ်း

ပိူင်း ... ပေႃးလုတ်ႈၽၢမ်းလႆႈ ... တၢင်းပိူင်းၽၵ်ႉပေႃးတႆႈၼသႉ ၶႂၢင်ႉယိင်းၵျ ။ လင်ႉဝႃႈ မၶၢင်းလီၶႂၢင်လႄႈမၶၢင်းလီလူမ်းယဝ့် ... သႆႈၽူၶၢင်ႁူမ်ႈလေႃးလူမ်းၵျ ... သိူင်ၵူၶၢင်ဝရေႃး မၢၵ်ႈၼူၶၢင်ၼူမ်း ... တၢင်းတူဝ်ႈတၢင်းၶိူဝ် ... တီႈလွႆႈၵိူၵ်ႈ ၶူးၵျႉၵျၶၢင်တူမ်း ပိၶၢင်တီႈၶွၶၢင်း သိူဝ် ... လူမ်းထူဝ်းမွႆႉသၢင်းၽိူဝ်ၶိူဝ်ႁုင်း ။ ၵေႃၶိဝ်ၽိူတ်ႈၶူၵ်းမုင်း ... လီပႃၽေႃးယၢၶၢင်း ယုင်း ... ၶိူင်းၼႃႈယုမ်းၼၢမ် ။ တွင်တူလုၵ်ႁွမ့်တိူၶၢင်းမုင်း ၶိူင်းၼႃႈၽေႃးၶၢမ် တီႈလွႆႈ ဝုပ်းဝပ်းၼူင်ႈယုမ်ယၢမ် ... မီးၵျိူၵ်ႈမီးၽုင်း ... သိူင်ၽူၶၢင်ၶွၼ်ႉတူၵ်းလႆႈၵျူင်းၵျူင်း ... တွင်တူလုၵ်ႁွမ့်တိူၶၢင်းမုင်း ယိူၶၢင်းယိူတ်ႈဝၢဝ်းၼိၶၢင် ။ တုင်ၢႈယူင်ႈၵျၢင်ယုင်း ... မၶၢင်းၶူပ်ႈ လူင်းလိၶၢင် ... ယုင်းၼိူဝ်းၶူႁွတ်ႉမိဝ်းမိၶၢင် ... တၵ်းၶႂၢင်ႉၼပ်းၵျူဝ်း ... ဝိၶၢင်းလိူင်ၶူႁွတ်ႉၵိူဝ်း ဝူဝ်း ... ၵိူင်ႈၼိူဝ်းဝလီလူဝ်း တၵ်းၶႂၢင်ႉမူဝ်းလူၶၢင် ။ ၵျိူဝ်းၼိူဝ်းယွတ်ႈလီလဝ်း ... တၵ်းၵီႈ လွမ်းၽူၶၢင် ... ဢႃးပႆႈၶမူလုၺ်းလူၶၢင် ... တၵ်းၵီႈၶိူဝ်ယုမ်း ။ သႆႈၽူၶၢင်ႁူမ်ႈတူၵ်းၵုမ်း ၼူၶၢင်သိူင်ဝရေႃးၶၶၢင်ႈတြူမ်းတြူမ်း ... တၢင်းတူဝ်းတၢင်းၶိူဝ်ယဝ့်ၶႂၢင်ႉယိင်းၵျ ။ ။

☛ လင်ႉၵျႉမေႃတၢတၶၢင်ၶွင်ႉ ႁွင်ႉၵၶၢင်ပိၶၢင်သၢမ်ၵိူး သီႉၵိူးဝွႆႉ ၊ ၶေႃႈတင်ႈ " လိူဝ်း " ၶေႃႈၶူပ်း သွမ်ႉၶူပ်း " မိူဝ်း " ၶေႃႈလူပ်းသွမ်ႉလူပ်း " ၼိူဝ်း " လင်ႉၼိၶၢင်း တင်ႈ " ၵွၶၢင် " သတိၵၢၶၢင်ႉလွမ်းလီလီ ပွင်ႉလွင်ၢႈယူႉ ။

19. လင်ႉၵျႉမေႃတၢတၶၢင် ၵၢမ်ႉဝွၵိဝ် (လိၵ်ႈလူ)

☆ ၵိူးၶွင်ႉၼိူင်ၵျ လင်ႉၵျႉႁွႆႈလၢမ်းၼၵ်းတၢႉ ... ၽတ်းသၢင်လူလုၵ်ၵၢင်ၼဝ်ႈၶျူး ႁွၶၢင်ႈၼိူင်မၵ်းၵျ ... ပိူၶၢင်းဝႃႈမွႆႉလိူမ်ပိူၶၢင်ႈလင်ႉပၵ်း ... ႁူၶၢင်းလၵ်းပိူၶၢင်ႈလင်ႉလွႉလင်ႉ သွႆႈယဝ့် ... မႃးတူလုၺ်းတၢင်းၽွင်းမွႆးၵေႃႈ တၢႉလူႁွႆႉ .... လုၵိပ်းၶိပ်းသိပ်ႉယိပ်ႉတိူင်း သွႆႈ ... တီႈယူႉထၢႉၶူႉ ၵဝ်ႈတိူင်းလိူင်ႈမိူင်းလွႆႈ ... ပိူၶၢင်ႉၵွၶၢင်ႉယွင်ႈၵၢမ်းၼွႆႈ ... ၼွင် ပိူဝ်ႈမွႆး လၢင်ႈမေႃၽွႆႉႁူမ်းမၵ်း ၶပ်းၶိူင်ၼိူင်ၵျ လင်ၵျၶေႃႁူမ်းႁူတ်ႉပွၵ်းဝၵ်း ... ၶင်ႉ ၶိူဝ်ၵယေႉၵၼႃးၶွၼ်ႉတေၶၵ်း ... ပိူၶၢင်ႈဝႃႈၶွၼ်ႉဝၢၶၢင်ၵိူးၽူႈတၵ်း ... ၽၵ်းဝၢၶၢင်ၵိူး

ၵေႃႈမိူဝ်ၵေႃႈႁၢင် ... ၼပ်းလွမ်းလဝ်းလိၼ်းၶႃႈ သိၼ်းယိုတ်ႉလိူင်းသုင် ... ႁူမ်ႉဝႃႉ တႃႁၢႆႇၸၢၼ်ၵေႃႉၸွမ်း ႁၢႆႇလွႆႈသူလူင်ၼသႃႉ ... မူဝ်ႉၶႂၼ်ႈၵျႃဝ်းပုင်ႇလင်ႇၵႃႇသေႇၵျႃႇယိပ်ႈ သိုပ်ႈၶႃပ်းၼမ်းၽုင် ... သွႆလူၶၼ်ႉလွမ်းပၵ်း ... ၼမ်းလီႇလုင်ႇလီႇၼပ်ႈလိၼ်ႇၼိုၼ်ႉၼိုင် ၼၵ်း ... ပေႃးမူၼ်ပေႇၶယၼ်ႇတႃႇ ပူၼ်ႉၵျႃဝ်းၸၵ်း ... ၼပ်းပၢမ်ႈႁွင်းထိမ် ... ၶိုင်း ၶၶၼ်သေၵေႃႉ ႁၢႆႇလွႆႉဝႃႉ မွႆးႁူဝ်းတၢင်းလၵ်းၼလႉ တၢင်းလိမ် ... ပူဝ်ႉမွႆးႁိင်ၵိမ် သူႈၶသတီႇ သၢဝ်ၽီသိပ်းပႆႈသွင်ၶၢင်း ၊ ႁူတိုင်းမွႆၸိဝ်ၽေးၼိဝ်ယိတ်ႉပၵ်းသွၢင်း ...... ဢိၼ်မုၼ်ၽုင်းၼုၼ်လဝ်ႉပႃးႁူပ်ႈလူဝ်းၶင်ႉၵၢင်ဝၢင်း ...... ၽုင်းပျၢင်းသတၢင်းၸွတ်ႈၶိုၼ်း ႁွမ် ။ ဢိၼ်မုၼ်ၽုင်းထူး ၼဢးလူးလဝ်ႉငဵႉလွမ် ... ႁူၶၼ်းမိုၼ်ႇလၢၼ်ႈၼူဝ်ႇပိုင်ႉႁွမ်းငွမ် ႁူၸိၵ်ႉၶိုင်းၸိင်း ။ ဢိးၶၼ်ႈမိုင်ၸႃလင်ႁၢၽေႉႁၢမ်းပုင်ႉလၶၼ်ၸိင်း ... ၼပ်းလွမ်းသေးယိင်း ႁိင်းၸိၼ်း ၶႃႈသိၼ်းသုင်တူဝ်ႁူမ် ။ ပူၶၼ်ႉဝႃႉႁွမ်ႁၢႆႇပၢၶၼ်းသိင်း ၼမ်ႉမိင်းၽိုင်ႉၼဝ်မိုတ်ႉ လူမ်းႁူမ် ... ၸိုၼ်းပေး လႆႉမူဝ်းဝႃးမိုဝ်းယိုၼ်းယိုဝ်းၶၢဝ်ႈၶွၼ်းၶူမ် ... ႁွမ်တူမ်ၼူဝ်ႉ ပၢၶၼ်းပၢင်ႈလၢၼ်းဢီႉယင်ၸိဝ်း ... ပူၶၼ်ႉဝႃႉ ပေးတေပွင်ၵေႃႉ လီပွင်မူဝ်ႉယင်းလဝ်ႈယင်း လိဝ်း ယႃႈၸိုင်းတၶၼ်းလႆႉထိဝ်လိဝ်းၶိုင်ယၢၼ်ယိဝ် ... ၵႃႈလၵပ်းမူင်းမူဝ်ႉလိဝ်လိဝ် ... ၽိုင်ႁၢႆႇလွႆႈမၶၼ်းၼိဝ် ... ပူၶၼ်ႉၼႃးၼလႈၵၼ်လၢတ်ႉႁၢမ်းပွတ်း ... ႁၢမ်းယၢဝ်းႁၢဝ်ၸိတ်း လွတ်း ... ႁၢမ်းပွတ်းၶၼ်ႈမၶၼ်းႁွႆႈလိဝ်းယဝ်ႈလိဝ်းလီ ၊ ႁၢမ်းၶွတ်းသွတ်းႁွတ်းလိုၶၼ်ႉ သၢၶၼ်းသီ ... ဝူၶၼ်ႈၵျႃမ်ႈလိၵ်ႉႁူး ၶိုင်ႉလွႆႈတူလႆးလီလီတႃႈ ႁၢႆႇလွႆႉႁွမ်ႈၵႃႉလပ်းလိပ်းၵၢမ်း လႃလီ ... ပိၶၼ်ၼေႃႉ ပိၶၼ်ၼူတ်း ... ၸိင်ဢိဝ်မႆလိဝ် လိုၵ်ႉယၢဝ်းယုင်ႉပိၶၼ်ၽုတ်း ... တေၵျႃမ်ႇႁၢင်ႉၼိုင် ၶိုင်ႉလၢမ်းပုတ်း ... ပေးႁၢႆႇလွမ်ၸၢၼ်သႆႈငႆႈ ပႆႈမႆႈလေႃလႆႈလိတ်ႉလႆး လုဝ်ႈလုမ်လုတ်း ... မၶၼ်းယုင်ႉၶုင်းၶႆႈ ။ ၸိုင်ႉပေးလႆႈမူဝ်းၶွၶၼ်းၼၢင်း လိုၶၼ်းဝၢင်းႁိူမ်ႉ ၸိမ်းၵဵ ... ပေးသူႁၢႆႇၸိတ်းႁူဝ်လွႆႈၶႆႈ ... မူၶၼ်သႆႈထူင်လဝ်ႉမုၶၼ်ယူၶၼ်းၼပႉ ... ပွင် သင်ၼလႉမၶၼ်းတွၶၼ်ႈလိူဝ်ႁူၶၼ်း ... ပွင်သင်ၵေႃႉမၶၼ်း ႁႆႈလိဝ်းမူၶၼ်းယဝ်ႈ တူဝ်ႁူမ် ၽူမ်လႆႈၶိုဝ်ႈၵျႃး လိပ်းၽၢင်ၶုၶၼ်း ... လိၵ်ႉႁူး ႁထူးယိၵ်ႈယူလႆး ႁွႆႉတူလႆးႁၢဝ်ၼလႉ ထွမ်ႇတႃႈ ။ လိၶၼ်းလႃးလၵႃးလၢပ်းႁၢမ်း ၵပ်းၵၢမ်း ၼပ်ႈတၢမ်း ႁွႆႉလၢမ်း ယႃႈၼိုဝ်း

လိတ်ႈလႆး လၢၵ်ႈလၢၶၼ်းယူၵ်ႉၽိတ်းယင် ... ႁွင်ႈပေႃးႁႃတၢင်းၶေႃႈတၢင်းလင် ... တုင်း မၢတ်ႈၶႄႇၵွမ်ႇတႃႉ ။ တၢၼ်းၵၢမ်းဝႆႉပိၼ် ယိင်းသွင်လွင်ႈသၢမ်လႆး ... တၢၼ်းၵၢမ်းဝႆႉ ပိၼ်ယိင်းသွင်ၵျၢပ်ႈသၢမ်ၶိူဝ်း ... တၢၼ်းၵၢမ်း လိင်ႇႁွၵ်းလိၼ်ႈငွၵ်း လေႃႈပၢင်တႆး ... ၵႆႉမ်ပ်းသေႃႉသူင်းတ်ႈပူင်းၶႄ ... လိင်ႇၽွၼ်းလိၼ်ႈယုင်း ပိပ်ႉတၢင်းသႂ်တၢင်းၶူ ... မၼ်း လေႃႈတွမ်ႇတွမ်ႇယဝ်ႉ ။

☛ လင်ႇၵႃႇမေႃတႃတၢၼ်ၶႅဝ်ႉ ဢႃႇဝႆႉၵိဝ်မၼ်း ဢၵ်ဝ်တူၼ်းၵၢမ်းၵဵဝ်ႈၵၼ်ႁူ တၢင်ႇၼႆႇထိူင်ႈတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ ။

20. ၵၢမ်းႁွင်ႉလွမ်း တရေးမၢၵ်ႇပၢဝ်ႉ
(ပပ်ႉၶၢဝ်းသုၶၼ်ႇတရိႇ)

☆ ၵႆႉၶဵဝ်ႉဝိၼ်းလၢမ်းတွင်းတႃႉ လုင်းႁွင်းပႃႈလၢင်း ပီႈၶၢဝ်းယွတ်ႈၼႆႈလိၼ်ၵျ် တေၼႆႈၼိၼ်းၽိူင်ႈပိုၼ်းၵဝ်ႇသေတွႆး ။ ဢဝ်ၶၢင်ႇပိုၼ်ႈ ၵျၢမ်ႇၵႃႉၶိင်ႈႁူဝ်ႈမိဝ်းၵုၼ်ႇပွမ် ပွႆး ... ငွႆးမေႃႈၽဵၼ်းတႆးတႆးၶိင်ႈယႆး သႂ်ႉတၢင်းထူဝ်ႇလိၼ်ႁူဝ်ႈၽၵ်းၵျေလႆယဝ်ႉ ။ ၶႆႉၵေႃႈ ၸိႇဝႃႉ လိၼ်ႉဢႃႇတူမ်ႈ လူမ်းဢွၵ်ႇၵၢင်တွင်ႉ တင်းမၢၵ်ႉတႃမိုၼ်ႉမိုၼ်းမေ ... လေယေႈၵႆး တိုၵ်ႈၼႆး ၶႆႉၶၵ်းတွင်ႇပႆမူး ။ သၢင်ႇထုၵ်ႇလၢင်းမီးၵေႃႉမႃးၵျၢမ်ႇၵျႃၽွၵ်ႈသေးဢူး ... သၢင်ႇထုၵ်ႇလၢင်းမီးၵေႃႉတေသုတ်ႉသိုင်းၼိုင်ႈလိုင်းဢိုင်ႇဢၢင်ၼၢင်းမႃးလူး ... ဢဝ်မိတ်ႉမူး ဢွၼ်ႇ လွၼ်းယိုၼ်ႈလွမ်းတွင်ယဝ်ႉ ။ တၢၼ်းၵၢမ်းၵွႆးလၢမ်းၽွၵ်ႉသွႆး ယွႆႈသေးၽွင် ... မုၼ်ၶိင်ႈယူၼ်းမုၼ်ႇလိမ်ထႆး ။ လင်ႇၵႃႇၼေႃႈၵၢမ်း ပေႃႉၼုၼ်ႇၽၢင်ႈလၼ်ဝႆး ... ငႆးမႃႉ ၽဵၼ်းတိုင်ႈၽုတ်း လရုတ်းၼိုၼ်ႈလူးလုဝ် ။ တၢၼ်းၵၢမ်းယၢမ်ႈၼၼ်း ၵႆႉမီးၶႆႉမီးတူဝ် ... မုၼ်ၶိုဝ်ႉမူလေး ။ မိုဝ်ႈၶႆႉထွမ်ႇထွမ်ႇ လိမ်လွမ်ႇ ပီႈဢိၵ်ႇၶွင်ႉ လိုဝ်းၵျၢတ်ႈၵျႆးၶုမ်ႇ ၼၢဝ်ၶျႃး ... ပေႃးမၵ်ႉၶႅၵေႃႈ မၼ်းႁွၼ်ႇၼႆၶေး ... ၵွႆးယႃႇလိမ်း ၼဝ်ႈသုၵ်းၶိုင်ႈ ၶိုင်း ၵျႆၶႄႈ ။ ပိၼ်ၶၢင်ႇမိုဝ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈလၢမ်ႇလွင်ႈထီးဝႆ ..... ၵွၼ်းၶၢင်းလိမ်တိုင်း ။

ပြီမတၢတ်ႈ ၼုၶ်လၶ်ႈၽုင်းၶိူင်း ... ပ်ၶ်လၶ်ႈ မီးၼၢဝ်ႇၸဝ်းသႃႈလိုဝ်းၶူင် ။ လ်မ်မိူဝ်ႈ လုၵ်ႈယိင်းလဝ်ႈ ၵူႇလံႈမႃးမေႃႈမ်းလူင် ... ထိုင်ႁွတ်ႈၽ်ၵျႃးၶွင်း ။ လဝ့်ၵိၵ်ႇမ်ႈ ႁူၶ်း ထၢၶ်းလိုဝ်းၼၢဝ်ႇ လင်ႁူၶ်းမေႃးၼၢင်း ... ၵၢမ်းၵၢဝ်ၶ်းၵျၶ်ႉသၢဝ်ပူမ်းမ်းႁူမ် ။ ၵံႈ ၽွင်းၵေႃႈ ပႆႇတွၶ်ႇႁွၶ်ႇလီင်ႈ မႃးမုင်ႈ မႃးလွမ် ... မႃးယိၵ်ႇမႃးၵၢမ်း ။ ၵံႈၽွင်ႈ သႂ်ႇဝႃႈတုၵ်ႇၵတႃ, ၵလႃႇၽပၶ်ႇၸွပ်ႈ လွၵ်းၵိဝ်ႇတၢမ်း ... ၵၢမ်းၸတႃႇယင်းလၢင်ႈ မီးၵေႃႇလွမ်းၵူႇႁူလံႈမႃးပၶ် ။ ႁွင်းၶႆႇမၢင်ပွၵ်ႈႁႃႈ ပ်တ်းမ်ႈႁွႆႇမ်းၼၶ် ... ပေႃးဝႃႈ ႁႃႈၵေႃႈတိုၶ်းသုမ်းယဝ့် ။ ၶႆႇလိုင်ႁႃႈၵူႇယဝ့် ၵံႇယဝ့် လိုင်ၼၢင်ႈမီးၵေႃႇလွမ်းတၢႆႇ ပႆႇ လံႈမႃးႁွတ်ႈၶိူဝ်လုမ်း ... ၵၢမ်းၵမ်ႇမၶ်းလၢင်ႈၵၶ်းၶိုၶ်ႈလွမ်းတေႃးလူင်ၵျ ။

☛ ၵမ်းႁွင်ႇလွမ်းတၵျႃး မၢၵ်ႇပဝ့်ၶႆႇ ပ်ၶ်ၵမ်းဝွၵ်းၶင်ႇၵဝ်ႇ ၊ တူၶ်းသိင် မၶ်းဝႆႇ ပိူင်ႈၵၶ်ၵိတ်း ၊ သိင်ဝႆႇသိင်ဝၢင်းၵေႃႈ ပိူင်ႈၵၶ်ၵိတ်းၶိုင်ႈ ။

21. ၵမ်းဝွၵ်းပွတ်း ၵုတုသၢမ်ၼၢင်း (ပပ့်လွၶ်ႇမွၶ်းၼွမ်း)

" ၼၢဝ်းၼတ်း "

☆ လိူၶ်လိင် လိူၶ်ၵံ ၶႆႇၶၢႆးပူင်း ၊ ၵတ်းၶေႃႇၽႃးႁူမ်ႉၶုၶ်းတိင်ၽူင်း ... ၸမႃးသွၶ်ႇႁွင်းၶေႃ ။ မွၵ်ႇလိင်ၵီႈလွမ်း ႁႃႉလၢၶ်းၽေႃ ... တိမ်ႁူၺ်ႈလွႆႇလႃး ။ ၼၢဝ်းပၢတ်ႇ ပေႃႉသိမ်းၼဝ်ႈၵၢင်ၶေႃး ... ၵဝ်ႁွတ်ႈၶိုၶ်းယွင် ။ လိူၶ်သၢမ်ဝႆးၽိူင်းတူင်ႈၶေႃးမွင် ... မွႆႇမႆႇတူၵ်းႁူင်ႈယၢၶ်လူင်း ။ လိူၶ်သီႇၶုၶ်းမွၵ်ႉၶိဝ့်ၼၢဝ်ၽူင်း ... ပိဝ်ၽူင့်လွမ်းၵၶ် ။ သ်ၶ်မိုၶ်ႇၶူၵ့်ၵိုတ်ႇႁူၶ်းမေႃးၼၶ် ... မိၶ်ၽႆးလွမ်းလူမ်း ။ လုၵ်ႈၵွၶ်ႇတိုၵ့်ႁႃၶ်း လိၵ်ႈၼဝ်လူမ်း ... ၵိုတ်းဝႆႇႁူင်းသွၶ်ယဝ့် ။

" ၼၢဝ်းမႆႈ "

☆ လိူၶ်သီႇၸလႈ လိူၶ်ႁႃးၼၢဝ်းလူမ်း ... မွႆမွၵ်ႇမႆႇထႆႇယွတ်းလီလူမ်း ... မ်ၶ်းင်ၶ်းသူပ်းၵ ... သူလ်ႇၽီႇၶ်င်းၵွၶ်ၶႆႇတၵ်းႁႃ ... မုၶ်းႁူၶ်းပ်ၶ်မႃး ။

ယၵ်းသွ်ႉ,သၢႉၼူတ်ႉ,ၼွင်ႈသိၢ်ပႃး ... ႁွ်တ်းႁွ်င်ႈမီးၼၶၼ် ။ သၢင်းၵျၢၶၼ်,ပိုၶၼ်ႈသွၶၼ်းၶၼ်ႉႁွ်တ်း ၵၶၼ် ... ၵိၶၼ်ၼဝ်ႈမုၶၼ်းပွင်း ။ ႁူၶၼ်းလုတ်ႉ,ႁွ်ႈလိုမ်းတၢပ်ႈသၶၼ်ၵွင်း ... ႁူၶၼ်းထၢၶၼ်ႈ မိုတ်းမိုဝ် ။ လိုၶၼ်ႁူၵ်း လိုၶၼ်လေတ်းမ်ႈတွၶၼ်းလိုဝ် ... ၽူၶၼ်ႁူ်းလံလုင်း ။ ႁူၶၼ်းၼလႉ လွၶၼ်ႈထွတ်ႉ,သိုဝ်ႈႁျသုင်း ... လွမ်းႁူမ်ႈၽူလုၺ်းၶေ ။ ႁွိၶၼ်ႉလိုၵ်ႉ,ၼုၶၼ်ႈမ်င်းလွတ်ႈမ်င်း လံႃး ... ၼူပ်းၵၢဝ်ႈၼူပ်းၼၢယဝ်ႉ ။

" ၼၢဝ်းၽူၶၼ် "

☆ လိုၶၼ်ပ်တ်ႉ,ၼလႈလိုၶၼ်ၵဝ်ႈၼၢဝ်းၶေး ။ ၽူၶၼ်ယူႉ,ၽျေႉလေ,လိုင်ႈလုင်းမုး ... သိင်းၼံႈသိင်းၶၼ်ႉ ။ ယုမ်းထိုၶၼ်,ႁူၵ်ႉပႃ,ယိုဝ်ႈၼိုဝ်းမ့ ... မုင်းထုမ်ႈတ်ၢင်တၢင်း ။ ႁူဝ်ၶေ ၶေႃႈ မ်ၶၼ်းၼၢးၶေႃသၢင်း ... မွင်သူမ်ႈၶေႃးပၢၶၼ် ။ ၼၢဝ်းၵၢၶၼ်ႁူၶၼ်ႈႁွဝ်းလိုဝ်ႈဝၢင်း ၵၢၶၼ် ... ႁွ်င်းၵူၶၼ်ႈဝႃးၶေး ။ လိုၶၼ်သိပ်းသုံႈသူ,ႁွတ်ႈၽ်ဝ်မုး ... ၼၢဝ်းႁုမ်ႈမိုတ်း တၶၼ် ။ ၵေပၶၼ်,ၼဝ်ႈၶေ,သွၶၼ်ႉလွမ်းၵၶၼ် ... သုင်ၼိုၶၼ်းလွ်းလွ်း ။ လိုၶၼ်သ်င်သိပ်း ၵ်တ်းႁွတ်းထိုင်ပွ်း ၽ်းမ်ႈတ်ၶၼ်းသိ ။ သိပ်းသွင်လိုၶၼ်ၼံး ႁွတ်ႈမုးလိ ... ၽူၶၼ်ၵေႈ ႁိုင်ၶေႃး ။ ၼၢဝ်းၵံ,လၢၵ်ႈႁွၢင် ၶၢင်းလၢၵ်ႈတင်း သိၶၼ်ႈၼၽးတံ,တၢလံႃး ... ၶေႃးႁွ်,ၵွင် ႁူၶၼ်းယၢဝ်း ထၢၶၼ်ႈမေးၵူၶၼ်ဝ့ယဝ်ႉ ။

☛ တွၶၼ်ႈဝ်ႈၼလႈတွၶၼ်းသွင်ၵွင်ႉၵၶၼ် ဝွၵ်းၵၶၼ်ႁူ, လင်,ဝုႈၵၢမ်းဝွၵ်းယဝ်ႉ ။

22. ၵၢမ်းဝွၵ်းယၢဝ်း (ပီးႁွၵ်ႉၶွင်ႉ)
" ပပ်ႉၵၢမ်းမ်ၢလေတ်း "

☆ ၵေႉၵၢၶၼ်သိၢ်တၢႁွဝ်းလပ်း ... ၶွၶၼ်းလပ်းပေးၽၶၼ်ႁွၶၼ်ၵၶၼ် သုတ်း လ်င်းၶၼ်ႉႁျ ... ၵွ်းတူလုၺ်းၵွ်းလိႁွၵ်ႉ ၶၵ်းယွ်ႉ,ၶ်ၶၼ်,ၶေ, ... ႁျတီးလိုမ်းၵေး ... ပေး ၵံႉမီးလံႈ ... သေလူဝ်းၽျေႉမ်ပ်ႈယ်ပ်းတ ... ႁျတီးလၢင်လၢၶၼ်းလင်း ... တေးယင်း ၵံ,မီးလံႈ ... သေၵႃးၼ်ၵ်းမၢၵ်,လ်င်မူၶၼ်း ... ။

ၵွႆႈတူၺ်း ၵွႆႈလီၵ်ႉ ... ၵွႆႈယၵ်ႉၵွႆႈသၢင်ႇတေႃႇ ... ၵွႆႈမျေႃႇ ... ၵွႆႈယိင်း ... ၵွႆႈၶဝ်းၵွႆႈၵၼ်ႇၵျိူၵ်ႈ ... ၵွႆႈလိူၵ်ႈၵွႆႈယူၺ်း ... ၵွႆႈတူၺ်း ... ၵွႆႈၶဝ်းႁိုဝ်ႁွၼ်ႇၵိမ်ႇ ... မိတ်ႇၶၵ်ႉၸွတ်ႇလိမ်ႇ ... ၼၼ်းၵိဝ်းၵၼ်ပူၼ်း ... ၶူၼ်းၶုၶုမ်ႇ ... တုမ်ႇလႅမ်ႉမ်း မုၼ်း ... ႁၼ်ႈမႃး ... ၶေႃႈသၢင်းၵျၢၼ်ႇပီၼ်ႉ ... တႆးၶၢင်ႈလီၶၢင်ႈဢမ်း ... ပီႈၵၢမ်း ၶေႃႇသေပိူၼ်ႈ ... မီးသူၶွင်ႉၵျ ။

ၵႆႈၼႆႉပီႈတၵ်းသိၼ်ထၢမ် ၸၢမ်ႁၢမ် ... ပွမ်ၶိူဝ် ၽိူဝ်မုဝ်လႆးသွင်း မွင်းငိၼ်းၶိၼ်း ႁၢမ်း ယၢမ်းၽွင်း ... ၶွင်ႉၸလႈပီႈ ... မီးၵုသူလ်ႇၵၢမ်ႇ ၸၢမ်းလႆႈၶၼ်ၶေႃႈတၢၵ်ႈမ်ႈ ၵၢင်း ... ၸၢင်ႈမႃးႁူပ်ႉထူပ်းမၼ်ႈယိင်းလူ ... သူၶွင်ႉယိင်းၵီႈ ... ၸွင်ႇတေၶၵ်ႉၶဝ်း ပီႈ ..... မီးၵႃးငၢးၶိၼ်ႉ မိၼ်ၶိုၼ်ႈယိုၼ်းၸီႈ ... ၸီးၸုပ်ႇၼူပ်းလိူတ်ႈလႅၼ်ၸေႃး ... ။

ၵွႆႈၸၢမ်း တၢၵွၼ်ႇၼွၼ်းဝႃႇ ၸေႃႉလိမ်ႇႁိူင်ႈႁိူင်း ... ၵူင်ႉၵိူင်းၵွင်ႇၵၢင် ... ၵွၼ်ၵိုၼ်း လၢတ်ႈၶိုၼ်းတွပ်ႇမႃး ဝႃႈၶွင်း ပၢၵ်ႇသၢဝ်ၶွင်ႉၼမ်းၶႃး ... ဝႆးၼႆႉပေႃးလႆႈ တွင်း ... လွင်ႈတၢင်း ဝႃႈၶၢင်းၶၵ်ႉၶဝ်းပီႈ ... ၵိတ်းၵီႈၵွတ်းၵွၼ်ႇ ... ၸွၼ်ယုမ်ႉ လွႆး လၢတ်ႈၽွႆးၸၶၸွၼ်ယုမ်ႉလွႆး လၢတ်ႈၽွႆးၸၶၸလႈၶွင်ႉ ။

☆ ၵၢမ်းဝွၵ်းယၢဝ်းၼႆႉ မၢင်တီႈသိၼ်မၼ်းပၼ်ႇၵူင်ႉ ႁူင်ႉၵၢင်ႉမိတ်းလိမ်ႇလူင်ၵုႇ ယေႃႈၵိုတ်းပိၼ်ၵႆး ပိၼ်ၵႆး မၢင်တီႈယိုတ်ႈယၢဝ်းယၢဝ်းၼွႆႈသိၼ်ဝွတ်ႈၶၢၵုႇလွႆးလွႆးယဝ်ႉ ။

23. ၵၢမ်းႁွင်ႉၸွမ်းၸီးၶိူင်ႈ (တူဝ်ယွမ်သေးယိင်း)
" ပပ်ႉၵၢမ်းမႃႇလီတ်း "

☆ မူဝ်ႈၼႆႉလႆႈမႃးတၢၵျၼ် ၶၢင်းၵၼ်ယွမ်ယွမ် လွမ်လူယိင်းသေး ... သိၼ် ၵေႃးၶွင်ႉၵၼ်ႇၸၢင်ႈၶၢင်ႈလႅပ်ႈသၢင်ႇတေႃႇသေပိူၼ်ႈတင်းၵုၼ် ။ လႅပ်ႈတေလုၵ်ႉသေ လိုမ်တူင်ႇဝူင်းမွၵ်ႇတေႇဝႃႇဝတိင်ႇသႃႇ ၽုင်ႇႁွင်းၵၢင်ၽေႃးလၢပ်ႈၼူင်းဝုၼ် ... မုၼ်သိၼ်ႈ ဝႆးၼႆႉလူင်းႁူင်ႈမႃးထႃႈထူပ်း ႁူပ်ႉတင်းၸဝ်ႈလွင်းၶေႃႇၵုၼ်ၵူၼ်း ။

ယိၵ့်လူၼႄႉပၢင်သၢင်ႇထုၵ်ႇ ရပ်ႉရူႉပဝၼ်ႇၼပွတ်ႇလိုၼ်း ၼိူဝ့်ၵွၼ်ႇမိုၼ်း ၵွၼ်းၵွၼ်း တွၼ်းပယိၼ်ႇတိၼ်းၼွင်းႁွင်း ၽွင်းၼၢင်း၀ၢး ၵူမ်ႇၵုင်ရူၼ်း ... ၵူၼ်း ၺၢင်းလိ လိၵ့်ႁွမ်ပွမ်းသေးၼပ့မႃးထုၵ်ႇတၢၼႄႉၺဝ်း သႂ်ႇပေႃးၵၢံႇမီးတီႉတၵ်းၵိမ်ႇ တၵ်း လႃၼ်း တၵ်းလၢင်ၼတ့ၵျ ။

ၼွင့်ၼင့်သေးၵျေႉသေး လိလွမ်ယဝ့် ယွမ်ၵျေႉယွမ်လိမုင်းလိတူရ်း ... ႁွမ် မိူၼ် ၵၢံႁွမ်သွႂ်ႉႁိုၼ်းရူရ်း ... ၵွႆႉတူရ်းၵွႆႉငိၼ်း ထုၵ်ႇလွႆၼတ့ ယွမ်လၢင်ႉမီးၺၢင်ႉမီး ၽၢင် ... ယွမ်ၵၢံႇၽိပ့်ၺဝ်ႇၺင်း ယွမ်ၵၢံႇၵူတ့်ၵိင်ႉငိင်း ... ယွမ်တိင်ႉၼံးသၵျူးမိၼ်ႇ ၵဝ်တွတ်ႉလူင်းၼုမ့်ၼူင်းၵၢင် ... တၢင်းၺၢင်ႉလိၼ့် သုတ်းတီႉၼၢင်းၵွၼ်ႇယွမ်သေး ။ ၵၢပ်ႉမိူင်းမိူဝ်းလိဝ်ပိူၼ်းသူင်ၺၵ့်မိဝ်းလိၵ့်လဝ်းၼုမ်ယွမ်ယိူင်ႉသူၵျး ... ၽွႆလႆႉၺၼ်ၵိမ်ႉ ၵၢင်းၺၢင်းၼွတ်းယွတ်း ၵူၼ်းသၢင်ႇတေႃႇ ပျူႇလွႆၼိူဝ်ႉ ပႃး၀ႃႇသၼႄႇ တၢပိူၼ်ႉလူမ်း သူင်ၼတ့ၵျ ။

24. ၵၢမ်းႁွင့်လွမ်းၵီးသွင် (ၶုင်ႇငိုၼ်းၼေႃ)
" ပပ့်ငိုၼ်းငိုၼ်း "

☆ ဝႃႉတီႉထၼ မၢၼ်ႇၶုင်ႇ ၽၢင်ပုင်ႇၺၢင်ႉလဝ်းၼလႉမီးမၢၵ်ႉတွၼ်းလိူဝ် ။ ယိၵ့်တူရ်းၼႄႉၵွၼ်ႇတၢၵွၼ်ႇ ၵၢပ်ႉပိၼ် ၵၵ့်ၵတေႃႇဝိႇ မၵျေႇသိႇ တူၼ်ႉလုမ်ႉ ၼၢင်း သၢင်ႇၼင်းတွႆႉၵျေႃၺႃၼ့် သွႂ်ႇယွတ်ႉၺႃးၽိူဝ် ... လွမ်းရူမ်ႉႁွမ်း လဝ်ႉၽွင်းပိူင်ႇ ၵျေႃပ်ၼ်ႉၼံးတႃး ။ ၵၢံႇလိထုၵ်ႉၶုင်ႇၽၢင်ပုင်ႇမၢၼ်ႇ မႃႇၼ တေႃႇပိူၼ်ႉၺၢတ်းၼိူဝ့်ၺၢတ်း သႂ်ႇၼံထူၼ်ႉၵႃးလႃး ... ပႃးရွပေၺင့်ၵူဝ်း ၶုင်ႇပႃႇဝႃႇ ၼံးၼလႉတၢင်းသိင်ၼႄႉ ။ သႂ့်ဝႃႉ ၼွၼ်းယူႇၼိူဝ်ၵူႇၵင်ႉမုင်း ငိူၵ်ႉတုင်းၺၢပ်ႇ တူင်ၵိဝ်ႉဝေႃးလိင် ... သိင်ၼလႉၼံးတွင်ႉၼွၵ်း မွၵ်ႇပိၼ်ဝူင်း ပိၼ်ဝူင်း ။ ၵၢႇယုတေႃႉၵၢံႇၼိင်ႇၵံႇၽေႃႇ ၼေႃႇလွႆၼတ့ၵျ မိူဝ်းမၼ်းဝံႇႁူဝ် လူင်း ... သူင်းၼႄႉၵၢင်းၺၢင်ႉလဝ်းၵွၼ်ႇႁွၼ်ၵျေႉတူၵ်းၽၢၼ်ၼၼ့် ။ သႂ့်ဝႃးၵိၼ်တၢင်း

ငိုၼ်းၽိင် သိင်ႁၢင်ၼမ်းၶႄး လေးပႃးၶိူဝ်ႉပုၼ်ႈၽၵ်းဝၢၼ် ... ၶႅဝ်ၶႄႈၶႄး ၵၢမ်ႇလီ လႆးလိူမ်းယွတ်ႈၽၵ်းပၢၵ်ႇၽၵ်းၶွႆး ။ သႂ်ႇဝႆႈလဝ်းၶႄႉပုၼ်ႇတၢင်ႇပိုၼ်ႈ တင်းလုၵ်ႈၼႂ်ႉၽႄႉ ၶႅဝ်ၶႄႈလွႆးလွႆး ... ၶၢင်းပွႆႉတူၺ်းၼလႈ တၢင်းထဝ်ႈတၢင်းၾဝ်ႉလူင် ၼႂ်ႇတေလွတ်ႈမူင်း လွႆၶႄႈ ။ ၵႃႈပိၼ်သဝိၸႂ်ႉၶႄ တူဝ်ထူၺ်ႈလူမ်းၸွႆ ... ၽွႆၶႄႈလင်ႇဝႆႈယႂ်ႉၼိုဝ်ႇယႂ်ႉ သႂ်ႇ ၼၶပိုၼ်ႈလႃးလႃး ။ ယွမ်းသေလွင်ႈပႃႉဝႃႉ ၵႃႉၶႄႉၼလႈမႃႉၶ တၢင်းၵုပ်ႉတၢင်း လၢတ်းလူင်ၵျႃး ... ပႃးႁၢၽွႆၽူႈလွႆၶႄႈ (ဝၼ်း ၊ လဝ်ႇလဝ်ႇ) တၢၵ်းၼၵ, တၢၵ်းထဝ်ႈ တၢၵ်းတႃႇ ... လွင်ႇသူၵ်ႇၼၼႆးငိၼ်းၵျႃး ... ႁုင်ႇငိုၼ်းႁုင်ႇၼမ်းၶွႆ လူၼ်ၵွႆႇယွၼ်းလႃႇၵိုဝ်ႈ ။

☛ လီးသွင်ၵၼ်ဝႆႈၶွႆ ၵျႃႇလီးသွင်ၵႂ်ႈ တိုင်း ... တိုင်း ... ၶႅဝ်သေယဝ်ႉ လင်ႉၵျႃႉတွၵ်ႇၶႅဝ်ၵႂ်ႈ ၊ ... တိုင်း ... တိုင်း ... တွၵ်ႇ ... တိုင်း ... တိုင်း တွၵ်ႇၶႅဝ် ၼလႈလင်ႇဝႆႈလီးသွင် ။ လီးၶိုင်ႈ သႂ်ႇၵျႃႇလီး ... တိုင်း ... ၶႅဝ်ၵႂ်ႈလိဝ်ႈၵွႆး ... ႁူၼ်း ႁွင်ႇၵၢမ်းၼဝ် ယိုတ်ႈသိင်ယၢဝ်းယဝ်းယဝ်ႉ လင်ႉၵျႃႉထိုင်ႈ တွၵ်ႇ ၶႅဝ်ၵႂ်ႈ ၊ လင်ႇဝႆႈလီး ၊ ယဝ်ႉ ။

25. ၵၢမ်းမေႃၶူၵ်ႇၵိူဝ်း မူဝ်ႈၵွၼ်ႇ (လိၵ်ႈႁွင်ႇ)

☛ ၵၢမ်းမေႃၶူၵ်ႇၵိူဝ်းၶွႆ ပိၼ်ၵၢမ်းဝွၵ်းၶင်ႇၵဝ်, ၵွႆးၵႃႈတူၼ်းမၼ်း ၵွၵ်ႇ မိဝ်း ၊ ၶေႃၶေႃ မူဝ်ႈႁွင်ႇၶႄႈ ပႃးတင်းတူဝ် တင်းႁူဝ် တင်းမိူဝ်းသေၼလႈ ယိုတ်ႈသိင် ႁွင်ႇလွမ်း ႁူၼ်းထွမ်ႇၵၢမ်းၼဝ်ၵွၼ်ၵၼ်ထွမ်ႇ, ၵွၼ်ၵၼ်တူၺ်းလွမ်းသႂ်ႇပေႃးယိၼ်ဝႆႉ တင်းပွႆးယဝ်ႉ ။

☆ ၵိူဝ်းၵျႃ ၵိူဝ်း ... ၵိူဝ်းၼမ်းၶူၵ်ႇမိၼ်ႁွင် ... မိၼ်တွၵ်ႇမူၼ်ႇမွၵ်ႇ,ႁုမ်ႈသုမ်ႇ ၼၢတ်းယၢတ်ႇ,ယၢႆႈ မူၺ်ၶၼ်ႇၶၢႆး ယွတ်ႇ, ယိတ်ႇ, ယိုတ်ႇ, သိၼ်ႁူင်းလူင်းၽူင်ႇၽၢင်းၼွၼ်ႈ သွၼ်းၶႄႉၾိင်ၵွင် ... လတ်းၽႄႉ,ၵႃႉ,ၵႃႉ,သမွၵ်ႇ,ယွင်ႈ မိၼ်ယူပ်ႈယၢၼ်း ... ယူပ်ႈ ယၢၼ်း ... ၼၢမ်ႈသၢမ်ႁူၺ်ႈ သၢမ်ႁုင်း ။ မိၼ်ၽႄႉ,ၼဝ်ႈပႃႉ,မွႆႇၵႂ်ႉ,ၵၢၼ်ႈၵွၼ်းၵိင်ႇ,မွႆၵွမ်ႇၵွမ်း

မုင်း ... မွႆႇႁူင်းသတ်းသွၼ်း ... မွႆႇမွၼ်းၼၢင်းၵွင်း ... မွႆႇတွင်းတူၼ်ႈၶိမ်းၶျႃႉၶိူဝ်းၼၢတ်ႈ, ၵေႃယၢတ်ႈ,လွႆၵၢၼ်ႇပင်းႁူင်း လူင်းႁွတ်ႈပွတ်းတၢမ်ႇ, လမ်ၼၢင်းၼွမ်းၶွင်ၶၼ်ႇၵျ ။ ၵိုဝ်းၵွၼ်ႇ, မိၼ်ယွၼ်ႇ, ယူပ်ႈပိၵ်ႉ,ပေႃႉၵေပ်ႉ,ၵေင်ႈ ၼုၼ်ႇ,ၵျင်ႈမိတ်းလိမ်ႇ,တူဝ်သၵ်ႇင်း ... လေႃႈ ၵၢင်းတွၵ်ႉ,မိၼ်ႁွတ်ႈမျႃးထွင် ...... ၵွင်းမူဝ်ႈလဵဝ်လႆႈၵျၼ်မုၵ်ႈၵူၼ်း ၵၢမ်ႈၶွင်းၵေႃႉၵွင် ၵိုၼ်း ။ ၶၼ်ႇၵေႃႈလႆႈဝျႈ ၵုသူလ်ႉ,ၵၢမ်ႉ,သုၼ်ႇ,မုၼ်သူင်ႉ,ႁွတ်ႈမျႃး ႁူပ်ႇလျႃးမၢၼ်ႈသၢၼ်းလေႃႉ ၵၼ်ႇလွတ်ႈမီးတီးငၼးငေႃႇ တၢင်းၵျင်းလီၵေႃးပေႃးတၢၼ်ႇ,တူမ်ၵိုၼ်း ... တိုၼ်းၵျင်ႈ သီၵွႆႇ သီ,ၵေႃႈ, မူဝ်းဝႆႇ,ယုၵ်ႇတူဝ် မူဝ်ႈၼူဝ်ယုမ်ႇမျႃး မူဝ်ႈတူမိၼ်ႇၼွၼ်း မူဝ်ႈၶွၼ်း လုၵ်ႇ ၼုၵ်း ၶင်ႈ သင်ၼပ်ႉမီးၵိၼ်ႇ,တၵေႃႇ ... တူလျ်းမူဝ်ႈလွႆၵေႃႈလီၵျၵ်ႇ ယၵ်ႇတၢင်းပျႃႈလွႆၵေႃႈ ၵႃႇ,ၵိမ်ႇ, ... သၢင်ယွတ်ႈၵူၼ်း ၵျင်ႈလီထူၼ်ႈသုတ်းလွမ်ငေႃႇၵျ ။ ၵႃႇ,သုင်ၵႃႇ,တၢမ်ႇ, ၵႃႇ,ၼၢဝ်ၵႃႇ,လႃႇ ၵႃႇ,ပီး ၵႃႇ,ယွမ်ႇ ... လွမ်လူၵ်ႈလွႆၵ်ႈလွႆလပ်းလွႆတၢင်းပၢင်း ၵၢင်းလူဝ်သုတ်း ငၼး ... တီးငၼးၵႃႇ,မီး ... တီးယွင်ႈတီးယေႃး ၵႃႇ,ယဝ်ႇၵႃႇ,ပေႃးလႆႈ မီးၼၢဝ်,ဢဝ်း သျႃႈလိုဝ်းႁွမ်ႇ ... လွမ်ယွတ်ႈၶၢင်း လၢင်ႈမီးတီးလီၵျၵ်ႇၶၵ်ႇယွႆ,လွႆပၼ်း ။ ။ ယၵ်ႇဝႆႇ, သီ,ၵေႃႈ,သီ,တၢင်းၼၢင်းၼိင်းၶွင်ႇယိင်းလၢင်းမီးၵိုၵ်ႈ မီးၵျၼ်ႇ,လေႃႇယူင်ႈ လေႃႇသၼ်း ... ၶၢင်း ယုမ်ႇမျႃးယေႃးဢမ်း ယေႃးဢမ်း ထူၵ်ႈၼမ်းၵျႃႈႁူၵ်းဝၢတ်ႈ, ပႃႇထၢင်ႈငိုၼ်းႁွႆႉ,ငိုၼ်းၵၢင်လူၵွၼ်ႇ, ။

☛ ၶၼ်ႇပၼ်တူၼ်းၵၢမ်ႈမေၶူၵ်ႇၵိုဝ်း ပျႃးမူဝ်း ပျႃးတိၼ် တူဝ် ႁူဝ် ၼေႃး ၵူၼ်း ထွမ်,သုမ်ႇပေႃးယၼ်ဝွႆႇတၢင်းသၢင်ႈ တၢင်းၵတ်ႇမေၵၢမ်းလူင်ၼဝ်မူဝ်ႈၵွၼ်ႇ,မီးၶင်,ၶၼ် ယဝ်ႇ ။

26. ၵၢမ်းပူ,တီးတုတ်ႈ (ပပ်ႉၵၢမ်းမႆႇလိတ်း)

☛ ၵၢမ်းပူ,တီးတုတ်ႈၶၼ်ႇ ႁွင်ႇလွမ်းလီးသွင် ၊ လူဝ်,မီးၵူၼ်းလေႃးသွင်ၵေႃႉ ၶၢင်းယိင်းၵေႃႉ ၊ – လေႃးၵေႃႉ ၊ ၵျတ်းတီးတုတ်ႈ ဝွႆႇသၢင်ထဝ်ႈထဝ်ႈ ႁွင်ႇၵွၼ်ႇတၢင်း လေႃး + ယိင်း လင်,ႁွင်ႇလွမ်း မူၼ်ၶင်,ၵၢမ်းပျႃႈတွၵ်ႈၶၼ်ႇယဝ်ႇ ။

တီးတုတ်ႈ ။ ။ တီးတီးတုတ်ႈ တီႉတီႉတုတ်ႈ တီးတီႉတုတ်ႈ ၊
လႆး ။ ။ ၶႃႉ ... ပူႉတီးတုတ်း သူဝ်ႇ ... ပူႉတီးတုတ်ႈ ၊
တီး ။ ။ တုတ်ႈတုတ်ႈတီး တုတ်ႈတီးတီး တီးတီးတုတ်ႈ ၊
လႆး ။ ။ ၶႃႉ ... ပူႉတီးတုတ်ႈ ... ၵူဝ်း ... ပူႉတီးတုတ်ႈ ၊
ၵဝ်ၵိူၼ်ႉၼပ်ႇမႃးၵူဝ်ႉ ... ႁုလူဝ်ႇ ... ႁုလူဝ်ႇ လွင်ႉမိူင်း လၢင်းၸူပ်းႁူဝ်

တီး ။ ။ တီးတီးတုတ်ႈ တီးတီႉတုတ်ႈ ၵဝ်ၵႂၢမ်ႉလၢင်ႈၸူပ်းႁူဝ် ၵဝ်ၵႂၢမ်ႉလၢင်ႈၸူပ်းတူဝ်
ၼမ်ႈႁိူၼ်း ၼမ်ႈယေးၵွၼ်ႉၽဝ် ၵႂၢမ်ႉမေသုတ်ႈလူးလဝ်ႈလူးၽူဝ်
ၵဝ်လၢင်ႉႁွင်ႇမေးယူႉသိင်ႁူၼ်ႈယႂ်းယႂ်း ၊ သုတ်ႈ – သုတ်ႈ – သုတ်ႈ
သုတ်ႈမူဝ်းၶိူင်း ၵႂ်း ၊ ၵဝ်သႂ်ႇသၵ်းသႂ်ႉလင်မိူင်း .. (ၵႂၢမ်ႉၵူဝ်ႁႃႉပေးၶၼ်)²
တီႉတီႉတုတ်ႈ ... တီးတီးတုတ်ႈ ၊

ယိင်း ။ ။ သုတ်ႈၵႂၢမ်ႉသုတ်ႈယဝ်ႇၵူႈ မၶၼ်းၼပ်ႇမႃးၵိတ်ႉတႃ ၵီႈသင်မိူင်း ၊
ယႃႉပေပွင်ႇယူႉထိူင်ႈယႂ်းယႂ်း ... ၵူႉၵူႉၵႃႉ ၵူႉၵူႉၵူႉ
ၵဝ်ၶၢၼ်ႇငိၼ်းထွမ်ႉသိင်မိူင်း ၊

တီး ။ ။ တီးတီးတုတ်ႈ ၊ သုတ်ႈၵီးၵီး ၵီးၵီးသုတ်ႈ တီးတီးတီး တုတ်ႈ ၊
ယိင်း ။ ။ သူဝ်ႇ သူဝ်ႇ သူဝ်ႇ ယႃႉပေပွင်ႇၶူၵ်ႉထိူင်ႈယႂ်းယႂ်း ... ၵႂ်း ၊ မၢၵ်ႉၵၢင်ႉ
ႁၢပ်ႈလပ်းသႂ်ႉႁူဝ်မိူင်း ... ၵူႉၵူႉၵူႉ ၵူႉၼႁလႃႈ တီးတုတ်ႈယွၵ်းလူင်ၶၼ်ႇ

တီး ။ ။ တုတ်ႈတီးတီး တီးတီႈတုတ်ႈ ပေးၵႂၢမ်ႉသုတ်ႈ လွႆႇၵူႉၵေႈၵႂၢမ်ႉၵူႉ
လွႆႇပႆႈၵေႈၵႂၢမ်ႉပႆႈ ၵႁိူဝ်ႇ ၵႁိူဝ်ႇ ၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉ ၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉ ၊

ယိင်း ။ ။ ၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉ ၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉၵႂၢမ်ႉ ၶၼ်ၶၼ်ႇ မိူင်းၸိူင်ႈလႃး မၢၵ်ႉၵူင်ၵွၼ်ယူဝ်ႇ – သူဝ်ႇ –
သူဝ်ႇ သူဝ်ႇ သူဝ်ႇ – သိတ်း ။

27. ဢၢမ်းၶႂင်ႇလွမ်း ပီႉၼုံႉၽၢင်ႈ

☆ လႆႉပူႉမျႂပ်ႉၶႂင်ႈၶႂင်းၶၢင် … ၵုၼ်လုၵ်ႈပႆၢလၢၼ်း ။ ၶေးလိမ်ႉၵႃႉၵုၵ်တ်း ၼွႆႈၵၢဝ်သၢၼ်း … လွမ်းၵိုၵ်ႈၽုင်းမုၼ် ။ ၶေးလိမ်လဝ်ႈၶၢင်းၼုၼ် … ၵႂၢၵတူဝ်း သိင်ႇၶႂမ်ၵိုၼ်း ။ ၶေးလိမ်ႉၵူၼ်းၽၢၼ်ၵႂႃးမီးလုၵ်ႈၵွၼ်ႉယဝ်ႈ သွႆႉၽေႈၵၢင်မိုၼ်း … ယႆးတိူဝ်ႇပႃးသိူဝ်းပႃးၵူၼ် ။ ၶေးလိမ်ႉ ၵူၼ်းၵိုၵ်တ်းၵႂႃးၶၢႆးသူၼ် … ၶွၼ်းၵွမ်ႉၽႅဝ်း ပွႆႉတုမ်ၽိုၼ်း ။ ၶေးလိမ်ႉၽူႈၵူၼ်းမၢၵ်ႈမီးငိုၼ်း … ပီၼ်ၽေႈၶႂမ်ႉၵုၼ်ႉတိူင်ၶုၼ်ႈ ၽုင်းၶႆ ။ ၶေးလိမ်ႉပူႉလႃႈၶုံႇမေပႃ … ပီၼ်တုမ်ႈသွၵ်းသႂ်း ။ ၶေးလိမ်ႉလဝ်ႈဝူဝ်း တၢင်ႉလိမ်လိုင်ႈမူင်းတ်း … မီးၵိုင်ႉတွင်းၼၵွင်းၶၶၼ်ႈပၼ်းၵူၼ် ။ ၶေးလိမ်ႉဝႃႉသၼ်ႈ ထုင်ႈ ၵႂၢႉၶုင်ႈ ၼူဝ်းသိူဝ်ႈလေႈၵူၼ် … ၵႂႃးမီးၶွၼ်းၼူၼ်ၶၼ်ႈၼၶျေႈ ၼၶျေႈ ။ ၶေး လိမ်ႉမေတၶျေႈ … ၶွၼ်းသုမ်ႇသေးထဝ်ႉ ။ တႃလဝ်ႉလႆႈၵုၼ်မၢၼ်ႈမူင်းၶေး ။ ၶေး လိမ်ႉလဝ်ႈသထေး … ပီၼ်ရတၶႄႉငိုၼ်းၵဝ်ႈၼႆးသၢင်ယွၵ်ႇ ။ ၵိၼ်ၼဝ်ႈ သွႆႉဝၢၼ်ႉပၢၼ်ႇ ၼႆးလၢင် … သွႆႉၵိူဝ်ႈမူင်းမူင်း ။ ၵႂႃးၶႄႉၶေးလိမ်ႉလေႈၵီႉၶုံႇ မေၼိူၼ်ႈမေလူင်း … မေလုပင်းလၢဝ် ။ ၵႃႉယုပၢၵ်ႉ ႞ တေႃႈပႆႉထူၼ်ႈတၼ်းၽဝ် … တႃထၢၼ်ႈမူဝ်းမႃး ။ တူဝ်သူငလႈၵဝ်းၵႃး … ၵိူဝ်တွၼ်ႇလႂ်းၽင် ။ ၵူတေပႃးသေသိူဝ်ႈငၽႃးယၢင် … လိူဝ်း ပႆႇၶိူဝ်ၵႃဝ်း ။ တိူၵ်ႈငိုၼ်း တိူၵ်ႈၼႆး ၵႃၼ်ႉလႃႇသၢဝ်း … ၼွင်ပိူၼ်ႈတၵ်းၵၢဝ် ။ သၢင် လီၵဝ်းသိမ်းပိူၼ်ႈထူၵ်းတဝ် … ၵဝ်လၢၵ်ႈမၢင်ၶေႈသၢင်းၽေး ။ လိူၵ်ႈၵဝ်ၼႆးပိၼ်ႉ တုၵၼ်ပေႃး … မႃးလၢၵ်းၼႆးၵူၼ်ႈပိူဝ်းၶၢဝ် ။ လုင်းလႂ်း ၶေႈၵၼ်းၼဝ် … ၵႂႃးယွၵ်ႇ ပီၼ်ပုၼ်ႈၼူဝ်းၵဝ်း ။ ဝူဝ်ႇၵိတ်းၽူႈယိင်းလဝ်း … လိူဝ်းလႂ်ႈလႃးၽူဝ် ။ ပိူၼ်ႈၵၼ်ႉငပွ လီၵူဝ် … ၵဝ်းပွၵ်ႈမႃးၼိူၼ်း ။ ပိူၼ်ႈသိူပ်ႉၶႄႈၵိူၼ်းလိူၼ်း ….. ၶွၼ်းယွၵ်ႇလိတ်း ၵၼ် ။ ဢႃႈပီၼ်ၼူဝ်းလၢင်းငိုၼ်းၼႆးပိူၼ်ႈဝၢင်းပၼ် … ၵဝ်ၵပ်ႈၽူဝ်လိူၼ်း … ။ သပ်ႇ သင်းငူးသၾၶူလွၵ်ႇၵွင်ၽိူၼ်း … ၼဝ်ထၢၼ်ႈၶၵ်းၶၼ် ။ ဝႃႈၵႂၢႉဝႃႈငၼးပိၼ် … ၼိင်းၶၶၼ်ႇတိတ်းၶႂႆႈ ၼူဝ်းယွႆႈၼူဝ်းယမ်းယူဝ်ႇ ။ ၵႂႃႈယူႉၵႂႃႈၵၢမ်ၶၼ်မ်း … လွမ်းၵေႃႉၵူၼ်း

တၢံ ။ ပိၵ်ႉတႃ,ဢၢံႈငႄးၽၢံ ၸွင်ပိူၼ်ႈတၵ်းဝူႈၼၼ်မႃး ။ ပေႃးငိၼ်းသိူင်ၶူလွၵ်ႉၶိူင်,မေႃႈ ပိူၼ်ၶၢႆး ... ၵျႃသွၵ်ႈၵွမ်းၽေႃ ။ တင်းၽူဝ်တင်းမေႃးပိူၼ်ႈဢၵ်ဝ်ၸွၼ်ႉပွတ်းငေႃ ... မွင်းၶွင်ႈတၢံ ထိူင်းသွင်ပွၵ်ႈသၢမ်ၵိင်းၵျႃႉ ။ ပိယေ,ၵျိ မွင်းဢၢံ,လိူမ်းလံႈၶၢင်းယိင်း ... ဢၶၼ်ၵေႃႉၵျႃး ဢၵ်ဝ် ။ ၶၼ်ႈငတႃႉထုၵ်,ပိူၼ်လုၵ်ႈမေႃးဢဝ် ... ၸွင်ပိူၼ်ႈတၵ်းဝူႈၼၼ်မႃး ။ ၵိႈၶၼ်ႈပိၵ်ႉတႃ, ဢၢံႈလင်သႃး ... တေလေႃင်းၵျ်တ်းၵျိဝ်ၶေႃၵျ ။

☛ ၵေႃႉ ႁႂ် ပဝ်,ပိ ၵေႃႉ ႁႂ် ၵျွင်ႉၵၢမ်းလွမ်း ပေႃးသိူင်ၵၢမ်းသုတ်းတွၼ်ႈ ႁႂ် ၊ သိူင်ပိ,သုံႈၶိုၼ်းၵိပ်းလွမ်းထိူင်ႈ လင်,ၵျူမ်ႈၵၼ်သိုပ်,ၵျွင်ႉ သိုပ်,ပဝ်, ၵျူမ်ႈသိူင်ၵၼ်ၵျူ,ထိူင်ႈ တေႃႉပေႃးယဝ့်ယဝ့် ။

28. ၵၢမ်းပိ,တွင်းလိတ်ႈ

☛ ပိ,တွင်ႈလိတ်းၼၼ် ပိၼ်လွတ်,မႂ်ႈၵူၼ်ၵွၼ်, ယၢဝ်းမွၵ်ႈသိပ်းသၢမ် သိပ်းသိ, ပိၼ်ၵ်ႉ ဢဝ်လိၵ်းလီးတၢမ်ၽႅ်းလိူင်လိူင်သေလီးပိၼ်ၵျူးမူၼ်းမူၼ်း တိႈတေပဝ်,မၼ်းၵျူး ႁႂ် တိႈတေၶပ်ႉမၼ်းလိတ်းၵျူး ဢဝ်မိူဝ်းၶပ်ႉလွမ်း သိူင်မၼ်းလိထွမ်,ဝၢၼ်ၵျူငတႃႉငတႃႉ ၵူၼ်း မူဝ်ႈၵွၼ်,ၸဝ်ယၢမ်ႈထွမ်,သိူင်ပိ,သိူင်တိူင်,ငလႈ ၸဝ်သုံႈပေႃးၵျွၵ်ၵၢမ်းတိူင်, ၵၢမ်းပိ,ယဝ့် ၊ လၢံးမၢဝ်,ၸဝ်ပဝ်,ပိ,ဝူႈသင်ၼၼ်ၵေႃႈ ၶၢင်းသၢဝ်ၸဝ်ပွင်,လွမ်းဝဵ့ယဝ့် ၵၢမ်းပိ,တွင်ႈလိတ်း ပုၵ်းၶၼ်ႈ လၢံးမၢဝ်,လိူင်ႉၵူႆးၽူင်ၵေႃႉ ႁႂ် ပဝ်,ပိ,ၵျွင်ႉသၢဝ်ၸဝ်မႃးလိုဝ်ႈ ၶွင်းၵျူမ်ႈၵျွင်း တိႈမၼ်း ပွႆႉလိူင်ႉၵူႆးၶၶွၼ်ႉယဝ့် ။

✯ တလိတ်းတၵျွင်းတွႆလုၵ်ႈယိင်းပႃႈၼၢံးလွႆၸဝ်ၵျၢပ်,သင်ပွၵ်ႈၶိုၼ်းမူဝ်း ၊ တိတ်းတွင်,တၵျွင်တူဝ်း သၢဝ်ၵွၼ်,ၶွင်ႉတင်းလူဝ်း၍ ဢိႈသင်လပ်းတွင်,ၶွင်းသူမူဝ်း လိူင်ငပ့မူၼ်ၵျွၵ်ႉတႃးဝၢံၶေႃၵျ ။ သၢင်,တေႃ,ၶႄႈလိၵျွၵ်ႉတင်းလံၵျ မႃးငလႈမႃးလိူဝ်ႈ ၶွင်းၵျူမ်ႈၵျွင်း တိႈလၢံးလိူင်ႉၽူင်ၵူႆးလူး ။ မႃးၵိၼ်သူမ်ႈမၢၵ်,ၽွတ်ႉၵပ်းမၢံ,ၵူဝ်သၢံး လၢံး ပိႈတၢံးမိင်,သိူင်ၶွင်ႉၸဝ် လံႈယၵျူဝ့်ၶေႃႈၵျင်ႈ ၶေႃးၵျွင်ၶေႃၵျ ။ ၶုမ်,ၶုမ်,ယုမ်ႉၶႄႈ

ၵူၼ်းၶူၼ်းၽွင်ၵျ မိူဝ်ႈလၢင်ႈသၢင်ႇ,တေႃႇႁူတ်ႈမႃးထွင် ... မႃးၼလႈ မႃးၼလႈ မႃးၼေႃႇ ဢိၼ်ၶၼ်ႇၵတ်းၵွၼ်ႇ,လွင်ၽႃး ။ ၸႂ်ႈႁုဝ်းလႆႈႁၼ် ၶႃးၵၢင်းပၢင်ႇ, ပၢင်ႇ,ၵွၼ်ႇ,ၼၢဝ်ၶၼ်ႇငိုၼ်း ၽျိူး ... ပေႃးလႆႈလွၼ်လၢတ်ႈလူး သွႆႈၶူးၵွၼ်ႇ,ႁူမ်ယွမ်ႈၵေႃးလွႆၼလႈပီႈ ။ သိၵ်ႇႁိၵ်ႇ သူလႆ,ၽီ, လီ,မုၼ်းႁၼ်းလေႃးမွႆ လွႆပီႈလၢႆးၼွႆႈလွၼ်ႁၵ်ႇႁူမ်ပိုင်း ။ တိတ်းတွင်ႇ,တႁွင်း ၶွင်ႇၼဝ်ၼဝ်ႈမႃး လိုဝ်ႈႁူမ်ႁိုင်း ... ၶင်ႈပၼ်,လွမ်ႇပိၼ်ဝိုင်း လၢႆးပီလၢမ်းၼွႆႈၵပ်းသိုပ်, ၻမ်ၵၵ်ႉလူး ႁူလၵ်းမိတ်းၵိုဝ်းၵၼ်ၶေႃၵျ ။

29. ၵၢမ်းမေႃပၢၼ်းသိင်း (ၶၢင်းယိင်းလၢင်ႈတိင်းၶၼ်)

☛ ၵၢမ်းမေႃပၢၼ်းသိင်းၶၼ်ႇ တူၼ်းၵၢမ်းမၼ်းၼတေႃႇ ပိၼ်ၵၢမ်းဝွၵ်းၶင်ႇ,ၵဝ်, လၢႆးဝွႆႇသိင် သွႆႇဝွႆႇမိဝ်း ႆ ပိူင်ႈၵၼ်ယေႃးမိဝ်းၵိတ်းၵိတ်း တီးသုတ်းမၼ်းသွႆႇၵၢဝ်ၵၢမ်း ယွပ်ႇ,ယွၼ်ႈသွႆႇ,ႁိတ်းၶၼ်ႇႁူးပုၵ်ႈယွႆႇ ။ ၵၢမ်းၵၼ်တေႃၼၶမိူဝ်ႈလိဝ် လိုဝ်ႈၵၢမ်းမၼ်းဝႃႈ

ၶၢင်းယိင်းလၢင်းတိင်းၶၼ်

☆ ပိူၼ်ႈဝႃႈၶၢင်းၵွၼ်ႇ,ၶၼ်ႇ လၢင်ႈသိတ်းယူလႆးၶေႃ, ႁၢလွင်ႈထီး ၵီႈမုင်း ႁူဝ် ... ၽူဝ်တူၼ်းႁူၼ်းယေႃး ။ ဝိၼ်းၼၢဝ်.ပိူၼ်ႈၽၢဝ်,ၽႃးၵၢမ်းဝႃႈ ၶၢင်းၶၼ်ႇ မေႃၶိုၼ်ႈၼၼ်ထူၼ်ႈသုတ်းၼၵ ... တေႃးၵျ,လျႃး လဝ်ႈၽူဝ်ႁၢင်ႈလီတီႈလွႆ ၸႂ်ႈႁုဝ်းသွႆႇ ပေႃးလႆႈ ၵၢမ်းၼွႆၵူဝ်ႈ ။ ၵွႆးႁူဝ်မိူဝ်ႈလျႃး ၶင်သႃးလေႃ, ႁူၼ်းထဝ်ႈ ၼိင်းလဝ်ႈလုင်း လွႆႇ ... ၼွႆၼတေႃႇ ၼွႆၼတေႃႇ ၼိဝ်ႈမၢင်ႈ ႁၢင်ႈလုၽၢတ်ႇ,ယၢတ်ႇ, ... ႁူဝ်ထၢၼ်ႈၼၢဝ်သိင်ႈတၢင်း ႁွၵ်း ။ ၵၼ်ႇၵၢဝ်ဝိၼုတ်ႇ, ၶၼ်ႇမၼ်းလုပ်ႈသေၼလႈ ၼမႃးလွၵ်း ... ငွၵ်းႁူတ်ႇၵူတ်းၵွမ် ဝွႆႇၵျ ။ ၶင်လႆႈ ၵၢႆႇၶၢႆႇလူလွမ်းတူဝ်လွမ်းၼိင်းပိင်းၼပႃး ၽႃး,တူင်းထဝ်ႈတူင်းယွမ် ..... ငွမ်ၶင်ႈၼၢင်း ၼၢင်းႁၢင်ႈၵွမ်,ၽိင်ၽႆး ။ ၼၢႁဝ်,ယိဝ်းၵႂ်ႇ,ပူၼ်ႇႁူၼ်လႆႈ ပိူဝ်ႇၶၼ်းယႂ်း ၻူင်ႇ,ႁူဝ်ႁူင်ႈၶုၵ်းၼႂ်း ... ၽႂ်းၵေႃးၼဝ်မိုတ်းၶၼ်ၶၼ်,ၶေႃ, ... ပမႃႇ,တၢၼ်,မိူၼ်ယိူင်းမိင်း ႁိတ်ႇၼိဝ်းၵွၼ်ႇ,ၶွၼ်းႁူဝ်ႈၶုၵ်းတဝ်ႈသဝ်းထင်ၶၼ်ႇၵူဝ်ႈ ။

ၼုပ်ႇမိူဝ်ႈၽဵဝ်းတဵၵ်ႇမႆႈမိူဝ်ႈတိူဝ်ႉလပ်းၶၢင်ႈတၢင်းလင် ... ယင်းသုံႉၶၢဝ်းႁူၺ်လၢၵ်း ႁၢင်ႈတူဝ်ၶိင်း ။ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇပိူၼ်ႈပၢၵ်ႇဝႃႈတူၺ်းၶေႃႈမၼ်းၸပ်းမႃးႁူႉမိူၼ်လိင်း ..... ပေႃးဝႃႈတိုင်းၶေႃႇၽဵဝ်ၸတ်းၸၢင်ႈလူးၶိူဝ်ႉသႃးသွမ်ႇပိၼ်ယွမ်ႇႁဵပ်းၵိူဝ်ႈ မီးပၢၼ်ၶၼ်ႉ ၵူဝ်ႈ ။ ၵႂၢမ်းၶၼ်ႉဝႆႉၵိူင်ႈယၢပ်ႇၶေႃႇ လိူဝ်ႈၵႃႇလႆႈယူႇႁူမ်ႈၶူမ်ၵဵမ်ႈၵၢင်ႈႁၢင်ႈပေႃးတၢၼ်ႇ ပၢၼ် လုၵ်ႈပိင်းလၢၼ် ... ၶၢၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်း မိူဝ်ႈၶွၼ်းလူမ်ႉဝၢင်းၶၢင်ႈၶိင်းဝႆႇတူဝ်ၸူး ။ တၼ်ႇ တႃႇလူဝ်ႉသွၼ်ႇႁူင်ႈ လူင်းသိင်ႈ သူပ်းၵွၼ်ႇၵူင်ဝႆႉပိၼ်ႁူး ... ထူးၸတ်းၸၢင်ႈလၵ်ႉၸၼ်းပွင်ႉ ႁၢင်းၵုသူလ်ႇၵၢမ်ႇ ၽွင်လၢင်ႈႁဵတ်းႁူင်ႈႁၢင်းသူၶွင်ႉၼၼ်ႉ ။ လင်ႇဝႃႈပေႃးတၢၵ်းလၵ်းလိင်းတိင်း တူဝ် ... မူဝ်ႁူမ်သၢမ်ပဝ်း လဝ်းၶၢင်းၶွင်ႉၵၢႆႇလၢင်ႈမီးၵေႃႉၵိတ်းလူ ... သူၵေႃႉလိဝ်ႉ ၵႃႈတၢၵ်းလႆႈသုၼ်ႇႁူပ်ႉထူပ်းတေႃႇမၢၼ်လူး ။ ၵႃႈၵွၼ်ႇပူၼ်ႉၶိုၼ်း ပိႈတိုၼ်းယၢမ်ႈၸၢႆး ၸလႇႁၢၼ်မႃး ... လူးႁူပ်ႉထူပ်းမၼ်ႈၶေႃႇၶဵၼ်ႇ ႁဝ်းၵၼ်ႇၵွႆၸပ်းတူၺ်းပိူင်ႈ ၵွၼ်းႁိူင်ႈ ၶတ်းတႃၸတ်ႉ ။

ပိူၼ်းဝႃႈၵၢပ်ႇၶျေႃႇၶေႃႇပူၵ်ႇမႆႉထႆႇႁူင်ႈမႃး ၶုၺ်ႈၶေႃၵႃႈႁိူဝ်ႁူၺ်ႈမၼ်းၶေႃ ... မႃး တဵၵ်ႈၵၼ်ၸတ်းႁူၼ်ႇၸပ်းၶိုတ်းလႆႈၶၢင်ႁႆး ။ ႁွႆးၶေႃႇတေႃႈပႆႇၶေႃတၢၼ်ႇၵေႃႉၵဝ်လဝ်ႈ ၽူဝ်ထဝ်ႈၵူၼ်းလၢႆး ... ၶႆးၶိုၵ်ႉတွၼ်းၶေႃႇသေၶၼ်ႉ ႁၼ်ၵေႃႈႁဝ်းတေႃႈၶၢဝ်းႁၼ် ၸတ်းၵူဝ်ႈ ။ ႁၢင်းၵႆႇႁိူင်ႇၵႆႇၵၢပ်ႈၵၼ်ၸလႈ ပေႃႈၸမႈတၵ်းၶဵဝ်ႇၵဝ်ပၼ် ... ၵၼ် ၶၼ်ႉၶေႃဝႃႈၶေႃ ပူၼ်ႉတွၼ်းၽဵၼ်ႇလိၼ်မိူင်း ။ ဝႃႈလႃးပႃးလူလ်ႈ ဝိပႃႇၵ ၶွင်ႉၶဝ်ႈၶၵ်း ၶေႃႇ ႁၢၵီႈသင်တဵၵ်ႈ ပေႃးၵႆႇမီးတီႈတၢၵ်းၶိူင်း ... မိူင်းလိူင်ႈၵံႇၽေႃႇလူင်ၶၼ်ႉ ႁဝ်းၵႆႇ ႁၼ်တီႈတၢၵ်းၶိုင်းပိင်းၵၼ် ။ ပေႃးတၢၵ်းလၵ်းလိင်း ၶၢင်းယိင်းလၢင်ႈတိင်းၶၼ် ... မၼ်းႁူပိၼ်လိူဝ်ႉၶၼ်ယဝ်ႉႁဝ်းဝႃႈတိုၼ်းႁူၼ်ႇႁူဝ်လႆႈ ။ ပေႃးပႆႇပိၼ်ၶင်ႇၵထၢင်ႇ ၵၢင်ႇ ပိုၼ်ၶိုၼ်းယိူဝ်း သိူဝ်ႈလဵဝ်ဝႆႉၵႂႆးၵႂႆး ... ပေႃးဝႃႈလႆႈလွတ်ႈၵၼ်ၵူႇ ပူးႁူႁၢမ်းလႆၵူဝ်ႈ ။

(ယွပ်ႇယွၼ်ႈ) တုၶီးပိူၼ်ႈမီးဝႆႉတၢင်းၵႃႉတၢင်းၶႆ ... ႁူႈဝၼ်းသႆ ... ငႆး လဝ်ႈၵုၼ်ႇ ၵႆႉၵွၵ်ႇၸလႇ ။ တေႃႇမႃႇၵၢင်ႈသိမ်းပူၵ်ႉမူၵ်းဝႆႉမၼ်းတေႃႇၵဝ်ႇသဝ်ႈ ။ ၵႃႈ

ပိၼ်ႁူၼ်းယူႇမူႇလုမ်းၾႃး တၢင်းၵၢင်ႈၵႃႇယ မိူဝ်းၽေႃယွႆႇထိုဝ်ႈ ... မၼ်းတွၼ်ႈလွႆး လွတ်ႈၵၢင်းၵၼ်ႁွၼ်ႇလႃႇ ။ မိူဝ်းၶုမ်ႇၶၼ်ႈ ႁူႇပ ဝၼ်ႇၼ တူၺ်းလိပ်ႈလီၼႄႇ ... မိူဝ်း ၵၢင်ႈမီးၽေႃတၢင်ႇၸူၵ်ႈ ။ ပေႃးငၵႇထိုဝ်ႈမႃး ၵႃသႃးၽေႃႁၼ်ႇယုၵ်ႈ ... ၵိတ်းယွမ်ႈၵိဝ်ႇ ႁူႇ ။ မိူၼ်ၶင်ႇ ၼူဝ်ႈမွၵ်ႇ သွႆႈႁိူၼ်း မိူဝ်ႈဝႃႈ မိူဝ်ႈသိုၼ်းပိၼ်တုမ်ႇႁူႇ ... လီလူႇ ယွင်ႈလွင်း ၶိုၼ်းႁွင်း တူၼ်ငထႇမျၢတ်ႈ ။ ဝႃဝႃႇဝၢတ်ႈမိူဝ်းၼူဝ်းၽူဝ်းၼၼ်ၵိုင်ႇတၢၼ်ႇ ။ လီထၢၼ်ႇၵႃႈႁိူဝ်ၵေႃႈလၢႆး မိူဝ်းဝၢႆးၽိူဝ်ႈလူင်းၼူင်ႈၼၢင်း ပိူၼ်ႈဝၢင်းႁွင်ထွၵ်ႇပိတ်ႈ ။ မိူဝ်ႈ ပိၼ်ၵရႄႇၵွၼ်ႇသၢဝ်တိုၵ်ႉၵိတ်ႈလိတ်ႈ ... ၽွႆမုင်းတူၺ်းပိူၼ်ႈႁူၺ်းဝႃႈ ထုၵ်ႇၼႄႈ မႃး တၢၼ်ၼၼ်ႇၼႄႇ ။ ထိုင်ငၵႇထိုဝ်ႈမႃး ... ၵႃသႃးယွမ်ႈၵိဝ်ႇႁူႇ ... ၵႃႈၵေႃႉတေယွင်ႈၵၢမ်း လွတ်ႈၵၢမ်းလၢႆ ၵႃႇသိင်ႈ ။ တိုၼ်းၵႃႇမိူၼ်ၶင်ႇမိူဝ်ႈၶုမ်ႇ ပုမ်ႇပၢၼ်း ၵၢင်ႈလဝ်းလီ ၵွၼ်ႇထိင်ႈ ... ၵိတ်းၵိင်ႈယူမ်းယဝ်ႉ ဝဝ်းလႆႇၵႂႃႇသွမ်ႇ ။ ၽွႆၵႃႇၼွႆႈယူႇႁူမ်ႈ လူမ်းၵွႆႉ ၶွၼ်းၵေႃႁွတ်ႇႁွမ်ႇ ... လွမ်မုင်ႈတူၺ်းပိူၼ်ႈႁူၺ်းဝႃႈ တႃ တႃႉလူ ၼၢပ်ႈႁူဝ်လိပ်ႈၶွၼ်း ၼႄး ။ ပေႃးတေတိင်းၼၼ်ဝၼ်ႈလိုၼ်းႁွတိုၼ်း ပိၼ်ၶၼ်ၵႃႇလွႆးၵႃး ... ၺႃးႁူပ်ႉထုပ်း ငတႃႉမၼ်းႁိူဝ်ႁွၼ်ႇလွတ်ႈ ။ ပေႃးႁွတ်းပၢၼ်လူဝ်းၵႃႉယုသီႇၵၢးသိပ်းၶိုၼ်းၶိူဝ်ယွႆႉ ၵႃဝ်ပိူၼ်ႈတိၵ်းႁွင်ႉသူဝႃႈၶၢႆးမွၼ်ႇ ၵႃဝ်ပိူၼ်ႈတိၵ်းႁွင်ႉသူဝႃႈၶၢႆးမွၼ်ႇ ။

30. ၵၢမ်းၵိုၼ်းလုၵ်ႈၵွၼ်ႇၶွၼ်း

① ☆ ၶွၼ်းလပ်းတၢင်ႈမွႆး
ၶၼ်ႉၵွႆးၵွၼ်ႇၶပ်းၼၢး
ပေႃးလုၵ်ႉမႃး ၸင်ႇလႆႈ
ယႃႇပေၵ်ႈႁူၼ်းလီ
ၶွၼ်းၶွၼ်း–ၵိုၼ်းၵိုၼ်း

② ☆ ငမႈႁူႇၶၼ်ႉႁူႇတႃႈ ပႆႇမႃး
ၶွၼ်းၶင်း ၵူႇသၢႆပႃးထႃႈငမး
ၵိုၼ်းၵိုၼ်း – ၶွၼ်းၶွၼ်း

③ ☆ ၶႂၼ်းလပ်းတႃယႃႉၸႆႈ
ၶႂၼ်းလႆးၸင်ႉၵူၼ်းလီ
ၶႂၼ်းၶႂၼ်း ၵိုၼ်းၵိုၼ်း

④ ☆ ၶူဝ်ႈမွႆႈတႃၶူဝ်ႈၶႂၼ်း
ပေႃးမၢၼ်ၵူႉၶၢမ်သွၼ်း
ၵူၼ်းလီၵႂၼ်ႉတေမွႆး
ၶႂၼ်းလႆႈၸင်ႉၵူၼ်းလီ
ၵိုၼ်းၵိုၼ်း – ၶႂၼ်းၶႂၼ်း

⑤ ☆ ၶူဝ်ႈလပ်းတႃၶူဝ်းမွႆႈ
တႃလီမွၵ်ႉသႅင်သွႆႈ
ၵူၼ်းလီၵႂၼ်ႉတေၶႂၼ်း
မႃႉၵႂၼ်းတေလႆးၸီ
ၶႂၼ်းၶႂၼ်း – ၵိုၼ်းၵိုၼ်း

⑥ ☆ ပူႉထဝ်းၵႂၼ်ႉၵူၼ်းလဵဝ်
ယိပ်းတင်းသၢၵ်ႉၶေႃးမႅဝ်တႆၶဝ်ႈ
ၶႂၼ်းၶႂၼ်း – ၵိုၼ်းၵိုၼ်း

⑦ ☆ ၶႅတ်ႉၵႂၼ်ႉၸူင်ႉၸူဝ်ၶႂၼ်း
တေမႃးယွၼ်းၵိၼ်ၵူၺ်ႈ
ၵိုၼ်းၵိုၼ်း ၶႂၼ်းၶႂၼ်း

⑧ ☆ လိူၼ်လႅၼ်းလုၵ်ႈဝဝ်းသွင်ႉ
လႅၼ်းထွင်ႉၶေႃႈၵူၼ်းမၢဝ်း
ၵိုၼ်းၵိုၼ်း ... ၶႂၼ်းၶႂၼ်း

⑨ ☆ ပၢင်တႆးလႅၼ်ႈၵၢင်ပၢင်ႉ
ပေႃႈမႃလၢင်ႉၸွမ်းလူၺ်း
ၶႂၼ်းၶႂၼ်း ... ၵိုၼ်းၵိုၼ်း

☛ ၵၢမ်းၵိုၼ်းလုၵ်ႈၵႂၼ်ႉၶႃႈ ၶင်ႉၸိူဝ်လုၵ်ႈၵႂၼ်ႉ တေၸဝ်ႈၶႂၼ်းလပ်းလီ ၵဝ်ႇၶေႃးၵွပ်ႈလင်သေၼၼ်ႈသင် ပၼ်ၶႂၼ်းၶဵင်းၵူႉ ဝႆႉၼႆႈသင် ၸင်ႉၸူင်ႉၵၢမ်း လိူဝ်းပႃႈၶိူဝ်ၶႃႈၸူင်ႉၸွမ်း ၸၼ်လိူၵ်ႈၵူႉ ႁႂ်ႁႃႉ ႁႂ်မႃးသေၼၼ်ႈ ၸူင်ႉၸွမ်း ၵိုၼ်းၵိုၼ်း ၶႂၼ်းၶႂၼ်း ၶၼ်ၼႆႈ လုၵ်ႈၵႂၼ်ႉၸဝ်ႈလပ်းယဝ်ႉ ။

31. ၵၢမ်းသွမ်ႈၶႅမ်ႈ (ၽူၶၼ်ၶိုင်ႈမႃးမႃး)

☆ ၽူၶၼ်ႁႃႉၶိုင်ႈႁိူဝ် ၶိုင်းမႃးမႃး ... ႁုပ်ႈၵၢပ်ႇၶိုင်ႈမိၼ်ၵႃး ...
ႁုဝ်းလူမ်းၵွၵ်းႁူဝ်ၶႄႉၵူႈလွႆး

☆ ႁုပ်းသူၶၼ်ႉႁိူဝ် ၶိုင်ႈတိုဝ်းၵႃႈႁိုဝ်တိုဝ်း ... ၽူၶၼ်လေႃႉတိုဝ်ႉတိၼ်မိုဝ်း ...
ယႂ်းတူဝ်းတၢင်းတူဝ်ၶႄႉၵူႈလွႆး

☆ ယိၵ်ႉလူတီႈၶိုင်းၶႄး ၸွၵ်းၵႃႈပေႃးမိူဝ် ... ၽႅဝ်ႉတိုင်ႈၼလႈတၢင်းၶိူဝ် ...
ၵိုင်ၼမ်ႉသၼ်းၶၼ်း ... ၼမ်းပိုင်ပုဝ်ႇၸုၵ်းၸၼ်း ... လွမ်မုင်းႁူၶၼ်းသွမ်းႁူၶၼ်းလႆ
ၶႄႉၵူႈလွႆး

☆ ၶူၵ်ႉတွႆႇမူင်ႈ သၵ်းမုႆႉႁူဝ်ၶႄး ... သၵ်းၵွႉၼလႈ သၵ်းမႃး ...
လွမ်ငွၵ်းတူလွႆးၽွႆၶႄႉၵူႈလွႆး

☆ မႃဝ်ႇသၢဝ်သွမ်းၶႄး ၶိုတ်းၸတ်းၸႂ် ၸင်လိုပ်ႈတူၵ်းလုၵ်း ...
ၵၢဝ်ႁူမ်ႇပိုဝ်ႉလိၶၼ်လိၶၼ်ႈလႆးထုၵ်း ... ၶုၵ်းၵၢဝ်းၶုၵ်းၸႃၶႄႉၵူႈလွႆး

☆ ပိင်ၼလႇၵွပ်ႈ ၵၢၶၼ်းၶိုၶၼ်ႈမႃးႁႃ ... ၸူပ်းပွင်ႈပီလဝ်း ...
ၸူပ်းလုပ်ႉတိုဝ်ႉလွႆးယႃႈလိၼ်မဝ်း ... ပိင်ပိၶၼ်ႈတူၵ်းတႃႇၶႄႉၵူႈလွႆး

☛ ၼမ်းပိုင် ၵၢၶၼ်ဝႃးၶိုင်ႈ ပိၶၼ်ၵေႃႇလၢတ်းၼၶႄႁူၶၼ်းသွမ်ႈၶႄးၸဝ် ၵွၶၼ်ၵၶၼ်
ထွမ်ႉၵၢမ်းမၶၼ်းႁူႈၵေႃႇယဝ်ႉ ။

32. ၶၢမ်းဝွၼ်းၸျႈတူဝ် ယူႇၼိမ်ႉလိပ်းၼိင်းသိုင်

☆ တူဝ်ၸုဝ်းယိုင်းၶိုၼ်းလူင်
ၼူၼ်တုမ်ႇၼိုဝ့်မီးၵူင် မိုၼ်ယိုင်းၶူးလိင်း
လူမ်းပဝ်ႇတွင်းသၢႆၸိင်း ... လွၼ်းၼဝ်းလွမ်းၼူၼ်
ၵၢႆတူႇၼဝ်းၼံးၵူၼ် ... ၼဝ်လၢင့်တၢင်းၼွင်း
လူမ်းၸုတ်ႇထူၺ်းလွ်ယွင်း ... လၢင့်ပွတ်ႇသႆႇမူတ်းသိုင်
ၵွ့ၵၢပ်ႇၼွံဝၼ်းၼွင် ... သီသုၵ်းလုမ်းလႃး
ၼူဝ်းၵဝ်ႇသဝ်းမွင်သႃး ... ပေၼုင်းလပ်းတူဝ်
ၵွ့သုၵ်းၼေႃးဝီၶူဝ် ... ၼိတ်းၼိပ့်သီၽၼ်း
ၽွၼ့်ၵၢၼ်ႇလိၵ်းၽ့မၼ်း ... ယၢမ်းၼံးယၢမ်းၼွင်
ၵေႃႉယူႇ ၼိင်းမူတ်းသိုင် ... လွ်ငလႃးတူဝ်ၵေႃးမီးၸိင်း
တူင့်ၼိုင်လိၼ်းၸိင်းၵူးဝၼ်းလိင်း ... လွ်မူၼ်းသိုဝ်းၼုဝ်
ၵျေးၵျႇၵၢႆႇၼဝ်းငၢႆးၼွင်းတူဝ် ... လွ်မူၼ်းလွ်သိုဝ်း
ၵွ့ယူႇၼိမ်ႉလိပ်းၼိင်းၵၼ် ၵူးလုမ်းလိုဝ်းတႃႉ
ၵွၼ်ႇယိင်း ၵွၼ်ႇဢဝ်း ၸၢတ်းၸၢႆး ၵႃးတင်းလၢႆၼဝ်ၵျ် ။

တွၼ်းလင်ႇၵျႇလူင်

1. လင်ႇၵျႇသွင်ၼိဝ်တဝၼ်းမိုဝ်းၽွၼ်ႇ (ပပ့်ၽြေးၸုၺ်းတူၼ်)

☆ ပၢၼ်မိုင်းၽွတ်ႇၵပ်း ၵႆႇၽေ ပေႇၵီးၸျးလဝ်း ဝူင့်ပုတ့်ထႃႉမူၼ်ၼံး ၊ ၵေႃႉငဝ်း ၵွၵ့်ၵသၢၼ်ႉယွတ်းလဝ်းမွၼ်းသိင် ၊ ၵွၼ်ၵၢဝ်ၽီသၢင် တင်းၵူၼ်း ပူၼ့်တၢင်း ၼိင် လဝ်းၼျွတ်း ၊ ၼိင်းသိင်တူၼ်ၼံး သီႇသိပ်းသွၵ်ႉ ၊ ၸွမ်ၼင်ႇလူင်ႇၵီးၼူဝ်းမူဝ်မွၵ်ႉ ...

ႁူၺ်းႁူၺ်း ၊ ၵႃႉယုၸဝ်ႈ သီႉမိူၼ်ႉၶမ်ႈပိတႆး ၊ ၽိူၼ်ၵႂၢမ်တၢင်းလႆၼဝ်ႈဝိင်းၼႆး ... ၽူလ်ႉမၢၵ်ႈ ၊ လႆးဢိုင်မုၼ်သုင်ၽြႃးၵေႃးၶႄႉႁုင်ႉ ၊ ၵႃႉယုသၢမ်မိူၼ်ႉၶမ်ႈတၢမ်ၸုင်ႉ ... ပိမိူင်းတၢင်ၶၼ်း ။ မၵ်ႇမုင်ႈလူတ်ႈလူတ်ႈၵၢင်ႈမိင်းသွင်ႉ ... လီယိင်း ၊ တၢင်းသုင် သၢမ် သိပ်းသွၵ်ႉတၢမ်ပိင်း ... မဝ်ႉယွမ်ႈတၢင်ၶၼ်း ။ ဝၢၼ်းၵႂၢမ်ၽီႁူၼ်း မိုၼ်ႈႁိူဝ်းသိင် ... ဝႆႈၽွင်ႉ ၊ ၼျတ်ႈၼဝ်ႈ ၶမ်ပွၢၼ်ႉၽျႃႉၼူင်းသွင်ႉ ... လီၸမ်း ၊ လႆးသုံႇၵသ်ႇသပ ၵၼ်ႉ ၸဝ်ႈမုၼ်ႁိူင်း ၊ လူဝ်းၵႂၢမ်သၢင်ၽီႁူၼ်းၵွဝ်း ပူၼ်ႇသၢင်းမိူင်း ... လွတ်ႈတၢင်ႈတၢင်ၶၼ်း ၊ ပၢၼ်ၼႆး သဝ်ႈႁိူင်သွင်မိူၼ်ၶမ်ႈ ၊ ၼျတ်ႈၵႂၢမ်ဖေႉၶေႉယ လွတ်ႈတီႈ ... သၢမ်ၼူင်း ၊ ၸဝ်ႈသုင်ထူၼ်ႈ သၢဝ်းသွၵ်ႉတၢမ်ပိင်း ၊ ၵျေးသွၼ်ၽီႁူၼ်းပူၼ်ႇသၢမ်ဝိင်းတီႈယၢၵ်ႈ ၊ လူဝ်းထိုင် ထၢၼ်သုင်လၼ်ႇမၢၵ်ႈၽူလ်ႉ ၊ ၽႆႇမဝ်ႉပၼ်ႉပွၵ်ႈလႆႈသၢင်းၵျူဝ်ႉၽဝ်ၼိင်း ၊ လႆးသုံႇၵေႃးတမယွတ်ႈ ၸဝ်ႈသိင်လၢဝ် ၊ ပၼ်လီၸြႃး ပိုတ်ႉထီးၼၢဝ် ... ၵီႈႁိူဝ်ႈတၢင်ၶၼ်း ဝၢင်းသေၵျေႁိူင်း ၼဝ်ႈၶၼ်ႇလူင်ၶႄႉထီႉ ၊ ၵွၵ်ႉဝၢင်ႈၸေးၵၢင်ႈၵျၢၼ်ႇၵပ်ပိႉ ... ဝိင်းၼႆး ၊ ၼဝ်ႈသူႉထူၼ်ႉၵၢင်ႈ တီႈလိင်းယူႉ ... ၶိူဝ်လႆး ၊ ပေးတၢမ်ႁူၵ်းပိ ပၼ်ႈလွႆၼႆး ၼၢမ်ႉယၢၵ်ႈ ပၢၼ်ၼႆး သဝ်းသိင်ပိတ်ႉသိပ်းၶမ်ႈ ၊ သီႉသိပ်းၵျူးၸႄႉ ၸဝ်ႈပိုတ်ႉၵီႈ ... ၵျေးထႆး ၊ ဝွႆႇ တၢင်းသႄႉသၶႄႉၵျူႈၵျိင်ပိ ၊ သၢမ်ၵွင်ၸြႃး ၼျတ်ႈထိုင်လီ ပုတ်ႈၸဝ်ႈတၢင်ၶၼ်း ၊ ဝႆးၶၼ်ႇ ၵရိမ်တ်ႇတေႉယယွတ်ႈၸဝ်ႈမွၼ်းသိင် ၊ ယင်းတၵ်းလူင်း မႃးၼၢႈတၢင်းၶိင် ... ပွႆႉမႆႈ၊ ပၢၼ်ၼႆးၸဝ်ႈ ပိတ်ႉမိူၼ်ႉၶမ်ႈ ၊ ပေႃႉတွင်ႈၵွႇၵေႃႉတူၼ်ႈမွင်ၵီႈ ... ၽိူဝ်ပူင်း ၊ ၸဝ်ႈသုင် ပိတ်ႉသိပ်းပႆပိတ်ႉသွၵ်ႉတၢမ်ပိင်း ၊ ၼျတ်ႈၵႂၢမ်ၽီႁူၼ်း ပူၼ်ႇသၢမ်ဝိင်း .... လိူတ်ႉမႆး ႁူၼ်းလွႆမုၼ်လီလႆႈထူပ်းၸျူး ... ထုၵ်ႉၼျတ်ႈ ၊ မိုၼ်ႈသူႉၶမ်ပွၢၼ်ႉၽျႃႉ တီႈယွတ်ႈ ... ဝိမ်းယိၼ်တၢင်ၶၼ်း ။

☛ ၶၼ်ႇပိၼ်လင်ႉၵႃႉသွင်ၵိဝ်တၢင်ၶၼ်း မိူဝ်ႈၵွၼ်ႉ ပၢၼ်ၸဝ်ႈထမွတၢၼ်ႉၶ ၵွၼ်တၢင်း ၼဝ်ႈၵေႃးလီႉ ၸဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်ၼဝ်ယဝ့် ။

2. လင်ႁျ.ပွတ်းသွင်ၶိဝ် လဝ်းႁၢင်းသိူဝ်
" ပပ့်ထျ,တိသရျော်ၶၼ်, "

☆ ယျ,ပံ,ပွင်ၵ်ႇတ်းလိူင်းတျ. ၶုၼ်ၽွင်းမိူင်းၵျ် ၶဝ်းသေလွင်း ငိုၼ်းမွၼ် – လၢပ်းယႂ်, ။ ယျ,ပေလူးၵၢဝ်လေးၽ တေးသ ၵၢၵတိသီ,ယိူင်း ၶပ့်တေးၵၢဝ်သႂ်, ၽိတ်းလူဝ်းလံၢၶၢဝ်းၶၶၼ်ယဝ့် ။ ၵၢၼ်ၶင်, ၵၢၵတိသီ,ယိူင်းၶၶၼ် ပိၼ်ႁိူင်းၵၢံ, တေျ, ... လျးလျ်း ။ ၶၼ့်လံးယၢမ်းမိူဝ်းတင်းလံၢ ၽိတ်းၵၼ်မျးလူး ၶိင်းၵျဝ်း ႁူင်, တရျး ... ႁွ်ႉၽျႉတ်းၶၶၼ်ယဝ့် ။ ၽူး ႞ လိုင်ပွႆးၵၢဝ်ငိုၼ်း ၵၢဝ်ၶံး မျးမွၼ်မျးထူဝ်း ၵၢပ်းပၼ်ၵျဝ်း ... လၢၵ်းသွင်, ။ လင်,တၵ်းယုၵ်ႉယွင်း ၽူးၶင်,ၶၶၼ် လံးသျႉႁိူင် ၵွင်, ... လိၸမ်း ။ ၽူး ႞ ၶဝ်းပိၼ်ရျ,တိငိူၼ်းပိးၶွင့်မိဝ်းတေျ, ... တၢမ်းလႂ် ။ လင်,တၵ်း ၵၢဝ်ၽၼ်ၵၢဝ်ငဝ်းၶၼ့်ၵုမ်းသႂ် ... တိူင်,ယွင်းမၼ်းယဝ့် ။ ၽူး ႞ မၼ်း လၵ်းၵ်ႇတ်းၽိတ်း ၶိင်းၵျဝ်းလိမ်လႂ် ငိၼ်းလင်း ဝင်းၶိူင်းလႂ် ... လံၢထျ,ယဝ့် ။ ပိၵ့် မၼ်းထုၵ်,ၶပ့ ထုၵ်,ၵွင်, ယဝ့်ပွ့်,ၽေႉပူင်ယျ, ... ပၼ်သုမ်းၶၼ့်ၵျ် ။ ၵိၵ်,လူၺ်း ၽူးၶိုင်း ၶဝ်းပိၼ်လိူဝ့်လၢတ်းၶတ့ၶင်,ဝျး ၵေျ. ႞ သႂ့်မိဝ်းၶျး ထၢမ်းၶွၼ်,လိမ်လႂ် ။ ဢြႃးၵူၼ်းၽၢၼ်လိႁိူင်တင်းလူင်တူၵ်းသုမ်း လုမ်းလုမ်း ယၢပ်,ၶၢၼ်လႂ် တီးပိူၼ်းလူင် ယဝ့် ။ တင်းၵျးၶၶမျး ၶဝ်းပိၼ် ၵၢၵတိဢြႃး ... ၵၢံ,တေျ, ။ ၽူးလႂ်ယင်းပွႆးလွမ်း လူၺ်း လွင်းၶင်,ၶၼ့် လၢတ်းၶျး ႁူၵျးလံးၶၢမ်,ယၢၵ်းလိဝ်ၽျ, ... ၶိႁွမ်းလံးယဝ့် ။ ဝျးတိးသၼ်,ထေ,မျတ်းၵျ် ၶၼ့်လံးၵၢံ,လႂ် ၶျးလိၵ်းၶပ့်တေးလၢတ်းတိၵ်းမၢပ်,ၽၢမ်း ပိၼ်ၶျး ။ ဢြႃးၶၶမျး လိမ်မိူဝ်းပၢၼ်သိူင် ၽုင်းႁိူင်းယင်းမိူင်း ၵွႆ,ယျယိၼ် ... လွတ်,လိူင်းၶၶၼ်ယဝ့် ။ ၶံးလႂ်ယၢမ်းၶၶၼ် တူၼ်သိူင်မုၼ်ၶံးမွၵ့်ၵလၢၼ်, ။ ၵ်ၼ်, လဝ်းၵူ,ႁွတ်း ၵိလႂ့်လၵုတ့်လွႆလိူင်းၽျ.မုင်းယိမ်းလံၢတၢၼ်, ... ၵျၼ်ရေး ။ ပံၵျၼ် ပိၵ့်တျ,တူဝ် ႞ ပူၼ့်သိူင်းတီး သုတ်းၽွၵ်, ... လိၵူဝ် ။ ၵၢံၶိင်းၵွႆမိၼ်လုၼ်းလုၼ်း တူ,တင်းတူဝ် ... ၶင်,ၶီးဝုံယဝ့် ။ ႁူးသူပ်းၵွႆးမိးၵျးပံၶိမ် ... လီးမွၼ်, ။ ပုမ်မၼ်း ယႂ်,တၢၼ်,ယိူင်းလွမ်,ၶဝ်းလိမ်ၵွၼ်, ... သၢဝ်းလင်ၶၶၼ်ယဝ့် ။

3. လင်ႁႃႉၼီႉလႃႉသၢမ်ၵိဝ် (ထဝ်ႈၶေႃးသီႉ) (1)

★ မိူၼ်းႁၢပ်ႈႁူမ်းမိူၼ်းၶဝ်ပေႃႉ သူႉတေႃႉတူၼ်းတၢင်ႈ ၼႂ်းလၢတ်းၵႂၢမ်းတၢင်ႈလၢတ်း ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈသုမ်မိူၵ်ႈ ထဝ်ႈပႃႉလႃႉ – ၵျၢင်းလိူင်း ။ ႁူဝ်ႈပဵၼ်လူမ်း ပဵၼ်ၽူႈလၵ်ႉမ် ၶေႃႈၽွင်မဝ်ႉၶပွႉတေႃႈ တၵ်ႉလၢတ်ႈလႆႈ ပိုဝ်ႈၵျႈ ၵၢၸုင်ႉထဝ်ႈၵျႉၸေႃႉ ... ပၼ်ၶဝ် ။ မိူင်းပႃႉၵျႉၶသီႉယၢမ်းၶၶမ် ထင်ႉႁူင်ႈၶၢဝ်ႉဢဝ်း လင်ၵူမ် လူမ် ၵျၢမ်တိမ်မိူင်းငလႉ ၵိမ်ၵၢဝ် ... ႁူႈတီး ။ ႁူမ်းၵမ်ဢိမ်တင်းယၢင်လႆ ၶမ်ႇသေပီၵႃႇ ပီၵႂမ်တွမ်းမျး ငၽႈၵျၢင်းၶဝ် လိူင်ႉၶေႃႉ ။ ႁူမ်းၵမ်လိမ်ႈၽႂ်ႇ လိမ်ႈတိဝ်ႉ လွင်းတေႃႉ ပေႃးလွတ်ႉ ၶေႃးဝႆႇ ႁူႈငွမ်ႈလိူင်ႉၸွမ်ႈလိူဝ်ၵျႉ ... ထိင်ႁူမ်ႈၽိတ်း မေႃးႁမ်ယွႆႇ ။ ၵျႈပိမ် ႁူမ်းႁ ဝႃႉၶိတ်ႇသ တၢင်ႉတီးၶေႃႈ ပိူမ်ႈၵမ်ႉတဝ်ႈႁူဝ်ၶေႃႉ မိူင်းၵျၢမ်း ။ ႁူမ်ႉၶႃႇ လႆႇပိူင် တၢင်းလွႆတၢင်းႁိူဝ်း ၽွႆၵမ်ႉမျးမိူဝ်းတၢမ်ႉတေႃၵျမ်း ... ၸွင်ပိူမ်ႈၵမ်ႉတဝ်ႈ ။ ႁူမ်းၵမ်ၵိတ်းႁၢမ်ၽၢမ်လွႆသုတ်းတွမ်း ႁူမ်းယွမ်းလိူင်လႆႇ ႁူမ်းၵျႉႁူမ်းၶႃႇ ပေႃးယိမ်တင်းမိူင်း ႁွပ်ႈသုမ်ၵျၢမ်း ... လူမ်လိူင်ႉ ။ ၸွမ်ႉၶမ်ႇမၼ်း လိမ်သုတ်းႁူၸႉ ပုမ်ႈတႃႉၶၽးၵျႈလိတ်ႉမ်ႈတႃႇလွၵ်ႉ မူင်ႈယႃႉ ၽျႃႉလိင်ႇလိတ်ႉၶမ်ႇၵျင်ႈ တီးၶွင်ၵိူင်ႉ ... ယွမ်းလုင်း ။ ၵၼိင်ႉၵၸႃႉ ၵျႉလမိူဝ်ႈႁွမ်ႉ ၵိပ်းၸွမ်ႉၵိပ်းႁွၵ်ႈ ၽွၵ်ႈပျၢမ်ႉသၢင်ႇၸိမ်ႈ ထိင်ႈၶမ်လိူင်ႉ ... ၵႃးလႃး ။ ၶေႃႉၵမ်ယၢမ်းပမ် ႁူဝ်ၸမ်ဝမ်းၵွမ်ပီၵႃႇ ပိမ်ႇ ၶမ်လႆႇလိူဝ်ၵျင်း တၢင်ႉယွမ်းမျး ... မိုမ်ႈထိင်ႈ ။ ထင်ႉဝႃႈ ပႃႉပတုၵ်ႇၽိၵ်ႇၸ သတ်ႇတမ်ႉ တရ ပိမ်ပိူဝ်ႈမိူဝ်ႈသုမ်ၵွမ်ႁူဝ်ယိင်းသႂ်း ပိူင်ႈတြႃး ... တုင်းပူႉ ။ ဝွႆႇႁူင်ႈမႆႈလွႆၸႃႈၽႂ်ႈ တႂ်းတူင်ႉ တေႃႉသူင်ႉၸွမ်ႉၶၶမ်ႇၸွမ်ႉၶမ်ႇ ၵႆႈၽွင်ႈထၢမ်းလၵ်ႇပႂ်ႈသေတီႈႁိူမ်းယူႉ ... ပမ်ၵျၢမ်းဝႂ်ႇယွႆႇ ။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈသမ်ႉတ လေႃးၽလိူဝ်ၶေႃႉ ၵျႉၸေႃႉပူမ်ႇၽိူင်ႈ လူဝ်ႈ ပၢမ်ပူႉ ... ၽုင်းႁိူင်း ။ ထိူင်မျး လူဝ်းလုၵ်ႈပၢမ်လၢမ် ၵၢမ်ၵမ်ၵိပ်းၶိူဝ်ႁူမ်း ၽၢမ်ႁူမ်းၵိမ်း ယေႃးၸိမ်းၵဝ်ၶတူဝ်းတွမ်းယွမ်းလိမ်လႆ သၢဝ်လႆၶေႃင်း ၶွမ်း ၸၢင်းလွတ်ႉတိမ်မိူင်း တူဝ်းလိူင်းဝႂ်ႇယွႆႇ ။

4. လင်ႇၼျႇၾီႇလျႇသၢမ်ၵိဝ် (လဝ်းၵေႃးလီႇ) (2)
သထေးလေႃးတိၵ

☆ မိဝ်းဢၼ်တၢၵ်းႁွင်တၢၵ်းတူမ်ႈ တၢၵ်းၶိုင်ႈ ၼဝ်ဢႃႇလွႆပိုင်ႈ ဢၵ်ႁွၵ်ႇၵိတၢႆး လုတ်ႇလုၵ်ႇမၢပ်ႈမိပ်းတေႃႇလျႇ ... သုမ်ၾႆး ။ ၼူပ်ႇမူဝ်ႈတၢၵ်းတူမ်ႈ တၢၵ်းၶိုင်ႈ တၢၵ်း ၼူဝ်ႈ တၢၵ်းၵိင်ၵေႃႈ ဢဝ်သိင်မၶိလေႃးတၢရႁွင်ႇတွၵ်ႈပိဝ်ဝျႇ ... မိင်းမိင်း ။ သထေး ဢဝ်တင်းသိင်လူင်မႃးၽျုးဝင်းၶိုဝ်ၾၢင်လိၶ်ၾီးၾႆး ၸတႃႇၵျ်တၢႆးၵိင်း ... တင်းမေႃႈ ။ ဢဝ်တင်းမၶိလေႃးတၢရသၢမ်ဢၼ်ယၼ်ၵျမ်မူၶ်ၵိင်း မေႃႈတၢႆးပိင်း ... ၵူႈလိင်ႇ ။ ဢၢႆ မၼ်းမၶိလေႃးတၢရလုၵ်ႇတွၵ်ႈၵူၼ်ႈမေႃႈ ပူၵ်ႇလေႃႈဢၢရသျႇပူၺ်ႇလၢၼ်ႈ ပိင်းၾိင်ႇ .. သုၵ်းမႃး ။ လင်ႇဝျႈလေးလိမ်ႇၾၶ်ႇတျႇသံႇမုၵ်ႇၼျႇ မၶိလေႃးတၢရ မျွၶ်းလိတ်ႈ ႁွင်းဢိင်ႇ ... မူၶ်ၾႆး ။ ႁူၶ်းမၼ်းသထေးလေႃးတိၵၼ်ႇ တွင်းႁွင် တွင်းၵိင် ... ၼဝ်ၵိၼ်ဢၢႆသိင်ၵွႆးၵွႆး ပူၺ်ႇသုၵ်းဝႆး ... ဝင်းမေႃႈ ။ ဢုတုသၢမ်ၼဝ်းၼ်ႇ ဢၢႆႇမႆႈ ဢၢႆႇၵတၢႆး ဢၢႆႇၶၢဝ်လူင်လၢင်ပိင်းၵၼ် ပိဝ်သိင်လိင်းတေႃး ႁူဝ်ႈမူၶ်ၾႆး ... ၾိင်ႇယူႇ သေႇသေႇ ။ ဢၼ်ဝျႈလပ်းသိင်ႇမဝ်ႇတွၼ်ႇမီးသေပွၵ်ႈ ၶွႆးၶွၵ်ႈဢႁွင်ႇပိုင်းထွင်ႇႁူဝ်ႈ သံၸၾႇ ... လိင်းဝၶ်းလိင်းမိုၶ်း ။ တၢၵ်းဝျႈၵရျႇ ၵေႃးလီႇ ပိႇပိႇ ပေႃးထၢၼ်ႇၾီ ၾၢၼ်ႇ လတုမၵျႇရိတ်ႈႁွင်းၽျႇ ပတိသၼ်ႇထေႇ ... မူင်းၾီ ။ မေးမၼ်း သထေး လေႃးတိၵၼ်ႇ လုၵ်ႇတီႈ ၵုရုဢူးတၢင်ႇၵုၼ်ၶိုဝ်မိၶ်မႃး ၵၢင်ၵျၢင်ၼၢဝ်းလူမ်း လိလူမ်းပိုၶ်ႈ မႃးၵေႃႇ ၵၢၼ်လိ ... ႁူမ်ႈလူၺ်ႈၵၼ်ယၵ်ႇ ။ လေးလိမ်ႇသထေး မၵျႇၾေႃးၵဝၼ် တေႃးမိင်းၶျူးၼၢဝ်သွႆ ဢၢႆႇမီး ၵူၼ်းလွႆတၢၵ်းတိုင်း တိၵ်းၶၢင်းၾီ ... တေႃႇဝျႇ ။ လေး လိမ်ႇၾၶ်ႇတျႇၵျႇမၵုင်ႇ ၵျႈယူင်ႈၼ်ႇ ပိၶ်လွမ်း ၵုသူလ်ႇၵျႇမဝျႇလရပ်တ်ႇသ်ၶ်ႈ လေႇတၢၶျႇ ... ၵွႆးၵွႆး ။ ပေႃးဝျႈပတိသၼ်ႇတေႃႇပိုၶ်းထူၶ်ႈလႆး ပေႃးၶင်ႇတူၶ်ႈ ၵူၺ်းပိဢွၵ်ႇမွၵ်ႇမၢၵ်ႇပီႇလ ၶိယျႇမိင်ႇႁွတ်ႈထိုင်ၼျႇ ... တၼ်းမႃး ။ ဢျႇယုၵူၺ်ႈ ၶၼ်ႇ တၢၵ်းလိသဝ်းႁိုင် ပေႃးထိုင်လႆ လိုၶ်တူၵ်း ႁူဝ်းၸဢႇပေႃးသႃး ... ဝင်းတူၶ်ႈ

ဝႆႉယဝ်ႉ ။ ၽႆႇၵႃႈတႃပ်းလႆးတႅပ်းၵၢဝ် ... ၼမ်းၽဝ်တၢဝ်လိၼ်လိုင်းၽႆးၵၢပ်ႇတွင်ပႃး ... ပၢၼ်ႈႁူမ်ႈ ။ ၵုမ်ႇၶႃႈတီႈတီႈ၊ ရူပုၼ်ႈၵူၼ်းဢေႃႈ ပေႃးဢုၺ်းၺႃႉၶိုၼ်ႈသူၼ်းသင်ႇ ၶႃးၶႅင်ႈ ၵတ္တလိလုၵ်ႈႁူၺ်ႈ ... ၵႂႃႇတႃပ်ႈလႆႈတႅပ်းမူမ်ႈ ... လိူင်ၵႃႈၶိုဝ်ၶိူဝ်းမၼ်းယဝ်ႉ ။ ယဵၼ်ႇ မုင်ႈ ဢေးလိမ်ႉၵုမ်ႇ၊ ၽၼ်ႉတႃႇ၊ တူဝ်ၵဝ်ႉ ပေႃးၶင်ႉသဝ်ႉၸဝ်ႉ သုၵလ ၸၢင်ႈလႄႇမူ ၻဝ်ႈ ၶဝ်းသွၵ်းသိုင်ႇမႃႇ ယႃႇထၢင်ၶီႈၶုၵ်ႈႁူမ်ႉ ... ၻဝ်းၻုဝ် ။ ၼင်ႇတၵ်းယၢၼ် သေၵျွၼ်းလုင်သထေး ပဵၼ်ႇဢေးတၢင်းလီ ၶီယၢၼ်မႃးၸိတ်းၸူၸၢၼ်း ထၢၵ်ႉထၢၼ်ႉ ... လုၼ်ႉပဵၼ်းသိင်ႈသိင်ႈ ။ ပုထုၸၼ်ႉလေးၵီႉၸူၸၢၼ်းယၢမ်းၶႅ ... မႃးၸိတ်းတၼပႃးၶိုင်း ၵဝ်ၽြႃး ၼၸႃးဢုးၽၢၼ်းဝီၼ်းႁူဝ် ... တုၵ်ႉၼသၼ်ႇ ။ ပၢႆႈၸိူင်ပၢႆႈယဝ်ႉ ပေႃးၶင်ႉပေႃႈ မၢႆႈ ၼမ်ႈမၢႆႈ ၶိုၼ်ႇသေၵျွၼ်း ၵဝ်ႉတီႈၶၶင်ႈ မႃးပၼ်းသီႉလ သႆႇၵႂႃႇၸွႆႈတႅပ်းၸၢၵ်ႈ လေး ၽ သမုတယ ယင်းၵၢင်ႈၸွႆႈလႆႈလၢပ်ႈသၢပ်ႈပၵ ... ႁွမ်ငိုၼ်း ႁွမ်ၶမ်း ။ တီႈၶိုၵ်ႈၶမ ၸိုင်လႆးယဝ်ႉ ဢေႃႈလၵ်းၵႂႃႇပဵၼ်ႈ ပဵၼ်ႉသီၼ်ႈ လေးၽမူႉ တၢင်းလူႉပိုၼ်ႈၸွႆႈလႆႈၶႆ ၶႄ ... လႆႈလူး ။ တူဝ်လိုင်တူဝ်ၸူၸၢၼ်းယဝ်ႉ လေးၽေႃးႁူဝ်လႅၼ်ႇလိုင်မုၼ်ႇႁူၼ်းႁူၼ်း ၻဝ်းလႆႈတူဝ်ၻၢႆႇၸၢင်ၻိင်း ၻၢၼ်ႉမူၼ်ႉၼူး ... ပိုၼ်ႈၶၢၵ်းဢၶၼ်ႇယဝ်ႉ ။ သုၻၢႆးတီႈမႃး ထူပ်းၽြႃး ၾြႃး သင်ႉၶႃ၊ သႃႉသၶႅ၊ သၢမ်ပိုင် ၵၢဝ်ၸိတ်းတူၼ်ႈၼၢႆးလူး – ၼူဝ်ႉရင်ႉ။ တုၵ်ႉၼသၼ်ႇ ပၢၵ်ႉပႆႈႁူၵ်းသိုင်းၶၶၼ်ႇဢေႃႈ ယိုပ်းၵၢဝ်ၸိုင်ႈ ၊ ၼပႉပဵၼ်ႈၸိုင်ႈ ၊ ၸိတ်းႁွႆး ၵႃႉမၵုင်ႉ ... ၶိုၼ်းမုၼ်းၵွႆးယဝ်ႉ ။ တၵ်းဝႃးၵႂႃႇလႅၼ်ႈ ၶွႆးမၢၼ်ႈ ၵႃႉမတၢၼ်ႇ ၵိ လေႉသႃႉ ၶိုင်းမူၼ်းၵႃႉၵိူဝ် ... ၸႃးပႃးဢေႃႈ ။ လိုင်သႆႇလတ်းၸၢလင်ၵျွင်း ပွင်ၸိတ်းတ ပေး ၼမ်းမႆၽိုၼ်လိူင်သႆႇၶိူင်းသၢင်ႉၵၢၼ်းၽြႃး ... ၸွၵ်ႉၸၢင်းသင်ၶေႃး ။ တၵ်းဝႃး ၵိင်း ယၢၼ်ပၢၼ်ၽီပၢၼ်ႁူၼ်းဢေႃႈ တၢင်းလူၼ်းလီမၢင် ၵင်လႅၼ်ႇလီပေႃး မၶေႃးလီၶိမ်လွမ်း ထႆးပၼ်ႈၾြႃး ... ၸူၽေႃႉဝၶေႃႉယဝ်ႉ ။ တူဝ်လိုင်ၸွႆႈၵျၢင်ႇၶီရေးထ လႅၼ်ႇလိုင်ယူႉၶွႆးသ မုတယ တွင်းတႃႉ လေးၵီႉ ၶီသၵီႉ လူၺ်ႈလၢပ်ႈ သပ္ပၵ ... မိူၼ်ယိူင်းႁူၼ်းႁူၼ်း ၵွႆးယဝ်ႉ ။

☛ လင်ႇၵျႇၽီႇလျႇ သၢမ်ဢိဝ်လဝ်းၶႄးလီ တ်ႃမ်းဝ့ ၼေႃႇထိုင်ပီၶႆႈ 2005 တၢင်းႁိုင်ပေႃးမီး 137 ပီယဝ့် ၊ ယင်းပႃႇၶၢၼ် လဝ်းၵၢၼ်မေႃတ်ႃမ်း ၼ်မ့မိူၼ်မၼ်း လဝ်းလူႇၵွၼ်ႇ ။ ထုၵ်ႇလီမေႃယိူင်းၸွမ်းလၢႆးတ်ႃမ်းမၼ်းလဝ်း ႁၵ်ႉၸိုတ်းၸွမ်းႁၵ်ႉမၼ်း လဝ်းၼေႃးၼေႃ ။

5. လင်ႇၵျႇပျူ ဝ်းပွတ်းသၢမ်ဢိဝ်တၢင်ႇၶႃႇ (လဝ်းလွႆၶိုး)

☛ လၢႆးသုၼ်ၶႅၼ်ႇတျႇ ယူႇဝၢၼ်းလွႆၶိုးၼလႆး လင်ႇဝႃးလဝ်းလွႆၶိုး ၊ တ်ႃမ်းဝ့ ပေမီး ၵဝ်းသိပ်းပီလိုဝ်လိုဝ် ၊ ဝႃးလဝ်းၶႄႇၶိုးၸဝ်ဢီတ်း ႁႂ် ။

☆ ၶင်ႇၵျူးၸဝ်းၶျႄႇ ႁႂ် ၽၢၵ်းလွၵ်း ႁႂ် ၶႆႈ ၶျႈတၢၵျႇၶေႃး ထုၵ်ႇထိုၵ်းလၢႆး လူႇ ပူႇပိင်ႇတၢၵသေၶေႃးထိုၵ်းလၢႆးငိူၼ်းလီၶျူးပၢၵ်ႇ လင်ႇမႃးၸျူးၵၢၼ် ယၢမ်းၵၢၼ်သွမ်း ဝၼ်း တင်းမၼ်းတင်းၵျဝ်း ၵၢဝ်ပီၼ်လီယိၼ်တၢင်းတၢၼ်း ၵျၢၼ်းၼထႇမီး ''သိၼ်'' လူမ်းၶေႃးတၢၼ်ႇမူၼ်ၶိုဝ့်ပေႃးတုမ်ႇပိုင်းၶိး ... ႁိုဝ်ၼပုၵၢမ်း ၼ်ူးလူႇၼ်ူးတၢၼ်းထၢၼ်း ပေႃးၼၢမ်ႇပီၼ်ၶီးၼတေႃယဝ့် ။

ပေႃးဝျးလူႇယဝ့် လဝ်းၶေႃးလူဝ်ႇလၢႆးပွၵ်းမႃး ၶိုၼ်းမိူင်း သွင်လိုဝ်းတၢင်းလူမ်းမိူၼ်ၵၼ် ယၢမ်းၶၼ်ၼ် ၼၽတၢင်းၶျူးဝၢင်းယၢင်းတၢႆး ''တိၼ်'' ... လူးဝိၵျႇရၽုင်ႇၶေႃ သဝ်းမူၼ်းယူႇ '' ပျူ '' ယဝ့် ။

လဝ်းၵျႃႇ ၵျူႇသၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ မၼ်းၶေႃး ယူၵ့်ၵၢဝ်ၵူႇလ်ၵျၢပ်ႇတၢင်ႇမျႇ လူမ်း ၶႃႇၶိုၼ်းတဝ်း ၶဝ်းႁွတ်းထိုင်သူႇ တီးယူႇသုမ့်ၽိူင်း ၵိုင်းၶျႄးယွၵ်းပွင်ႇ လုဝ်သွင်ႇၶေႃ မေႃးလ်ၼ်းၵွၵ်ႇၵျပ့်ယုမ့်ယၢႆးလူမ်း '' တေႃ '' ... တၢင်းၶေႃႇၽူဝ်မႃး ... ယွၼ်းၵျပ့် ထူင်ပျး ... မႃးတွင်းထၢမ်လွင်းတၢင်းမၼ်းၼတေႃၵျ ။

ပၢၵ်ႇဝျး လဝ်းၵျူႇၼပုၶၢၼ်း ပွၵ်းၶိုၼ်း လၢႆးငိူၼ်းၶျူးပၢၵ်ႇ ၶင်ႇလုဝ်ၵၢင်းႁိုဝ့် သဝ်းၵၢၼ်ႇၶၢင်းၶေႃ ယိပ်ႇယၢင်းတၢင်းတႆႈ ပႆႇၵျူႇ ၼေႃႇပေႃးပွၵ်းမႃးၶႆႈ တိၼ်ၵၢႆႇ

ၸႅပ်းၶႅပ်ႉႁုံႉၵျၢၼ်း ၵၢၼ်ၵေႃးမႅၼ်းၶၢင်ႉတၢင်းထၢင်ႉငတူႉႁိူဝ်ၶႅဝ်း ႁဝ်းၵေႃးမွင်းထၢၼ်ႉ မွင်ဝုႆႉသေႃႉ “ ၵျေႃႉ ” ... ႁဝ်းၼုႆးသူး ၼွႆးသူလဝ်းလိူဝ်းမၢၼ် ... ႁၢၼွႆးလိူဝ်းလႆးပိုၼ်း ထႆႉ ၵဝ်လုၵ်းယိင်း “ ၽၢၼ် ” ယဝ်ႉ ။

ပေႃးၵၢၼ်မေးၶၢင်းထၢမ်ၶႆႈ မၼ်းၵေႃးတွပ်ႉဝႃႈ ယိုၼ်ႈႁွၼ်ႉ ယိုၼ်ႈႁွၼ်ႉ ပွၵ်းၶႆႈ ႁၢငတႃႉ ႁၢလႆးယူႉၶင်ႉဝႃႈ ႁွႆးၵႃး ၵၢင်ဝၼ်းမိူဝ်းၼႆႈ ႁဝ်းလႆးမႃး ထုပ်းၵျၢၼ်း ၵျၼ်းတၢၼ်းယဝ်ႉသူဝုႆႉလွႆႉလေႃႉတၢၼ်ႉ ဝၢၼ် “ ဝၢၼ် ” ... ယႃႉတူႉယႃႉသူမ်ႈ ... လူမ်းလွင်ႈပိုၼ်းၵျႃးပၢၵ်ႉ သိုဝ်ႉလူႉပူႉၸေႃႉ ၶဝ်ႈၵျေႃႉ ၊ –တင်းသုံႉၽၵ်းၵွၼ်ႉလွၵ်း ၊ သေယဝ်ႉ ။

ၽူဝ်မၼ်းလၢတ်း ပၼ်ၶင်ႉၶၼ်သေယဝ်ႉ ၵေႃႉမေးပဵၼ်ၵၢၼ်လူမ်းလူမ်း သိုဝ်းသိုဝ်း ယူၵ်ႉမိုဝ်း တၢင်ႉႁူဝ် ႁွမ်းတူဝ် ယႆမုၼ် ၼုၼ်ၽူဝ် တၢၼ်းမႃး ၸႂ်းသူင်း ၶေႃး မၶေႃး ႁူလၵ်းလွင်ႈတၢင်း “ ၽၢၼ် ” ... လႆႈႁၵ်တ်း “ ၵၢၼ် ” ... တၢၼ်း ထၢပ်းလူႉႁူႉ လူမ်းထုၼ်းၶႅၼ်ႉ “ ၶေႃႉ ” ။

ၵုံႉမိူင်းလွင်းလေႃႉ လွင်ႈသူမ်ႈ ႁူမ်ႈၶေႃး ဝူၼ်ႉၼႆႈ တၢင်းမႆးယိၼ်ၵျူၵ်ႈ တၢင်း သုၵ်းယိၼ်ယူႉ လူမ်းလူလႆးတၢင်းလူႉ သႃႉတူ သႃႉတူ ၶိဝ်ႉၶုယေႃးသွၵ်ႉ တၢင်မွၵ်ႉ တၢင်ႉႁူဝ်ဝႆႈ သၢမ်ပွၵ်းလွမ်းလဝ်းၽူဝ်လႆးလူႉ “ ႁူႉ ” ... ၶၢင်းၵေႃးသိုဝ်းလွမ်း ... ၼွမ်းၽႅပ်ႉပႆႇမိုဝ်း ၶိုဝ်းတႃးတႅင်ထုင်းဝုႆႉယဝ်ႉ ။

☛ လင်ႉၵႃႉပျူဝ်းပွတ်း ငလႆး ပျူဝ်းယၢဝ်း ၵၢၼ်ဝႃႈၶႆႈ တူၼ်းသိၼ်ၶဝ်ငၢႆး ၵၢၼ်ယူႉ တင်းႁူႉၵၢမ်းလႅၼ်းလီ လူမ်လီ လူင်ႇႈ ၶွႆးယိုတ်းသိၼ်ၵူလွႆႉသိၼ်ယၢဝ်းယၢဝ်း ၵေႃးလႆး ၊ ၶွႆးၵူင်ႉၵူလႆး လိတ်းလိဝ့်သိၼ်ၵေႃးလႆး ၊ ထုၵ်ႉမႅၼ်းလိုဝ်းမေႃလိၵ်းလူမ်း ယၢဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ ။

6. လင်ႉၵ႑ႉပျူ ဝ်ႈယၢဝ်း သၢမ်ၵိဝ် တၢင်ႉခံႉ
ၵ်တ်းမူိၶ်သိုဝ်ဝ်ၶ် ငူးလိုၶ်း ၶ်တ်ႉၵျႁ်း ၶူၵ်ႇမိၶ်လပ်းဢိင်ႉမ့ႆ
လဝ်းၶေ႑ႉၶံးတ်မ်းဝ့် မူိဝ်းပီသ႑ႉသၶ႑ႉ 2437

☀ ၵ႑းၶ်းတုတိယ ပရိလ့်သေႉတ ပျယဝ့်သ႑ႉယဝ့် လၶၢၶ်းလျ႑ႉယဝ့် တ တၢၶ်းၶျယဝ့် ၊ ၵၢဝ်ယိုင်းရူလ်းၵ်ဝ့်မ႑ႉလိ, ၶ်င်းသိႉလံႉၿပ, ၶျၶ်ႉၿလႉၵူးယ်ၶ်, ၽူးလ်ၶ်ႉရျ႑ႉၶွ့ႉ ပၢၶ်းယွႉမွၵ်ႉလူင်ႉ သံ့ပူင်ႉတ်ၶ်းလုပ်း သုပ်း ႞ ရူဝ်း ၵ်ဝ်ႉ ၵ်ဝ်း ႞ မ့်ႉမ့်ႉ ပံႉယ့်ႉယင်းၶုမ်ႉ တုမ်ႉင်ၶ်းၵၢပ်ႉၵ်ၶ်းၵ်ံးၵ်ေ႑ႉ မွင်းမျ႑ႉၶေႉသိင်ႉ သူႉရိင်ႉယၵၢၶ်ႉ သံၢၽၢၶ်ႉလၵျ႑ႉ ၵၢံၵ်႑ႉထၢတ်းပ႑ႉပ ထိပ်ႉမ်ၶ်း … ၵိပ်ႉၵ်ၶ်းပၢၶ်း ငူင်ႉ … ၶေႉၵ႑ႉရုံႉ ၵူမ်းတွင်းၶ်ုးဝ႑ … ၶူၶ်းၵူတ်းသံႉၶုမ်ႉ လိုင်ယိုင်းၶံး႑ … မၶ်းလ႑ႉၵ်ၢင်ၶ်းမ်ၶ်းတုမ်ႉတၢပ႑ … ၵ်တ်းင်မ်းသုပ်း “ ၵ႑ ” ၶၶ့် ။

တထူပမံႉ ပုပ့်ၽံသူလ့်ႉပၢၶ်း ႞ြိင်းၶၢၶ်းတ်မ်သၢမ် ၵၢဝ်မူိၶ်ပၢၶ်းလၢမ် လိုင်ယံး ၵ်ဝ်းၶံးလိုင်ၽွင် ရူဝ်ၶွင်ၵၢၶ်ယူဝ်း လူမ်းထူဝ်းမ့်မၶ်း ငဝ်းဝၶ်းၵူမ်းထွင် ၶ်င်းၽွင်ၽွၵ်းယူင်း မူလ့်လူင်းရူတ်းထူမ် မ်ၶ်းပူမ်တၢတ်ၶ် ပေႈင်ၶ်တၢယံး ၶူၶ်း ၶံးသူလ်ၵူ တၢပူသူပ်းယင်း … မူလ်းၶုင်းရိုၶ်းတွမ် ၵ်တ်းၵူမ်လေးလေး ၶျၶ်းဢေး ယ်ၶ်ယ်ၶ် ပ်ၶ်လွမ်းရတူး ပေးမူိၶ်လိၶ့်ငူးမပ်းမ်ၶ်း င်ၶ်းပ်ၶ်ၵ်ၶ်ႉငူး “သ႑”… ၵၢးၵၢပ်ႉၵ်ၢပ်ႉၵ်ိပ်ႉၵိပ်ႉၵိမ်း မွင့်ၵ်ိမ်းလိမ်ႉပ်ၶ်လ်မ်း … ၵ်တ်းင်မ်းသုပ်းၶူၵ့်သ်ဝ်းသိၵ်ႉ သွင်သ်ၶ်း … လူမ်းလ်ၶ်းၵၢဝ်ၵိပ်ႉမၶ်းငၵ်း … လူမ်းပၵ်းၵၢဝ်ၵၢပ်ႉမၶ်းၵိး … ၿၶႉသိင်ႉသူႉရိင်ႉၵ်ၢတ်ႉၵ်ၢင်းလိး ၵၢဝ်ၵူႉမၶ်းၵ႑း … ၵၢၶေ႑ၶ့်တၵျင်ႉ လ်င်ႉဢေး ပျၶ့်လေးလွတ်ႉလံၢၽၢံႉလံၢပ႑း … တ်ၶ်တေ႑ႉပတုင်း ၽိုင်းၵုင်းၶျမ်ႉရမ်ႉ ၶၢမ်ႉၶ်ၵ်ႉ တ်ၵ်ႉမေးဝ့်သ႑းသ႑း ၶဝ်ၿတႉပွံးငၶ့်ရွင်း ပ့်ႉမွင်းမျ႑ႉၶိုင်ထ႑းဝ့်ရ်ျ ။

ၶ်ၿလးတတိယ ပရိလ့်သေႉတ တွံးတၢၶ်းၶၢၶ်းၶ့် သံ့တၵ်းၶိုၶ်းလံးၶံး လူလ်း သိတ့်တတ္တၵုမ႑ႉရမင်းသ႑း ႞ၽြ႑းၵၢလွင်း မူဝ်းၶ်ုးလေးသွင်းပၢၶ်းၵ်ိ သိပ်းၵ်ိင်

လေးကူး ကမူးကရှိုး ခခေင်းထီးလွမ်ရှေ ယသေထရှ ပိင်ပတေဝီ ခေါင်းဖီတက်း ငါး ခေါင်းဖါးဖေမ်းရှိတ်း ဏိတ်းသာဝ်လွှိုင်ခ်း တိုခ်းသင်ဆူင်းဂင်ခေါင်းဂူခ်း ခူခ်း သေခေါင်းဂူင်ဂွင် ဖွင်သေခေါင်းမူးလေး သေးသေခေါင်းသူင်သာမ်သာဝ် ဆာဝ်သေပတား ထူးသေဂ်ခ်ဝင် တာခ်ံးတူရ်းဂွင်လုမ်းလုမ်း သုမ်းဖျောင်းကတျောင်းသိပ်းပါသာမ်ပီ သျင်း ပ်ခ်တာင်းလီမိူင်းဂူခ်း တာင်းလူခ်းမိူင်းဂင် ခေါခ်းလောင်လူမ်းပ်င်း … ဂိုတ်းသ်င်း ကွင့်ကွင်း လဝ်နလွင်းမိုတ်နခွခ်း “ ဖေ ” … ရှဂ်ံတွခ်း “ တ ” … တူရ်း ထာခ်နကံ, “ ကိမ်, ” ယာမ်းတျောင်း မူဝ်နဖွင်းလဝ်နလွင်းလံနသာဝ်းဂဝ်န ဆိုခ်းလင် … မိုတ်းကွင်းထင် … ခ်ငိးဂီလေ,ပိယေ, ရိုလ်ငေ, “ လိမ်, ” ခခေ် ။

ကဝ်ဏ်မ်ပီမရှ,သဂ်ံဂရိုလ်း ဆိုခ်နလံ (84) ပ်တ်,သိပ်းပါသိ, က,ယုလဝ်န လံနသိပ်းပါရှူဂ်းခီန ပိုတ်,ဂီန ထီးဖျူ, ဂခ်ဂ်ံဂတာခ်, ဆာမ်,ကဖိဂ်နသိဂ်န ခခေ်း ယိဂ်နသူရ်,ဖုင်, က,ရှင်,တော,ပျူ ဂွ်းရှမူရ်ငေလျှ, ပျော,လူရ်န ဂ,မချာမ်းသ, က တ,သိပ်းပါသာမ်ခ်တ်န မင်းဖီတ်နလာမ်,ငိင်, ရတိင်,ရလိခ်ံ ယုင်းရှိခ်ံမိခ်လိဂ်, ယွခ်,ပိဂ်,ဖွင်နသွင်န တီနကခ်ဆာခ်းရှင်န မ,ရဖေါင်, ဂွခ်းလောင်,ပ်တ်,လ်မ်န ထာခ်န ပေးကံ,ရှ ငဝ်းဂ်မ်နငဝ်းပေ, ကယေ,ငဝ်းခူဝ်ံ ရှူဝ်နတူဝ်ံငဝ်းလိင်, လာ,လိင်,ဆျင်းတ်ဂ်န ဖယ်ဂ်နခေ,လာ, မုဂ်ံတ,သိင်,ဂ်, မုဂ်ံတီ,လစှ်, ဂူမ်သွ,ဝ်ခ်းလ်ပ်န ကိင်နဂ်ပ်နဆားငင, လံ,ငပ,ဂ်ဂ်ံယုင်း ဂုင်းတာလ်ခ်,ဆူရ်, သူရ်,ပတီးသွ့ ခခေ်းဖွ့တော,ဝိ, ပလိ,မူ,ယ, ဂရှ,လေးခိခ်, သိခ်,မ, သုဂ်ံပ,ဂူဝ်,တော, ပျူင်းဖေ,လူဝ်,လူဝ်, ခရွဝ်,မေခွ့ သ်ခ်လွှဲ့ဆံးခီ,ပရံ, ကံ,လ်ဂ်န ပေးလံန လုဂ်းတ်ဂ်နယေနခွ်, တွ,သ္င်,ယေနဂ်ပ်ံ ပ်ပ်ံ သ္င်,ယေနကီန ထာခ်နပ်ခ်ဂိုမ်ံဂီန ဂတ်းသခ်, တာပခ်,မဝ်းယွှ်န မွ်နတပးဝင်, … လုခ်းဂျင်,င်တ်ံငင,မ,ဂ်ဝ်,ကိင်န လေးဂီ,ကထင်,ခံ ကံ,သိင်န ကဝ်လဝ်နဖြေးကလွင်း လံနကွင်းငေးလေး “လိမ်” … ခေါခ်းရှတူဝ်ခိင်း … မိင်းတမေးမေး ပျောတခူဝ်း ခူဝ်း … ဂျူဝ်းတလေးလေး မးတလွ်းလွ်း လွ်းတလာခ်းလာခ်း ပိခ်တပာခ်းပာခ်း

ယိတမၢၼ်းမၢၼ်း ၵိူတၸၢင်းၸၢင်း ႁိုင်တၶေၢၼ်းၶေၢၼ်း ၼၢၼ်းမိူဝ်ႈ ၵႃႉယု ၵႃသၢၵ်ႈ တေႃႉၼမ်းလဝ်ႈႁုဝ်းလႆႈသၢဝ်းၵဝ်ႈပီတႆး သၢင်းမၢတ်ႈမၼ်းၼိူၵ်ႉသေၼမ်းၵွၼ်ႉၵျ ။

☛ တီႈၵၼ်ဝႄႈ (ပျယဝ်ႉ သႃႉယဝ်ႉ လၼၢၼ်းလူဝ်ႇယဝ်ႉ တတၢၼ်း ၸျယဝ်ႉ) လိူဝ်းၶၼ်ႇဝႆႉသိင်ပိၼ်ၵူႉပိၼ်ၵႂႈ ပိၼ်ၵႂႈ မူၼ်သိူဝ်ဝိၼ် တီႈၵၼ်ဝႄႈ (ပိၼ်လွမ်းရတူး ပေႃးမူၼ်လိၼ်ႇငူး မၢပ်ႈပိၼ်ၵျၼ်ႉငူးသ ... ၵႃႈၵၢပ်ႉၵျၢပ်ႉၵျပ်ႉ ၵိပ်ႉၵိမ်းမွင်ႇၵျမ်းလိမ်ႉ ပိၼ်လိမ်ႈ) လိူဝ်းၶၼ်ႇဝႆႉသိင် ၵူင်ႉၵူတ်ႈၼူတ်းလိမ်ႉ ၵူတ်ႇငေး မူၼ်ငူးလိူၼ်ႈ တီႈ ၵၼ်ဝႄႈ (မူလ်လူင်းၵျူတ်းထူမ် မိၼ်းပူမ်တၢတ်ၼ် ငေးငိၼ်တၢယႆး ၶူၼ်းၼမ်းသူလ် ၵူ တၢပူသူပ်းယုင်း မူလ်းၶုင်းၵျိၼ်းတွမ်) လိူဝ်းၶၼ်ႇသံႇၵျတ်း မူၼ်ၶင်ႉ ၶူၵ်ႇမိၼ် လပ်းၵိင်ႉမႆႇ ၵိင်ႉ ႞ ယဝ်ႉ ၵိင်ႉ ႞ ၵူႉထိၼ်ႈတိၵ်းတိၵ်း ၊ တီႈၵၼ်ဝႄႈ (မိင်းတမေး မေး ပျေႃတၶူဝ်းၶူဝ်း ၵျူဝ်းတလေႃးလေႃး မႄးတလွႆးလွႆး) လိူဝ်းၶၼ်ႇ သံႇဝႆႉသိင် မူၼ် ၼိတ်ႉၵျၵ်းၵျၵ်းၵူႉ ပိၼ်ၵႂႈ ပိၼ်ၵႂႈ လင်ႉဝႄႈလႆးဝႆႉသိင် လင်ႉၵႃႉပျူဝ်းယၢဝ်းၶၼ်ႇ ၵျတ်း မူၼ်သိူဝ်ဝိၼ် ငူးလိူၼ်ႈ ၶူၵ်ႇမိၼ်လပ်းၵိင်ႉမႆႇၼလႈ ၼိတ်ႉၵျၵ်းၶၼ်ယဝ်ႉ ။

7. လင်ႉၵႃႉပျူ ဝ်းယၢဝ်း သၢမ်ၵိဝ်တၢင်ႉၶႆ
ၵျတ်းမူၼ်ၶင်ႉ ၶၼ်ႇပၼ်ႉ ၶၼ်ႇဝိူၼ်း သွင်ႇၼိူၼ်းတူၵ်းတၢတ်ႉမႄး
ထဝ်ႈဝေႃးရၼမ်ႇ တိမ်ႈမူဝ်ႈပီ ၼေႃးလေႃႉ (၁၃၀၁)

✮ သထမၵၼ်ႉတ ပျယဝ်ႉတပုင်ႉ လုင်ႉယဝ်ႉတယၢတ်ႈ သုင်းၽျေႃတ်ႈၵျင်း သုင်းၽျေႃတ်ႈယႃႉ မၵျႃႉၶိပ္ပၢၼ်ႉ ၼေႃႉၵၢၼ်ႉထူးၼွင်ႉ ၵွင်ႉယဝ်ႉတပိူၵ်ႈ လိူၵ်ႈယဝ်ႉ တ ၼျိ တလိႉသတ္တမၵၼ်ႉတ သံႇတၵ်းထၢပ်ႈပျထုတ်ႉထုၵ်ႈ ၵွၵ်ႇၶူၵ်ႈၵလိ ၵလိၼ်ႉ တၵ်းလႆႈၵျတ်းၶင်ႉၵိၼ်ႉၵျိၼ်ႉမီးထၢတ်ႈ ဝိူင်းပၢတ်ႈတၢၼ်းထူင်ႉ လူင်ႉမၼ်းပိၼ်ပၢၵ်ႉ ပိၼ်ပၢၵ်ႉ မၢၵ်ႉမၼ်း ပိၼ်ပုၵ်ႇပိၼ်ပုၵ်ႇ လုၵ်ႇလွမ်းဝိၼ်းယႃႉ ပၽေႃႉလိၼ်းလိူၼ်ႈ ပၢတ်ႈ ၼိူၼ်ႈမူလ်ႉတေႃႉ ႁိုင်ႉသေႃႉလူမ်းၽေႃတ်ႈ တလျေႃတ်ႈလျေႃတ်ႈၽူးလိုင်ႉ ၵၼိုင်ႉပွႆးထဝ်ႈ

ၼဝ်ႈႁွတ်ႈလုင်ႉၸိ, ၸၼ်ႉတီႉၽွင်ႉၽူင်ႉ, ငူၺ်ႉယူင်ႉဝေႈလၢၵ်ႈ ပိုတ်ႉပၢၵ်ႈထုၼ်းထွင်ႉ, ၵႃႈႁွင်ႉထုၼ်းထိင်ႉ ၽူႈၵိင်ႉၵၢၽိၵႃႉရဝႁွႃႉဝႆး လူႉတၢင်းတၢင်းၶႄးမူၺ်ႉတေႃႉ ... ၶႅတ်ႈ လူႉသေႃႉ ... မႃးၼဝ်ႈပွႆးလူင် ... ၵႃႈၼိင်ႉမိူဝ်ႈၽွင်းၼမ်ႈမွင်းၵူၼ်ၵျူႉႁူၼ်ႈ ပၢၼ်းမွၵ်ႇ, တုၼ်ႈၵျူႉၸျၢပ်ႈ ထိင်ႉမၢပ်ႈၶၶၼ်းဝေႉလယၢၼ်ႉတႃႉ ... လိပ်ႈပၼ်းႁူၼ်းသၼ်ႉရႃႉ ... ၵူၼ်းၵႃႈႁႅၵ်ႈႁူင်ၶၶၼ်ႈ ။

ၶႆၼလႈၵႃၼ်ၶၢင်ႉၶိပွၢၼ်, ယွၵ်ႈယႃႉ, ယွၵ်ႈႁွင်းတြႃး တင်းၵႃၼ်ၶိပွၢၼ်, ထိၵ်ႈၽျႃးတွမ်သုင် ... သူၺ်မျူင်ၶၶၼ်းလိူင်းၶၶၼ်ႈ ... ပျႃးလိူင်းပေႃးႁၢၼ် ... ၼၶ ပၼ်ပေႃးထိုင်ႁူၵ်ႈၼၢၼ်း တၢၼ်းထံးယင်းၶၼ် ၶီးၵႅၶီးႁျၢင်း ... ႁူၺ်ႈပေႃးသၢင်းလၢင်း မေႃႇလူ ႁူတႃႇၶလုင်း ... ၵႃႈသုင်းလူမႁၼ် ၼုၼ်လီၶႅင်းႁွင်း ... ၵႃႈပွင်းတင်းလႆႈ တႃႇ ၽၢႆႈႁူလၵ်ႈ ႁူလၵ်ႈလိူင်းႁၢၼ် ၵႃၼ်ပိၼ်သႆႉသၵျူႉလၢၵ်ႈရထႃး ... လၢသူႃး ၵႃႈၶိုဝ်းသၢမ် လိုမ် ... ယိုမ်ပိၼ်လူဝ်ႈၵိပ်ႈလူဝ်ႈၵိတ်း ၽိတ်းတၢင်းလႆႈပၼ် ... ၼၢၼ်လွဵ်လႆႈၵိင်း ထၢၼ်ႈပေႃးမူးမိင်း ၵႃႈတွတ်ႈထေႃး ၵုတ်ႈထႆ, ၵႃႉလေႉ, ၼတႃႉဝိုၼ်း ၼိုၼ်ႈလူင်း လၢၵ်ႈ ႁူင်းပၼ်ႉၽုတ်းလူင် ... ၼလႈ ... တပၢတ်ႈၸျူႉၸျူ, ဢူႉယူႉလူႉပျေႉ, ၶေႉၵွင်းသႆႈ ပွူင်းၽုင်ႉၽိဝ်တွႆ ... ႁူၺ်ႈပေႃးလႆႈႁူ ၵႃႈမုႁူင်းပၼ်, လၼ်ႉလိၼ်ႉပိၼ်ႉပႆႉ, ဝႆႉၼလႈမ ၼမျႃးပၢတ်ႈဝုၼ်းႁျၢင်ႉ, တၵ်ႈတၢင်ႉမူႉမွႆႉသွႆႉလေႃး သၽေႃးမျၢင်ႉႁၢၼ်တီးမၼ်းမၢၼ်ႉ, မၼ်း လွႆႈ မိဝ်းလၢၵ်ႈႁူင်း ၼိုၼ်ႈလူင်း ၼိုၼ်ႈလူင်း ပၼ်ႉၽိဝ်တွႆႈၶၶၼ်ႈယွႆႉ ။

သႆႉသၵျူႉရထႃးၵႃၼ်ဝႃးၶၼ်ႈ မၼ်းပိၼ်ပတီလွႆႈလသႆႉမုပွၢတ်ႈတြႃး ၵိင်ႉႁႃႉ သိပ်းသွင် ပွင်ပိၼ်ၵႃၸျၢင်း ၵႃယႃႉသၢဝ်းလူး ႁူးၶိုဝ်းသၢမ်သိပ်းၵိတ်းပၢင် ႁႃႈပိၼ်ၽိ သၢင်သတ်းႁူၼ်း ၵႃဝူၼ်းမီးတူဝ်မီးလွႆ မီးၵႃဝ်ႁၢင်းၽွႆႁၢင်းမၼ်း ၼိုၼ်းဝၼ်းလေးလုင် လတ်းၵႃင်ပေႃးၶဝ်ၶိုၵ်ႈၶိုၵ်ႈ မၢင်ပၢၼ်မိူဝ်းလိုၵ်းဝိင်းႁႃ ... ပၢင်မမူင်းၽႆး လုၵ်ႈ ဝႆးသုမ်ၽဝ် မၢင်မၢၼ်ၵႃဝ်ထိုင်မူင်းႁူၼ်း မၢင်ပၢၼ်သူၼ်းထိုင်မူင်းၽိ မူင်းသၢင် ပေႃး ပႆႉလႆးၶသ ၶသူးတႃႉပၼ်ႉၶႆး သၼ်းပႆးမိတ်ႈၸွၢင်ၼိုၼ်းလူင်း ၶၵ်ႈႁူင်းပၢတ်ႈဝိၼ်း

ၶၢတ်ႈၶဵၼ်း ၵႃႈတင်းလူင် ... ၽၢင်းႁွၵ်ႈႁူင် ... ၸွမ်းၵုသလႃႉထံႉမႃႉ ၵၢၵုသလႃႉ ထံႉမႃႉ ... ၵျူဝ်းယၢဝ်းၶၢဝ်းၶီး ပၢၵ်ႈလီးသၢၵ်ႈ ၸွႆးၽၢၵ်ႈၸွမ်းလၢၼ် ... မင်းၸေႃး ပျူးၵျူး ထုၵ်ႈထႃးၵၢမိင်းၶျ ပေးပၢၼ် ... တင်းၵၢမ်ႉၺူႉၶၢၼ်ႇ ။

ပတိလၢၵ်ႈလ ၵၢၼ်ဝႃးၶၼ်ႇ သၽေႃးၵၢၶၢၵ်ႈမၼ်း လႆႈတွႆးလပ်းၵပ်းယူႉ ၵၢတူႉ မိူၼ်သၢၵ်ႉတင်းၶူၵ်ႉ သံႉမုပ္ပၢတ်းၵၢၼ်ဝႃးၶၼ်ႇ ၵၢႁူၵ်ႉမူၵ်ႉၶျ မိူၼ်ယိူင်းၸေႃးၶ မႁိင်ႉသႃႉ လၢၼ်လိပ်းၵေႃႉလႃႉ ပၢတ်းၶျူႉၵၢတ်းၵၢတ်း ၶွၼ်ႇသၢတ်ႈဝူဝ်းမႆႉ ၶွၼ်ႇလႆႉႁႂ်းမွင်ႇ ၵၢၵ်ႉ ႁွင်ႇၵျူဝ်းထူင်ႉ ... သီးသူင်ႉၶိုတ်းၺၢၵ်း လင်ႉဝႃႈသံႉသၺူႉလၢၵ်းလၵျူႉ တထႃႉ မိူၼ် ၶင်ႉႁူင်းၶၼ်ႇ တိင်ႁႆႈၶျူင်းယေႃႉ ပၼ်ႉယူႉသေႃႉသေႃႉၵိုတ်းၵိုတ်း ၶိင်ႉၶိုတ်းတၵ်းထွၵ်ႉ ၶၼ်ႇလေးၵျမ်းၵွၵ်ၶိူင်းၸၢမ်ႉ ႁျင်းၶၢမ်ႉၺပ်းၶၢမ်ႉ သင်ႉၶႃႉၺပေႃႉငုၵ်း ပေႃႉၶျူၵ်းဝိုၼ်းတ ၶျူႉၶျူႉ ..... လိၵ်းဝိၺုႉ ၵၢဝ်ၶိုၼ်းၵၢဝ်လူင်း ... ၸူဝ်းပႆႉလႆးသေ ၵၢၺူၸ္ၸ မၢၵ်း ၽူလ်ႉ ၸူဝ်းပႆႉၶိုၼ်းပိၼ်ပူၵ်ႉႁူလ်ႉ ပရိၶိပ်ႇပူႉတၶွင်ႉထွတ်း ... ႁူမၼ်းႁူးဝၼ်း ႁူး ၶိုၼ်းပၢတ်းဝိုၼ်းၸတူမဝ်ႉလွတ်း ... မိူၼ်ၵၢလႃး ပေးၶူးႁိူတ်ႇသီႉသူင်ႉ ... ၺပ်းသူဝ်း ပုၵ်းမိဝ်း ထုၵ်ႉပူဝ်း ... ၶျူၵ်ႉၵႃႉၺုႉ ... လၢႆႇလိၵ်းယုမ်းႁူင်းၶၼ်ႇယၵ်ႉ ။

8. လင်ႉၼႃႉ သွင်ၶိဝ်ႉ ၶၼ်ႇၵၢမ်းလဝ်းသၢင်ႉလူင်မၢၶၼ်းၵၢႆႉႁျင်းၶွၵ်း

လဝ်းသၢင်ႉလူင်ႁျင်းၶွၵ်းၶၼ်ႇ တၢၵၢံႉႁၢၼ် ယူႉႁျင်းၶေႃၶေႃ ႁိမ်းပႃႉႁိဝ်း မၢၶၼ်းၵၢႆႉ လၢပ်းဝူႇမိူဝ်း ပိသႃႉသၶေႃႉ 2418 - ယၵ်ႉ ။

☆ လင်ႉဝႃးမၼ်းမီးၶၼ်ႇယၵ်ႉ ယၢၶၼ်ၵႆႇတြႃး ၶၼ်ႇၵျူးသၢမ်ပိၵုတူးႁိဝ်းမႃးပွင် ႁူး ၽိုၼ်သိၼ်ၵျမ်းပွင်း ႁျင်းၸတႃးလင်ၶေႃ သၢင်းၶိူင်း လူင်လိူင်း မႆႈႁိဝ်းလႆ ယင်းတေႃး ၵၢံႉပၢင်ႉ ။ ၶၼ်ႇၵႃႈသၢမ်ၶူပ်ႉ ႁူင်းၶဝ်း ၶွင်ႇလဝ်းၺူႉႁျင်းၶွၵ်းၵျမ်ႉထွၵ်းဝုတ်ႇထုသၢၵ်း သေႉၶေႉယႃႉ တူႉတသဝူတ်းတေႃႉ ၽေႃႉပၢၵ်း ၵၢၶၢၵ်ႈသျၢၶၼ်း ၵႃႉမလၶၼ်ႉတုၼ်းၶၼ်း ၶၢင်ႉ ... ပေးလႆးသၢမ်ၶိူးပိမိူင်း ၶံဝ်ႇၶၼ်းတိူၵ်းသၢင်းမိူင်း ။ ၵၢၶၼ်လၵ်ႉသေၸေႃး ၸွမ်း

လူၺ်ႈတူဝ်ထဝ်ႈ ၼဝ်ႈပဵၼ်ထုင်ႉၶႄႉ ၵျိၼ်ႉၶႄႉ ၸေႃးၵႃႉၶိူဝ်းလၢဝ်ႈ လင်ႉၵွႆႈ ၵျၢမ်း ထူဝ်ႈၶၢဝ်းဢွင်ႉ ထၢၼ်ႈပေႃးထိုင်ပွင်ႉ ၶိူဝ်ယႃႉမ ၼူပ်ႉၼဝ်ႈ လႆႈယဝ်ႉ သၢမ်ၶေႃႈသၢင်း ၵျၢၼ်ႉ ... လီလီယဝ်ႉ ။ ၵႆးၶၼ်ႈလၵ်းၵွႆႈလေႃႉတၵႃႉၼဝ်ႈတင်းႁိူၼ်းတင်းယေး ဢွၼ်ၵၼ် ၼမ်းလွႆးၾႆးမၼ်း ဝၼ်းသိုၼ်း လၵ်းတေႃႈဢွၼ်ၵၼ် ဢဝ်ၸွတ်း မွၼ်ႁူဝ်ႁွင်းၼမ်း တၢင်း ၼႃးႁွင်းၼႃး ဝၼ်းတၢႆးပူင်ႁူဝ် ႁူဝ်ယႂ်းသိုဝ်ႈၵွမ်းထူဝ်ႈၼႃႉဝၼ်းပီ ... လူႉဝႆႈ ၵုသူလ်ႉၵေႃႈ တၵ်းလႆႈ ထိုင်တေႃႉပၢၼ်ၶေႃႈယဝ်ႉယဵ ။ ဢၼ်ၶၼ်ႉၵျႃးယေႈတူဝ် ႁူဝ်တေႃတပႃး တင်းၽျႃးမူၼ်ၵၼ် ဢၼ်လိၵ်ႉတုတိုင်း သၢမ်မိူင်းမုၼ်သုင်ၽျႃး ၸွႃးမႃးပၢတ်ႈတူဝ်ထႂ်း ၵႃႉထႃႉ ။ ဢၵ်ႉၼၸျူႉဢေႃၵမေၵၼ်းလ ပုတ္တၸူႉပံ ၵႂၢမ်ႉၵၢတ်ႈလဝ်ႈလၢတ်ႈ ဢၵ်ႉၼၸျူႉတ ပုၵ်ႈ ၸၵ်ႉထုတသူႉ သင်ၾႆႉလႆႈယေးလူႉပူႉၸေႃႉ ၵေႃႉလျူႉၼုပ်ႉဝႆႈ လႆႈထုတ်ႉလႆႈတၢမ်ႈ လႆႈဢၢၼ်ႉ လႆႈထွမ်ႉ ပိၵ်ႉသႂ်ႈဝႃႈတၵ်းမႃး သူးတွင်းယွၼ်းလႆႈ သမ်ႉမႃႉသမ်ႉပုတ္တ ထုၵ်ႉ ဢၢပ်ႈမၢၼ်ႉယႃႉ ... သူပ်းလဝ်ႈၸွႃးမႃး ပျူးပျပၼ်ႁူၼ်း ပေႃးလႆႈၸၼ်တူၼ်းမၼ်း ယဝ်ႉ ။ ၵႂႃးၵႃႈတေႃႈလိၵ်ႉ လင်ႉၶၼ်ႈ ထိုင်တီႈၶိထိပုင်ႉလေႃႉ သေႉၸျူႉ ဢတႃႉ ၼၢၼ်း ႁုၵ်း တုၵ်းလီႉလီႉလွတ်ႈ ႁွတ်ႈတိုၵ်ႈ သိုၵ်းသူႉ မူႉယႃႉသႂ်ႈတွပ်ႉၶီႈ တၼ်းပေႉ လိၵ်ႉထင်ယဝ်ႉ ။ ၵႆးၶၼ်ႈသထမၼၢၼ်း တၢၼ်းထႂ်းၵျႃး တၵ်းမႃးသုတ်ႈၸၢင် ပၢင်သိမ်း ငိမ်းယၼ်ႉ ပိၼ်မူၼ်လိူၼ်ၼႂ်းသိပ်းသွင် မိူင်းမၢဝ်း ၼၢဝ်းလႆ လူင်းၶေႃး ၸဝ်းႁူးၵျႃး တၵ်းပွႆးၵွႆၸၢင်ဝၢင်းပေႃး ဢဝ်သေႃးၵလႃး တၢပ်ႉထူဝ်းမင် သွတ်ႉၼသႈၵွၼ်ႉယဝ်ႉ သူၸဵ သူၶေႃး ။

ပပ်ႉထမ်းလၢဝ်ႈဢလႈၼိပ်းတြႃး

လုၵ်ႉတၢင်းဢၶး တိၼ်းဝို့ ၵျႃးဝို့

1. တႃႇႁဝ်းဢလႈ ၽြႃး တြႃး သင်ႇၶႃ 1– ၼိပ်း
2. ၽုင်ႉသၢမ်ၽူင်းဢလႈ လႆးလွတ်ႈပူၼ်ႉလႆႈ 1– ၼိပ်း
3. သၽေႃႉဝႄႈၼႂ်းႁူမ်း ၵႂႃႇလူဝ်ႉလၢပ်းႁၢႁၼ်လႆႈ 1– ၼိပ်း
4. ၵေႃးဢ ထမ္မ သၽေႃႉတ ထၢတ်ႈ 3– ၼိပ်း
5. တႃႉၶ သီႉလ ၽေႃႉဝၶေႃႉ 1– ၼိပ်း
6. ထႅမ်းလဝ်ႈသႃႉသၶေႃႉသၢမ်ပိူင် 1– ၼိပ်း
7. ၽွမ်ႇၵၼ်သွၼ်တြႃး ႁဝ်းႁႃးလူဝ်ႉမေႃတႃႇ 1– ၼိပ်း
8. တၢင်းႁူပုထုလၼ်ႉဢလႈသၽေႃးတြႃး 1– ၼိပ်း
9. တၢင်းႁူသွင်ၵၼ် တၢင်းႁၼ်သွင်တွၼ်ႈ 1– ၼိပ်း
10. သမထဢလႈဝိပသသၶေႃႉ 1– ၼိပ်း
11. တွၼ်ႈၵမ်ႉဢလႈ တွၼ်ႈလႃၶၼ်ႉ 1– ၼိပ်း
12. လႄႈဢလႈယႃႈယႃလႄႈ 1– ၼိပ်း
13. ၵပုမ်ႉပွတ်းဢလႈႁူမ်းၵပ်းထုၵ်ႉ 2– ၼိပ်း
14. ယင်ႉၵထဢလႈ ၶေႃးႁူမ်းတိုၵ်းသူၼ်း 1– ၼိပ်း
15. ၶႃဝ်းတၢင်းပၼ်မွႆႉမူဝ်ႈၶေႃႈ 2– ၼိပ်း
16. ပြမ်ႉမဝိႁႃႉရတြႃးသီႉပႃး 1– ၼိပ်း
17. ၵမ်ႉ – လႃၶၼ်ႉ – ဝိရိယ 1– ၼိပ်း
18. လွၼ်ႇမွၼ်းတြႃးသိၵ်ႈၶႃႉသၢမ်ပႃး 1– ၼိပ်း
19. တၢင်းၵွၵ်ႉလွတ်ႈၵေႃးၵသၢမ်ၽူင်း 1– ၼိပ်း
20. ၵၶတ္တတြႃးဢလႈ သႃႉသၶေႃႉၽြႃး 1– ၼိပ်း
21. တၢင်းပူၼ်ႇမၢၼ်ႉႁူမ်ၼ်ႈလွမ်းတြႃး 1– ၼိပ်း
22. ပိုၼ်းၽြႃးတီႈလိႁူလိတွင်း 2– ၼိပ်း
23. ၽြႃး တြႃး သင်ႇၶႃ မူဝ်ႈပထမဝႃႉ 1– ၼိပ်း
24. တၢင်းႁၼ်လႄႈပလႃႉတႃလႃၶၼ်ႉ 1– ၼိပ်း
25. သပ်းလိၼ်းတြႃး ထမ္မလၵ်ႉ 1– ၼိပ်း
26. ၵေႃးၵထၢင်ႉလိႉ ၵေႃးၵိႉထၢင်ႉမူၼ်ႈ 1– ၼိပ်း
27. ပၢၼ်မိူင်းႁိူဝ်ႈႁိူင်းမိုၼ်ႈလၼ်ႇသုင် 1– ၼိပ်း
28. ၵၢတ်ႉလူင်ၽူင်းၽၢၼ်မိူင်းၵိၼ်း 1– ၼိပ်း
29. ဢဝ်ႈလွတ်ႈပိတ်ႉပႃး လင်ႉလႃးမၢၵ်ႈၽူလ်ႉ 1– ၼိပ်း
30. ႁူႈမေယႃႉ သံႉသရူႉဝတ်ႈတုၵ်ႇၶ 1– ၼိပ်း
31. ပလႃႉဢလႈလႃၶၼ်ႉႁူႁၼ်သလႄႉမၢၼ်ႉ 1– ၼိပ်း
32. လွင်ႈၵုမ်ႉထူၼ်ႈလၢတ်ႈၶၼ်ႇလၢတ်ႈၶေႃႈ 1– ၼိပ်း
33. ႁူၵၢၼ်လႄႈမူၵ်ႈ မေလိူၵ်ႈလႆႈလႄႈလိ 1– ၼိပ်း
34. ႁဝ်းထုၵ်ႉလိႁူ ၵသူလ်ႉမီးလႆႈသိၼ်း 1– ၼိပ်း
35. ႁူပုၼ်ႇပိတ်ႉလၼ်ႇ ႁၼ်လႆႈမၢၵ်ႈလႃၶၼ်ႉ 1– ၼိပ်း
36. ထၢမ် တွပ်ႉ သၽေႃးတြႃး ႁူပွင်ႉလိၼ်းမႃး 1– ၼိပ်း